

Mashi jivi Jisashi Luk or kayeri

Luk Tiofilus otonjik mashin or kayeri

¹⁻⁴ Malakama Tiofilus, mirnjik mashi kason amu kayenduwa. Ma ol Jisas lahandari lerawu amber heitakoho mashi orhin sawenda mak nari ondo nirin li saweri hom, ma mushak mbele mbele ol Jisas nihi nindik or uhundarin li kayeri sir. Unda osik an ngana, mbele mbele ondo amber yawur a misikrahakorowa onik an nga mashi kason mirnjik armek amu kayenduwa. Ushinak mi heyeye mashi os angop mi misiri oso omendinga sira, karem mi mbakmbahan.

Ensel os Jon talakurin Sekaraian or saweri

⁵ Herot os provins Judiak kingik or nari wolo, pris lar orok lindari ri. Hi orhi Sekaraia. Or pris kraha Abiyahik fehendari ri. Nokove orhi oso kraha Aronhik fehendari sir. Hi sihi Elisabet osira.

⁶ Frir misokome Avui Wasilakahik jivi indingok nandari vri. Nombo nombo os or mbahandarin tiyandari vri.

⁷ Hako Elisabet mbeek jikisi nga nakurik nari ambu sir. Uri osik frir mbeek jikisi nga nari ambu vri. Uhu frir angop nijava laka avoko lakak nari vria.

⁸ Nindi wolo lasik Sekaraiahi krahak fehe ondo lerawun li lakuri wolok si narik, Sekaraia er nga

or ihi Avui Wasilakahi misokomek prishi lerawun landari ria.

⁹ Undari osik lawe avak tempel aka orok ilayihi Avui Wasilakan ofa os arme kuvasahandan haku, karem mbaha pris ondo ermba ermbak li landari nombon li tiyaha satu oson li orMBERIK Sekaraiyahik simu nara.

¹⁰ Urik ofa os arme kuvasahandan li hakuri wolok si narik or layirik, ma amber hikriyok li lihi Avui Wasilakan saweri lira.

¹¹ Urik ensel Avui Wasilakahi lar Sekaraiyahik or talaha teye os ofa arme kuvasahandan li handari teyesumbu tapmama yok ormu sira, os ofa arme kuvasahandan li handari teye orok.

¹² Sekaraia ensel oton or heyehé or lishnyafaha normu ajera.

¹³ Urik ensel oto mu orin sawera, ♦Sekaraia, mir ajewa hala. Avui Wasilaka orin mi sawendan angop misiri ri. Nokove mihi Elisabet avak jikishulayi lar wakwa sir. Si wanak hi orhi Jonik ushaka.

¹⁴ Jikisi oton si washinak sunguwavu mihi avak si rupshinak ma mushak er nga rupshikwa lir.

¹⁵ Mberem ushiwak? Hi orhi avak misokome Avui Wasilakahik wasilakak nakwa osa. Or mbeek wain uku nga uku os li aha ambarambasinda nga akwa ambu ri. Nijavahi sunguk or wawa wolokop, Masikome Avui Wasilakahi orhik or siklayikwa ri.

¹⁶ Ushinak Israelik fehenda ma mushak or sawe laharanak sunguwavu lihin li tormblehe indik Avui Wasilaka or nirin arangonda otohik takwa lir.

¹⁷ Uhu or kwambu Elajjahik nahandari oso nga nakwa ri. Masmās or ihi nombo Wasilakahin hundujekwa ri. Uhu nor mbanak avoko jikisi lihin li sawenak hangisha likwa lir. Uhu or mbanak mashin mblarnanda ma avak hafaka likwa lir. Karem or uhu hulaima nokopmahi wavun hundujeshinak Wasilaka takwa ria. ♦

¹⁸ Karem or mbarik Sekaraia mu mbara, ♦ Shir angop avoko nijava lakak shi nawa shir te. Wa, mbele las nanak a heyehē mashi mihi ome sir, karem avai mbaka? ♦

¹⁹ Urik ensel mu orin sawera, ♦ An Gabriel anira. An Avui Wasilaka or linda mishik a sinda nir. Or mbashiwak mashi jivin mirin a sawekwak amu tanduwa.

²⁰ Hako misika. Mir mbeek mashi os a mbawa ome, karem hishiwa ambu mir. Uwa osik mbeek maimbakwa ambu mir. Erem si naha ihi nokove mihi jikisi oton si wanak mi heyehēkop maimbakwa mir. Mashi kas a mbawa kaso Avui Wasilaka mbahanda wolok si nanak omek talakwa sir, ♦ karem ormu mbara.

²¹ Sekaraia tempel aka orok or layiri, nambe mendek or nashirik hulaima nokopma orin li nikishifuhu wavu mushak limu hishira.

²² Os hikriyok or talari wolo or maimbari ambu osik limu hishira, ♦ Mbele las angop heyewa ri. ♦ Mashi os or sawekuri, men tavakop ormu mukura. Suwambushi orhi er arangori sir.

²³ Lerawu Sekaraiahi am mendek si narik indik yanga orhik ormu ira.

²⁴ Urik Elisabet masanmok simu nara. Uhu akakop si lihi mbeek niyaka tostava yeje hom

hikriyok talari ambu sir.

²⁵ Uhu simu mbara, ♦Avui Wasilaka anin rupshiwa ri. Os or uwak anhik nawa oso humbla kuvu anhin korowa sir.♦

Ensel Marian or saweri, ♦Nyir Jisasin wakwa nyir.♦

²⁶ Niyaka 6-pela am li ishirik Avui Wasilaka mbashirik ensel Gebriel yanga Nasaret os provins Galilik nanda orok nokopminyongo las or i heyekurik ormu ira.

²⁷ Nokove oso angop ma larnjik li tlasashirik wayandari sir. Ma orto kraha king Devithik fehendari ri. Hi orhi Josep oria. Nokopminyongo oso hi sihi Maria sir.

²⁸ Gebriel sirin or i heyehe ormu sawera, ♦Apmanuwa, Wasilaka angop nyir nga sihi nyirin armek uwa ri.♦

²⁹ Maria mashi oson si misihi si lishnyafaha wavu musha mushak simu hishira, ♦Mberemhi mashi kasir?♦

³⁰ Urik ensel mu sirin sawera, ♦Maria, nyir ajewa hala. Avui Wasilaka waprurshi orhi angop nyirin hawa ri.

³¹ Misi. Nyir hulasi namber, hako avak masamnomok nyi naha jikishulayi lar wakwa nyir. Uhu hi orhi avak Jisasik ushaka.

³² Or avak malakamak or nanak Avui Wasilaka metenjek fehe avak or mba, ♦Jikisi indingo anhi ria,♦ karem mbakwa ri. Uhu Avui Wasilaka or nirin arangonda oto or mbashinak misumu

walanga orhi Devit nahandari hom kingik nakwa ri.

³³ Or avak kingik or nanak Israelik fehe ma avak orhi siyok sikwa lir. Lerawu kinghi os or lawa mbeek mendek nakwa ambu sir. ♦

³⁴ Urik Maria mu enselin silira, ♦Wa, os erem a nakmbaha mi mbawa oso mberem sivai naku? An mbeek hula nga na nawa ambu nir. ♦

³⁵ Urik ensel mu sirin sawera, ♦Avui Wasilaka metenjek fehe Masikome orhi avak nyirik takwa ri. Uhu nyirin jelya arangokwa ri. Ushinak jikisi or nyi wakwa avak jivi worna mendek nakwa ria. Unak avak li ushakwa ri, ♦Avui Wasilakahi jikisi indingo toria. ♦

³⁶ Misi, mango nyihi Elisabet angop nijava lakak nahanda sir. Hako angop masamnomok osmu nanduwa. Uhunda osik jikishulayi lar avak wakwa sir. Sir mbeek jikisi nga nakwa ambu, karem mas li mbandari sir. Hako masamnomok si nawa niyaka 6-pelak olmu nanduwa.

³⁷ Mberem ushiwak? Avui Wasilaka mbele mbele amber or undahi lir. ♦

³⁸ Urik Maria mu mbara, ♦An orhi siyok a sinda nira. Wa, os or mbawa hom orvai ya uka. ♦ Urik ensel sirin or halaha ormu ira.

Maria Elisabetin si i heyeri

³⁹ Oro wolok Maria si usaha yanga Judia os telemba nga nandari mishi orok simu ira.

⁴⁰ Si ihi aka Sekaraiahik si layihi Elisabetin simu mbara, ♦Apmanuwa. ♦

⁴¹ Elisabet mashi sihin si misirik jikisi or sungu akome sihik wari oto ormu tormblera. Urik Masikome Avui Wasilakahi simbalek Elisabetik ormu siklayira.

⁴² Urik wasilakak si ushaha simu mbara, ♦ Avui Wasilaka angop nyirin armek uwa ria. Os nyirin armek or uwa oso himi kas mbeek nokove lal erem or ukwa ambu lir. Uwak jikisi or sungu akome nyihik wawa oto er nga armek or ukwa ri.

⁴³ An mberem mende a nanda osik Wasilaka anhi nijava orhi anin nyi heyekmbaha nyi randu?

⁴⁴ Os nyi raha anin, apmanuwa, karem nyi mbawak a misiwak jikisi or sungu akome anhi k wawa oto or rupshihi ormu tormblewa.

⁴⁵ Nyir mashi os Wasilaka os nyirin or ukmba nor mbahandan nyi misihi nyi mbar, ♦ Avak omek nakwa sir, ♦ karem nyi hishiowenda osik nyirin armek ormu unduwa, ♦ karem simu mbara.

Maria Avui Wasilakan si hausimbausiri

⁴⁶ Urik Maria karem simu mbara,

♦ Sunguwavu mende anhi nga hi Wasilakahin a hauowehe amu rupshi mendenduwa.

⁴⁷ Uhu masikome anhi nga Avui Wasilaka or anin jivinahanda oton amu rupshinduwa.

⁴⁸ An orhi siyok a sinda nir. An hi ngashi ambu nir. Hako ormu anin armek ya unduwa. Ter nga kumak nga ma amber karem mbakwa lir, Avui Wasilaka anin armek uri ri, karem mbakwa lir.

- 49 Or kwambu ngashi orik, mbele las apsham nandarin anin ormu ura. Hi orhi worna mendek er nanda sir.
- 50 Ma ol orhi siyok siwan armek unda ri. Ma ol ter liwa nga kumak nakunda ondo nga erem armek or ukwa lir.
- 51 Tava orhik lerawu wasilakan landa ri. Ma misambik fehe ol lihinjik hishihi mba, **◆**Nir malakama nir,**◆** karem hishihi hi lihin hauowenda ma ondon avak or kria ermbekwa lir.
- 52 Malakama ol kwambu nga nanda ondon or mbanak hi lihi avak mendek nakwa sir. Hako ma ol hi ngashi ambu ondo hi lihin hauwekwa ri.
- 53 Uhu ma ol erenghawan mbele mbele jivin handa ri. Uwak sungu lihi osmu hopndiyawa. Hako ma ol mbele mbele nga mushak nawan or mbashiwak olmu men tapas iwa.
- 54-55 Or Israelik fehe ma ondon jelyandari ria. Lirin armek ukurik or mbari mashin hishandanda ambu ri, wahau. Mberem ushirik? Misumu nihi Abraham nga nirambara orhi ondon or jelyakmbaha nor mbahandari osa,**◆** karem simu mbara.
- 56 Uhu Maria niyaka nalmingrip hom Elisabet nga fri lihi nom indik yanga sihik simu ira.

Elisabet Jonin si wari

- 57 Elisabet am si wakuri wolok si narik jikishulayin simu wara.

⁵⁸ Ma ol yanga nakrem lindari nga sihi krahak fehe lal nga os Wasilaka sirin armek or urin li misihi lir nga limu rupshira.

⁵⁹ Uhu niri 7-pela am li ishirik ma lal jikisi otohi masamsishin li korokurik limu rara. Uhu avoko orhi Sekaraiahi hik orin li ushakmbaha limu mbara.

⁶⁰ Hako nijava orhi, ❖Wahau, avak Jonik ni ushakwa ri, ❖karem simu mbara.

⁶¹ Karem si mbarik limu mbara, ❖Wa, kraha jihik fehe ma lal mbeek hi orok sinda ambu lir. ❖

⁶² Uhu tavakop li uhu avoko orhin limu silira, ❖Jikisi roto hi lawehik mi ushaku? ❖

⁶³ Urik or mbarik os li owekayendari las li lahararik ormu kayera, ❖Hi orhi Jon. ❖ Urik wavu musha mushak limu hishira.

⁶⁴ Urik kolok Sekaraia os or maimbandari ambu mendek si narik indik ormu maimbara. Uhu nor maimbaha hi Avui Wasilakahin ormu hauwera.

⁶⁵ Urik yanga nakrem li lindari ma ondo erem nari oson li heyeye limu aje mendera. Uhu mashi oson Judiahi yanga ol telemba nga nandari mishi ondok limu haihanda sawe ira.

⁶⁶ Urik ma ol mashi oson misiri ondo wavu musha mushak limu hishira, ❖Kumak jikisi oto mberem mende hom nakundar mbe? ❖ Karem li hisihihi limu mbara, ❖Wasilakahi kwambu angop orhik nawa sir. ❖

Sekaraia profet mashik or saweri

⁶⁷ Urik Masikome Avui Wasilakahi jikisi otohi avoko Sekaraiahik ormu siklayia. Urik profet mashi las karem ormu sawera,

- 68 ♦ Avui Wasilaka or yanga Israelik fehenda man arangonda ma oto hi orhin nimu hauewekuwa. Or nirnjik or hishihi nirin or jelyaha nirin jivinari ri.
- 69 Uhu ma or nirin jivinakurin or mbashirik king Devithi krahak talari ri,
- 70 os maskop profet orhi ondon or sauharik li sawendari hom.
- 71 Or avak nirin wutarihi tavak masnalakwa ri. Uhu ma ol nirin wapkava hishiwa ondohi tavak masnalakwa ri.
- 72 Or neloko nihi ondon or rupshihhi wapjivi orhik lirin jelyari ri. Uhu suma os mas or tivindari hom lirin uri ri,
- 73 os mas misumu nihi Abrahamik or mbahandarin.
- 74 Or nirin wutarihi tavak or masnalashinak orin ni lotu ukwa nir. Uhu lerawu orhin ni laha mbeek ni ajekwa ambu nir.
- 75 Uhu os misambi torok ni liwa wolo misokome orhik or heyewa orhi mak ni naha avak ma jip worna ma mendek er ni naka.
- 76 Hako jikisi anhi mirin, kumak avak Avui Wasilaka or metenjek fehenda profet orhik li ushakwa mir. Uhu mir maifuhu Wasilakahi nombon hundujekwa mir.
- 77-78 Avui Wasilakahi ma ondon mi sawenak kavakava lihin or yoko ermbehe lirin or jivinashinak waprupshi orhin heyekwa lir. Uhu ukruharanda os hevenik fehen or halashinak nihik takakwa sir.

79 Uhu ma ol nirtle nirundum nawa mishik liwa ondon si ukruharashinak likwa lir. Uhu nirin or tolowornashinak waphimbiji linda nombon tiya ikwa nir, ♦ karem ormu mbara.

80 Jikisi oto wasilakak or narik masakome orhi kwambuk er nari ri. Uhu misamtelmbamba mishik ormu i lira. Orok or lihi ihikop lerawun or lakuri wolok si narik kormbak or talaha ma Israelik fehe nindik lerawun ormu lara.

2

Maria Jisasin si wari (Mt 1:18-25)

1 Sisar^{2:1} Ogastus yanga yanga amber hom mashi las or owehe ormu mbara, ♦ Ma jir amber kotontlo jihik ji inak hi jihin sensus buk orok li kayeka. ♦

2 Os erem hi lihin li owekurik or mbari nombo oso kas mbeek mas li uhundari ambu sir. Oro wolok Kwirinius malakama yanga Siriahik or nari wolo sira.

3 Ushiri osik ma amber hi lihin li kayekmbaha kotontlo lihik limu ira.

4 Josep oto kraha king Devithik fehendari orik yanga Nasaretin or halaha Betlehemik ormu ira. Betlehem oso yanga Devithi, karem li ushandari sira.

5 Oso wolo Josep nokove orhi Maria os masam-nomok nahandari oson or laha hi frihin li kayekmbaha frimu ira.

2:1 **2:1:** Hi Sisar oso malakama Romik fehe li ushandari hi sir. Sisar lar or hashirik ma anandi lar orhi farniyik or sirik, or limu Sisarhik ushandari ri.

⁶ Am Betlehemik fri i lihi Maria jikisin si wakuri wolok simu nara.

⁷ Uhu jikismaifu hulayi sihi oton simu wara. Uhu kowarmbak orin si hevehe bokis os bulmakau andari orok si oweshirik ormu wara. Mberem ushirik? Ma musha mendek orok li tirsari osik mbeek aka os fri likuri mishi kas nga nari ambu sir.

Ensel sipsipin washilindari mak li talari

⁸ Oso wolo sipsipin washilindari ma lal yanga Betlehem hikriyok sipsip lihin nirik limu washilira.

⁹ Urik ensel Avui Wasilakahi lar os li liri mishik or talarik ukruharandari Avui Wasilakahi lirin si ukruharashirik li lishnyaha limu aje mendera.

¹⁰ Hako ensel oto mu sawera, ♦ Ji ajewa hala. Ji misi. An mashi jivin jirin a sawekmbaha a rawa nir. Mashi os a laharawa oso si unak ma amber rupshikwa lir.

¹¹ Ter kolaka Devithi orok nokove las angop jikishulayi lar wawa sir. Jikisi oto jirin jivinakunda ma ri. Or Wasilaka jihi Krai, Avui Wasilaka kamahanda ma ri.

¹² Avak jikisi oto kowarmbak li hevehe bokis os bulmakau anda mishik li oweshinak or wanak ji heyekwa ri. ♦

¹³ Ensel oto erem or mbari halangak ensel hevenik fehe musha mendek li talandirsaha or nga hi Avui Wasilakahin limu hauowera,

¹⁴ ♦ Avui Wasilaka metenjek fehe hi orhin ji hauweka. Unak ma misambik fehe ol or rupshinda ondo waphimbiji orhi lihik si naka, ♦ karem limu mbara.

Sipsipin washilindari ma Jisasin li i heyeri

¹⁵ Uhu ensel ondo indik hevenik li lawushirik ma ondo lihi ambek limu mbara, ♦Kolok ka ni Betlehemik ni ihi os talawak Wasilaka or mbawa oson ni heye.♦

¹⁶ Karem li mba tirnaha limu ira. Li ihi Maria fre Josepin nombok limu i heyera. Uhu jikisi or bulmakau andari bokis orok fri oweshirik wari oto er nga limu heyera.

¹⁷ Jikisi oton am li heyehhe mbele mbele jikisi otohik nakundari os ensel lirin or saweri oson limu sawera.

¹⁸ Mashih oson li sawerik li misihhi wawu musha mushak limu hishira.

¹⁹ Hako Maria mashih oso sunguwawu sihih si owehe maintontlo sihin armek si hishikrahakorokmba simu ura.

²⁰ Urik sipsipin washilindari ma ondo mbele mbele os ensel sawerik li misiri hom si narik li heyehhe hi Avui Wasilakahin li hauowehe indik limu ira.

Simeon nga Ana nga Jisasin tempelik fri heyeri

²¹ Niri 7-pela am li ishirik jikisi oto masamsishi orhi kas limu korora. Uhu hi orhin Jisasik limu ushara, os Maria masamnomok si na namber ensel sirin or sawendari hom.

²²⁻²⁴ Jikisin si waha yangak men wandandari wolo mendek si nashirik jikisin fri laha Jerusalemik frimu lawura. Mberem ushirik? Mashih Avui Wasilakahi karem sawendari osa, ♦Jikishulayi maifu or si wawan ji laha Wasilakan ji haka.♦ Uhu ♦Apmuma lap mo uja avi lap er nga ji laha ihi Avui Wasilakan ji hanak misokome

orhik jivik ji naka. ♦ Karem mbandari osik mashi os si mbandari hom fri ukurik jikisi nga avi frijip nga frimu laha ira.

²⁵ Oro wolok ma lar Jerusalemik lindari ria. Hi orhi Simeon. Or nombo wornakop Avui Wasilakan lotu undari ria. Uhu ma or Avui Wasilaka kamashirik Israelik fehenda man jivinakuri ma oto or takurin nikishindari ma ri. Masikome Avui Wasilakahi ormu Simeon nga sindari ri.

²⁶ Hako maskop Masikome Avui Wasilakahi orin karem saweri ri, ♦ Er mi lihi ihi ma or Avui Wasilaka orhi man jivinakmbaha nor kama-handa ma oto or tanak mi heyehekop hakwa mir. ♦

²⁷ Oro wolok Masikome Avui Wasilakahi orin or sawerik tempel akak or layirik avoko nijava Jisashi orin fri laha lo os si mbandari hom fri ukurik fri layirik ormu heyera.

²⁸ Or heyehe Jisasin or tlolo simbihi hi Avui Wasilakahin or hauowehe ormu mbara.

²⁹⁻³¹ ♦ Avui Wasilaka, ter am amu heyenduwa, ma or hulaima nokopman jivinakwak mi mbandan. Uwa osik halashinak waphimbiji nga na haka, os mas mi mbahanda hom. Jikisi toto ma amber misambik fehenjik hevenik mi halashiwak tawa toria.

³² Ukruharandak or naha Judama ambu ondon er nga nombon mukukwa ri. Uhu or unak mihi ma ol Israelik fehenda ondo hi lihi wasilakak nakwa sir, ♦ karem ormu mbara.

³³ Avoko nijava Jisashi mashi os or mbari oson fri misihi frimu wavu musha mushak hishira.

³⁴ Simeon Avui Wasilaka fririn armesarmek or ukmbaha Avui Wasilakan ormu sawera. Ushihi Marian ormu sawera, ♦Misi. Avui Wasilaka jikisi roton or kamari karem. Ma Israelik fehe mushak or halashinak lal mashi orhin li mblarnaha kavak li nanak lal mashi orhin misindiyakwa lir. Uhu jikisi roto mashi Avui Wasilakahi or saweshinak ma mushak orin wutarik owekwa lir.

³⁵ Unak mbele mbele os wavukop li wanyinda avak kormbak simu talakuwa. Unak nyir avak wavu nyihi kormek li jiwak li misinda hom misikwa nyir, ♦ karem ormu mbara.

³⁶⁻³⁷ Profet nokove las orok er nga lindari sir. Hi sihi Ana. Jikisi Fanuelhi, kraha Aserhik fehendari sira. Angop mas wolokop si hulasihi asama 7-pelakop hula sihi nga fri lihi hula sihi or hashirik mumblak wahayandari sir. Uhu angop nijava laka mendek nahandari sir. Asama sihi 84-pelak nari sira. Sir mbeek tempel akan halandari ambu sir. Akwan si halaha Avui Wasilakan si sawehe hi orhin niri tandi hauowendari sira.

³⁸ Oro wolok sir er nga jikisi oton si heyehe hi Avui Wasilakahin simu hauowera. Uhu Jerusalemik fehe ma ol lirin jivinakuri man nikishindari ondon simu sawera, ♦Avui Wasilaka kar ji nikishikmbaha nor mbahanda ma toria, ♦ karem simu sawera.

Josep Nasaretik indik or iri

³⁹ Josep fre Maria am mbele mbele lo os Wasilaka mbahandari hom fri urakoshihi indiyok yanga frihi Nasaretik frimu ira. Nasaret oso provins Galilik nandari sira.

⁴⁰ Jikisi frihi oto am or saha kwambu nga normu nara. Uhu wavu orhi krahak er si narik rupkapshi Avui Wasilakahi orhik simu nara.

Jisas jikandak or nari wolo tempel akak or iri

⁴¹ Asama ermba ermbak hiyawu wasilaka Pasovan li tolondari wolo, avoko nijava Jisashi Jerusalemik indari vri.

⁴² Jisas asama orhi am 12-pelak si narik avoko nijava orhi nga hiyawu wasilaka Pasovan os li tolondari hom li tolokurik Jerusalemik limu ira.

⁴³ Li ihi li lirik hiyawu oso am mendek si narik yanga lihik li ikurik limu ira. Hako Jisas Jerusalemik er or lishirik avoko nijava orhi fri hisha fri halashi iri vri.

⁴⁴ Frir karem hishiri vri, ♦Or angop mahasanje orhi lal nga iwa ri, ♦karem mbaha frimu ira. Urik niri namtas am si ishirik os li iri ambek frimu Jisasin lasai lasarara.

⁴⁵ Fri laslasafuhu indiyok Jerusalemik frimu ira.

⁴⁶ Niri nalmingrip orin fri lasayahakop fri hey-erik, tempel aka orok tisa ondohi nindik or lihi mashi ol li sawerin or misihi ormu lishi silira.

⁴⁷ Wavu orhi krahak er si nashirik mbele mbele ol li silirin krahak or saweshirik ma ondo amber limu lishnyafara.

⁴⁸ Jikisi frihin fri heyeri malakamahi nindik or lishirik frimu lishnyafara. Uhu nijava orhi mu orin mbara, ♦Ayo, toto mende. Mberemhi tos ter mi ushiwak sunguwavu shihi nga kavak er si nawak mirin shi lasayandua? ♦

49 Urik Jisas mu sawera, ◆Mberem ushiwak anin shi lasarandu? An Avui anhi akak a liwan shi hishiwa kom?◆

50 Hako frir mbeek hishiyariri ambu vri, os fririn or mbari mashin.

51 Urik tempelin or halaha avoko nijava orhi nga Nasaretik limu ira. Uhu yangak or lihi ermba ermbak os fri mbari mashin ormu misindiyara. Hako nijiva orhi mashi os or mbarin si misihi sunguwavu sihik er si owehe simu toltambanara.

52 Jisas am or saha wasilakak or narik os krahak or hishiyarinda nga wasilakak er nari sira. Urik Avui Wasilaka orin or rupshirik ma er nga orin limu rupshira.

3

Jon hulaima nokopman fak tolofalendari ma maifu mendek mashin or saweri

(Mt 3:1-12; Mk 1:2-8; Jn 1:19-28)

1-3 Sekaraiahi jikisi Jon oto ma ngashi mishi ambu orok or lirik Avui Wasilaka mashi orhin Jonin ormu hara. Urik Jon yanga yanga fa Jordan nandari mishi orok or ihi mashin ormu sawera. Unak hulaima nokopma sunguwavu lihin li tormblehe kavakava os li undan li halanak lirin fak or tolofaleshinak Avui Wasilaka kavakava lihin or yoko ermbekmbahan. Oso wolo Taiberius oto asama 15-pelak malakama Sisarik or nari sir. Urik Pontius Pailat oto provins Judiak malakamak or narik, Herot oto Galilik kingik or narik, maha orhi Filip oto provins Ituria

nga Trakonitis nga orok malakamak or narik, Lisantias oto provins Abilenek malakamak or nari wolo sira. Urik Anas nga Kaiafas nga hetprisik nari vria.

⁴ Mashi os Jon saweri profet Aisaia mas or mbahandari hom nari sira.

Kuyanga ma ngashi mishi ambuk ma lar karem ormu mbanduwa. ♦Wasilakahi nombon ji hundujeka. Uhu nombon oson ji unak wornak si naka.

⁵ Kolwa layiwa mishi ondon amber ji mbuhavika. Uhu telemba wasilaka ondon amber ji sanak li rakaha lewakuk li naka. Nombon ol mbango longohondan armek ji sanak wornak li naka. Uhu tuktas tuktasawa nombon ji sanak si taka layika.

⁶ Ushinak ma misambik fehe amber awak li heyeka, nombon os Avui Wasilaka lirin or jivinakwan. ♦ *Aisaia 40:3-5*

⁷ Urik ma ol fak or tolofalekmbaha tari ondon ormu sawera, ♦Jir Laulakahi jikisi jir. Sunguwavu jihin ji tormble number, men fak ji layihindanak waplelena Avui Wasilakahi os jihik nakwan ji wasisoku, karem ji hisihi jimu randu? Wahau.

⁸ Masmas sunguwavu jihin ji tormblehe mbele mbele jivin ji unak ni heyehe ni mbaka, ♦Ma tondo angop wavu lihin tormblewa lira. ♦Hako jihinjik awak ji mba, ♦Misumu nihi Abraham oria. Uwa osik Avui Wasilaka mbeek nirin kavak nakwa ambu ri, ♦karem ji mbawa hala. Jirin amu sawenduwa. Avui Wasilaka os or hisihi

nahi, sunja tondon or mbanak jikisi nirambara Abrahamhik nakwa lir.

⁹ Hako kombefa osmu mi tontlok wanduwa. Mi ol akwa ome jivin wawa ambu, men li shihi hik li ermbeshinak hi ukwa lir. ❖

¹⁰ Karem or mbarik ma ondo orin limu silira, ❖ Wa, mberem nivai uku? ❖

¹¹ Urik ormu sawera, ❖ Os kowe frijip ji na nahi, las ma or mendek nawan ji haka. Os akwa nga ji na nahi, erem ji uka, ❖ karem ormu mbara.

¹² Urik ma ol takis yan landari ma ondo er nga fak li layikurik li taha orin limu silira, ❖ Tisa, mberem nivai uku? ❖

¹³ Urik ormu sawera, ❖ Jir takis ya os ji lawa, malakama jihi li mbawa nombo hom ji laka. Warje nga ji lawa hala. ❖

¹⁴ Karem or mbarik awun undari ma er nga orin limu silira, ❖ Mberem nivai uku? ❖ Urik ormu sawera, ❖ Jir avak man awu awuk mbaha ya lihin lawa hala. Uhu avak man semben kotim uwa hala. Hako fotnait os ji lawa oso nom ji heyehe ji mba, ambehoma, karem ji mbaka. ❖

¹⁵ Karem or mbarik ma ondo wavu mushak li hisihi limu mbara, ❖ Ma toto Avui Wasilaka hulaima nokopman jivinakmbaha nor kamahanda ma tori mo? ❖

¹⁶ Urik Jon mu lirin sawera, ❖ An jirin fambak a tolofalenda nir. Hako kumak ma lar avak takwa ri. Kwambu orhi kwambu anhin tikrinda sir. Or ma jivi indinga ri, hako an wahau. Unda osik an mbeek kuvu os kumba ari orhi orok nawan a sorngondahi ambu nir. Or avak jirin

Masikome Avui Wasilakahi nga tolofalekwa ria. Ushinak Masikome oto os ma sembentlamban li suwushiwak si ufrumunda hom kavakava os ji undan ufrumukwa ri.

¹⁷ Or avak ma or wit sijin suwak or tolonda hom takwa ria. Wit sijin or tolonak ome ol takawa ondo nom aka orhik or ewekwa lir. Uhu supmbalapmbak nawa ondon hi os usunguanda ambu orok or ormbekwa lir.◆

¹⁸ Karem or mbaha mashi anandi mushak wavu lihin si jikmbaha ormu sawera. Karem uhu mashi jivi Jisas Kraishin ormu sawera.

Jon Jisasin or fak tolofalerik Herot Jonin krawuk or oweri

(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

¹⁹⁻²² Os Jon hulaima nokopman fak or tolofaleri wolo Jisasin er nga fak ormu tolofalera. Ushirik Jisas or sihi Avui Wasilakan ormu sawera. Or sawerik heven akayanga simu sutlara. Si sutlarik Masikome Avui Wasilakahi apmuma hom Jisashik simu takalira. Urik mashi las heven yok simu mbara, ◆Mir jikisi indingo anhi mira. An mirin amu rupshi mendenduwa. Sunguwavu anhi mende nga amu mirin rupshi mendenduwa,◆ karem simu mbara.

Jon malakama Herot os maha orhi nokove Herodiasin or masnalari nga kavakava ol or undarin er nga kormbak or saweshirik or humblaraha Jonin krawuk ormu oweri. Os Jonin erem or uri oso musa las osmu er nga orhik lawura.

Jisas misumu walanga orhi kalira

(Mt 1:1-17)

²³ Os Jisas usasihi lerawun or lari wolo, asama orhi 30-pelak nari ria. Urik ma amber, Jisas oto jikisi Josephi ri, karem limu hishira.

²⁴ Josep oto jikisi Helihi ri. Heli oto jikisi Matathi ri. Matat oto jikisi Livaihi ri. Livai oto jikisi Melkihi ri. Melki oto jikisi Janaihi ri. Janai oto jikisi Josephi ri.

²⁵ Josep oto jikisi Matatiashi ri. Matatias oto jikisi Amoshi ri. Amos oto jikisi Nahumhi ri. Nahum oto jikisi Eslihi ri. Esli oto jikisi Nagaihi ri.

²⁶ Nagai oto jikisi Mathi ri. Mat oto jikisi Matatiashi ri. Matatias oto jikisi Semenhi ri. Semen oto jikisi Josekhi ri. Josek oto jikisi Jodahi ri.

²⁷ Joda oto jikisi Joananihi ri. Joanan oto jikisi Resahi ri. Resa oto jikisi Serubabelhi ri. Serubabel oto jikisi Sealtielhi ri. Sealtiel oto jikisi Nerihi ri.

²⁸ Neri oto jikisi Melkihi ri. Melki oto jikisi Adihi ri. Adi oto jikisi Kosamhi ri. Kosam oto jikisi Elmadamhi ri. Elmadam oto jikisi Erhi ri.

²⁹ Er oto jikisi Josuahi ri. Josua oto jikisi Elieserhi ri. Elieser oto jikisi Jorimhi ri. Jorim oto jikisi Matathi ri. Matat oto jikisi Livaihi ri.

³⁰ Livai oto jikisi Simeonhi ri. Simeon oto jikisi Judahi ri. Juda oto jikisi Josephi ri. Josep oto jikisi Jonamhi ri. Jonam oto jikisi Eliakimhi ri.

³¹ Eliakim oto jikisi Meleahi ri. Melea oto jikisi Menahi ri. Mena oto jikisi Matatahi ri. Matata oto

jikisi Natanhi ri. Natan oto jikisi Devithi ri.

³² Devit oto jikisi Jesihi ri. Jesi oto jikisi Obethi ri. Obet oto jikisi Boashi ri. Boas oto jikisi Salmonhi ri. Salmon oto jikisi Nasonhi ri.

³³ Nason oto jikisi Aminadaphi ri. Aminadap oto jikisi Atminhi ri. Atmin oto jikisi Arnihi ri. Arni oto jikisi Hesronhi ri. Hesron oto jikisi Pereshi ri. Peres oto jikisi Judahi ri.

³⁴ Juda oto jikisi Jekophi ri. Jekop oto jikisi Aisakhi ri. Aisak oto jikisi Abrahamhi ri. Abraham oto jikisi Terahi ri. Tera oto jikisi Nahorhi ri.

³⁵ Nahor oto jikisi Serukhi ri. Seruk oto jikisi Reuhi ri. Reu oto jikisi Pelekhi ri. Pelek oto jikisi Eberhi ri. Eber oto jikisi Selahi ri.

³⁶ Sela oto jikisi Kainanhi ri. Kainan oto jikisi Arpaksathi ri. Arpaksat oto jikisi Siemhi ri. Siem oto jikisi Noahi ri. Noa oto jikisi Lamekhi ri.

³⁷ Lamek oto jikisi Metuselahi ri. Metusela oto jikisi Enokhi ri. Enok oto jikisi Jarethi ri. Jaret oto jikisi Mahalalelhi ri. Mahalalel oto jikisi Kenanhi ri.

³⁸ Kenan oto jikisi Enoshi ri. Enos oto jikisi Sethi ri. Set oto jikisi Adamhi ri. Adam oto Avui Wasilakahi jikisi ria.

4

Laulaka Jisasin or oweioweiheryeri
(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

¹ Masikome Avui Wasilakahi Jisashik or sihi or mbashirik fa Jordanin or halaha misamtelm-bamba orok ormu ira.

² Or ihi orok or liri niri 40-pelak Laulaka orin ormu oweiweiheyera. Oso wolo Jisas mbeek akwa las ari ambu ri. Uhu normu erenghara.

³ Urik Laulaka orin ormu mbara, ♦Os mir jikisi Avui Wasilakahi indinga nahi, mi mbanak sunja toso si tormblehe Bretik si nanak aka.♦

⁴ Urik Jisas mu mbara, ♦Wahau, ♦Ma mbeek akwakop linda ambu lir.♦ Mashi Avui Wasilakahi karem mbahanda sir.♦

⁵ Urik Laulaka orin or laha frimu lawura. Fri lawu sihi kolok kolaka laka misambi torok nandari jivijivi ngashi amber hom ormu mukura.

⁶ Uhu ormu mbara, ♦Mir avak kwambun a hanak mbele mbele yanga tos ter nawak mi heyewa tondon arango likwa mira. Unak hi mihi nga avak wasilaka mendek nakwa sir. Mbele mbele ondo angop anhik narakonda lir. Os ma lar a hakmbaha na hishiwa a handahi ri.

⁷ Os kumbambongo mihin mi huvuhu hi anhin mi hauowe nahi, avak mbele mbele tondo amber mirin a hakwa lir.♦

⁸ Karem or mbarik ormu mbara, ♦Mashi Avui Wasilakahi karem mbanda sir, ♦Mir avak Avui Wasilaka or mirin arangonda ortonom mi lotu uhu hi orhi nom hauowehe ortonom tiyaka.♦♦

⁹ Urik Laulaka Jiasin or laha Jerusalemik fri ihi akamasuwu tempel aka orok or lalawu oweshirik or sirik ormu mbara, ♦Os mir jikisi Avui Wasilakahi indinga nahi, mir avak kweinalayika.

¹⁰ Mberem ushiwak? Jekamba Avui Wasilakahi karem mbahanda sir, ♦ Avak Avui Wasilaka or mbashinak ensel li ta sihindanak mirin jelyakwa lir.

¹¹ Avak tavarenje lihik mi layinak li toloshinak sunja las mbeek mirin jikwa ambu sir. ♦ Karem mbahanda sir. ♦

¹² Urik Jisas mu mbara, ♦ Mashi Avui Wasilakahi karem mbanda sir, ♦ Mir avak Avui Wasilaka mihin oweiweiheyewa hala. ♦ ♦

¹³ Laulaka karem Jisasin or oweiweifuhu normu hala ira. Undanak indik orvai oweiweiheyekmbahan.

Jisas provins Galilik lerawun or lari
(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)

¹⁴ Masikome Avui Wasilakahi Jisashik or sihi or jelyashirik indik Galilik ormu ira. Urik ol orok lindari ma amber olmu misira, os Jisas indik Galilik or tarin.

¹⁵ Uhu ermba ermbak Judama lotu undari aka orok man ewesaweri ria. Urik ma amber hi orhin limu hauowera.

Nasaretik fehe Jisasin li kumaisiri
(Mt 13:53-58; Mk 6:1-6)

¹⁶ Jisas indiyok kotontlo orhi Nasaretik ormu ira. Os Sabat wolok si narik Judama lotu undari akak ormu layira, os ermba ermbak or undari hom. Uhu jekamba Avui Wasilakahin or ritim ukmbaha ormu usasira.

17 Urik jekamba las profet Aisaia kayendari orin li harik or lunduhu mashi os karem mbandarin ormu ritim ura.

18 ♦ Masikome Avui Wasilakahi anhik ormu sinduwa. Mberem ushiwak? Avui Wasilaka anin kamari ri, ushinak a ihi erndakava ondon mashi jivi orhin a sawekmbahan. Uhu ma ol krawuk sinda ma ondohik a ihi os Avui Wasilaka lirin or unak krawun li halaha ikwan a sawekmbahan. Uhu misokome tumunda ma ondohik a ihi os or unak li heyekwan a sawekmbahan. Uhu ma ol nomorawu wasilakan kishanda ondohik a ihi os or unak nomorawu lihi mendek si nakwan a sawekmbahan.

19 Uhu Avui Wasilaka ma orhin armek or washilikwa pasir si nawa oson a sawekmbahan. ♦ *Aisaia 61:1-2*

20 Karem or sawehe jekamban or hevehe ma or jekamban washilindari man indik ormu hara. Uhu ormu takalira. Urik ma ol orok liri ondo Jisas nom limu lishi flafatara.

21 Urik ormu sawera, ♦ Mashi Avui Wasilakahi os ter ji misiwa osmu anhik omendingak nanduwa. ♦

22 Karem or mbarik orok liri ma mashi jivi os or owesawerin li misihi limu lishnyafaha hi orhin limu hauowera. Hako limu mbara, ♦ Ma toto men Josephi jikisi ri. Mberemhi nombok mashi jivi toson karem or sawendua? ♦

23 Urik Jisas mu lirin sawera, ♦ Anin ji hishiowenda ambu osik avak karem anin mbakwa jir. Mashi os ♦ Dokta, mir avak maome mihi

os kavamisiwan unak jivik si naka. ♦ Karem li mbanda mashin anin ji mbaha mashi las nga ji mbakwa sir karem, ♦ Mbele mbele ma undahi ambu ol yanga Kaperneamik mi urik ni misi-hinda ondo himi lal kotontlo mihi torok mi unak ni heyehé mirin nivai hishioweka. ♦ Karem anin mbakwa jir.

²⁴ Hako omendingak jirin amu sawenduwa, profet ondo yanga yanga amber hom hi lihin hauowenda lir. Hako kotontlo lihi nga mahasanje jikanoka lihi nga mbeek hi lihin hauowenda ambu lir.

²⁵ Omendinga sir. Os profet Elaija siri wolo asama nalmingrip niyaka 6-pelak ma rakari ambu sir. Ushirik yanga yanga amber erenghari lir. Oso wolo nokove mumbla musha mendek yanga Israelik lindari lir.

²⁶ Hako Avui Wasilaka mbeek Elaijan or mbashirik Israelik fehenda mumbla ondon jelyakurik iri ambu ri, wahau. Or mbashirik yanga Sarefat Saidonik nahanda mishi orok Judama ambu mumbla oson or jelyakurik iri ri.

²⁷ Uhunda hom os profet Elisa siri wolo, okm-bale lepra tolondari ma musha mendek yanga Israelik lindari lir. Hako lihi lar mbeek or urik jivik nari ambu ri. Yanga Siriak fehendari Naman or Judama ambu oto nom or urik jivik nari ri. ♦

²⁸ Karem or mbarik ma ol lotu undari aka orok liri ondo mashi oson li misihi limu waplelena mendera.

²⁹ Uhu Jiasin yanga hikriyok li kisha ermberik or talayirik orin telek li kisha ermberik or

layikmbaha limu ura.

³⁰ Hako or ma ondohi nindik or layishihi ormu ira.

Jisas wasimalengamba tolondari ma oton or mbarik jivik or nari

(Mk 1:21-28)

³¹ Ushihi yanga Kaperneam provins Galilik nandari orok ormu ira. Uhu Sabat wolo ermba ermباك mashin owesawendari ri.

³² Mashin or saweri katai hukwalama hom or owesaweri osik ma li misihi limu lishnyafara.

³³ Nindi wolo lasik wasimalengamba tolondari ma lar os li lotu undari aka orok liri ri. Uhu wasilaka mendek or ushaha ormu mbara,

³⁴ ♦Ayo, Jisas Nasaretik fehenda mirin, mberem nirin mi ukmbaha mi tandu? Nirin kavak mi nakmba mimu randu? Hako angop a heyewa mir, mir ma worna ma indinga Avui Wasilakahi mira.♦

³⁵ Karem mbarik orin huliyik ormu mbara, ♦Mayam si. Ma toton halaha ika.♦ Urik ma li heyerik wasimalengamba ma oton or farnaro ormbehe ormu halashi ira. Hako ma oto mbeek kavak nari ambu ri.

³⁶ Urik ma amber oson li heyeheli lishnyafaha lihi ambek limu mbara, ♦Ma jirin te. Mberemhi tos ter nandua, os ma toto hukwalama hom or mbaha or mbashiwak wasimalengamba mashi orhin li misihi li halaha iwan te,♦ karem limu mbara.

³⁷ Urik mbele mbele os or uri mashi yanga yangak si irik limu misira.

*Jisas Saimonhi arjavan or mbarik jivik si nari
(Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)*

³⁸ Jisas or usaha li lotu undari aka oson or halaha nor ihi aka Saimonhik ormu layira. Arjava Saimonhi si kavamisihi maome hikop warje mende nga lawurik orok wari sir. Urik Jisasin limu silira, sirin or mbanak jivik si nakmbahan.

³⁹ Li silirik si wari mishik pasir ormu tara. Uhu maome os hikop lawurin or ngriambarik kolomalok mendek si nashirik jivik simu nara. Uhu akwan lirnjik simu ura.

Jisas kavamisindari man or mbarik jivik li nari

⁴⁰ Ta am or layirik ma ol orok fehendari ondo ma lihi ol kavamisindari ondon Jisashik limu laharara. Urik Jisas ma ondon namtarmba namtarmbak tava orhin or hauowehe or mbarik jivik limu nara.

⁴¹ Uhu nor mbarik wasimalengamba ondo orin li heyehe limu mbara, ♦Mir Avui Wasilakahi jikisi mira. ♦Karem li mbaha jisuwuhu ma ol li tolondari ondon li halaha limu ira. Wasimalengamba ondo, Jisas Avui Wasilaka mbashirik taha hulaima nokopman jivinakunda ma ri, karem angop heyeri lir. Uri osik mashi oson li mbakurin ormu pantlera.

⁴² Am nursumbuk si narik Jisas yanga oson or halaha misamtelmbamba orok ormu ira. Ushirik ma orin li lasa ihi orin li heyehe limu mbara, ♦Mir avak lasik iwa hala. Torok er lika. ♦Karem li mbarik

⁴³ ormu sawera, ♦Wahau. Yanga yanga amber a ihi mashi jivi Avui Wasilakahin a sawekmbaha or mbashirik a tari nir. ♦Sunguwavun ji tormbleshinak ter avak Avui Wasilaka jirin or arangoshinak jip ji lika. ♦Karem a sawejehen. ♦

⁴⁴ Karem or mba lafakaha provins Judiak or ihi mashi Avui Wasilakahin orok ormu saweyara.

5

Jisas Pitan or mbarik foome mushak or kruwuri (Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

¹ Nindi las wolok Jisas leuksumbu Genesaretik or sihi mashi Avui Wasilakahin or owesawerik ma musha mendek mashi orhin li misikmbaha li talandirsaha limu anakisha ormbera.

² Urik or heyeri bot frijip fa mambuk frimu sira. Urik foomen kruwunda ma bot lihin li halatakaha foom kowe lihin limu oweyokora.

³ Urik bot Saimonhik or lawuhu Saimonin ormu sawera, ♦Bot mihin tukrushinak kandakar nga si ihi si. ♦Uhu bot orok or lihi mashin ormu sawera.

⁴ Or sawe lafakaha Saimonin ormu sawera, ♦Laha ni i fa nindik sihi foom kowe oson ormbenak si layinak foomen kruwuka. ♦Karem or mbarik

⁵ Saimon mu mbara, ♦Tisa, niri wolo lerawu hava menden ni laha ihi harawa re. Hako mbeek foome mende lal ni kruwuwa ambu re. Hako avak os mi mbawa nombo hom foom kowe oson ermbekwa nir. ♦

⁶ Karem or mbaha li ermberik si layirik foome musha mendek limu kruwura. Urik foom kowe oso korona nom nari sir.

⁷ Urik lihi ma ol bot anandik liri ondon limu ushara. Unak lirin li jelyaha foom kowe oson li tolonak si rasakmbahan. Urik li raha foome ondon bot frijip ovrok li wolorik fri hoje mendehe fasik layikuri ambek frimu nara.

⁸ Saimon oson or heyehe kumbambongon or huvuhu Jisashi kumbamuk or takaha ormu mbara, ♦Wasilaka, mir anin hala ika. An kavakan unda ma nira. ♦

⁹ Foome musha ol li kruwuri ondon or heyehe or aje menderi osik karem ormu mbara. Urik ma ol nakrem li liri ondo er nga limu ajera.

¹⁰ Jems fre Jon Sebedihi jikisi op Saimon nga anatambuyandari frir er nga lishnyafa ajeri vria. Urik Jisas Saimonin ormu sawera, ♦Mir ajewa hala. Ter foomen mimu kruwunduwa. Hako kumak hulaima nokopman anhik laharakwa mira. ♦

¹¹ Karem or mbarik bot lihi ovron li longo lahara fa mambuk li halaha mbele mbele amber er nga orok li halaha Jisasin limu tiya ira.

Jisas okmbale lepra nga nandari ma lar or mbarik jivik or nari

(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)

¹² Nindi las wolok Jisas yanga lasik ormu lira. Urik okmbale lepra yok afurandari ma lar or taha Jisasin or heyehe misambik taka avermbuwaha ormu sawera, ♦Wasilaka, os mi rupshi nahi, anin mbanak jivik a naka. ♦

13 Karem or mbarik Jisas tava orhin ma otohik or hauowehe normu mbara, ♦ An mbawa jivik nakwa mira. ♦ Karem or mbarik kolomalok okmbale lepra mendek si narik jivik ormu nara.

14 Urik Jisas kwambuk orin ormu sawera, ♦ Ai ai, mir avak ma lar tos mirin a uwan sawewa hala, wahau. Hako mi ihi maome mihin prisin mukunak os jivik mi nawan or heyeka. Uhu ofa os Moses mas or mbahandari nombo hom uka. Ushinak ma amber os jivik mi nawan li heyeka. ♦

15 Hako mashi os mbele mbele Jisas or uri angop yanga yangak iri sir. Uri osik ma musha mendek mashi orhin misikmbaha rari lir. Uhu lal or mbanak os li kavamisinda lihi oso mendek si nakmbaha tari lir.

16 Hako hindi mushak man or halaha misantelmbamba orok Avui Wasilakan or sawekmbaha indari ri.

Jisas kumba tava nashindari man or mbarik jivik or nari

(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)

17 Nindi las wolok Jisas mashin or owesaweri wolo Farisi nga mashi Moseshin sawendari ma er nga orok liri lira. Lir yanga Jerusalem nga yanga yanga ol provins Galilik nanda nga Judiak nanda nga li halaha tari lira. Kwambu Avui Wasilakahi Jisashik si nashirik ma ol kavamisindarin or mbarik jivik limu nara.

18 Urik ma lar kumba tava nashindarin teye os or wari nga Jisashik limu kasha laharara. Uhu pasir or liri mishik owekmba limu ura.

19 Hako ma musha mendek orok li liri osik mbeek fiala hambari ambu sir. Ushirik aka os Jisas liri akamba heyeyok limu lalawura. Uhu akamasuwu kas li lunduhu teye os or wari oson kuvuk li tihi li tolorig ma ondo liri mishik ormu layira. Uhu Jisas siri mishik li oweshirik ormu wara.

20 Jisas wavu lihin or heyeri lir angop orin li hishioweri osik ormu mbara, ♦Anhi kup. Kavakava mihi angop a laha ormbewa sir.♦

21 Karem or mbarik mashi Moseshin sawendari ma nga Farisi ondo nga mashi oson li misihi lihi ambek limu mbara, ♦Ma toto lawe toria? Toto Avui Wasilakahi farniyik sikwak mbandar? Ma lar mbeek kavakava ma undan laha ormbendahi ambu ri. Oso lerawu Avui Wasilakahi sir.♦

22 Hako Jisas os wavu wavu lihi li hishiri angop or heyeri osik ormu mbara, ♦Mberem ushiwak wavu jihik erem ji hishindu?

23 Hako mberem a undahik ji hishindu? Kavakava ma roto uwan a laha ermbendahik ji hishindu mo orin a mbanak jivik or nandahik jimu hishindu?

24 Hako avak a mukunak ji heyekwa sir, Ma Jikisi Avui Wasilakahi oto kavakava ol ma undan laha ermbendahi ri.♦ Karem or mbaha ma or kavamisindari oton or heyehe ormu mbara, ♦Mir usaha teye mihin laha aka mihik ika.♦

25 Urik li heyerik kolomalok or usaha teye orhi os or wari oson or laha hi Avui Wasilakahin or hauowehe aka orhik ormu ira.

26 Urik ma amber os or urin li heyehe er li lishnyafaha li ajehe hi Avui Wasilakahin limu

hauowera. Uhu limu mbara, ♦Ter mbele mbele mas ni heyenda ambu os nimu heyenduwa.♦

Jisas Livai orin or tiyakmbaha nor ushari

(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)

²⁷ Urik Jisas or ihi takis yan landari ma lar, hi orhi Livai, opis orhik lerawun or larik ormu heyera. Orin or heyeye ormu mbara, ♦Mir usaha anin tiya shi ika.♦

²⁸ Karem or mbarik or usaha mbele mbele orhi amber or halaha normu Jisasin tiya ira.

²⁹ Uhu hiyawu las Jisasnjik aka orhik ormu ura. Urik takis yan landari ma lal nga hovok ma ome lal nga li taha limu ara.

³⁰ Urik Farisi nga lihi ma ol mashi Moseshin sawendari ondo nga oson li heyeye Jisasin tiyandari ma ondon limu mbahanjira, ♦Mberem ushiwak tol takis yan landa ma nga kavakavan unda ma nga nakrem ji andu?♦

³¹ Karem li mbarik Jisas mu mbara, ♦Ma ol jipmisinda mbeek doktak inda ambu lir. Ma ol kavamisinda nom doktak inda lir.

³² An mbeek, ♦Nir ma jivi,♦ karem hishinda ma ondo nga najer ni lijehe na tari ambu nir. An ma ol kavakavan unda ondonjik a tari nir. Ushinak sunguwavu lihin li tormblehe anhik li rakmbahan.♦

Jisas akwan halanda mashin or saweri

(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

³³ Urik limu mbara, ♦Jonin tiyanda ma hindi mushak akwan li halaha Avui Wasilakan sawenda lira. Hovok Farisi ondon tiyanda ma

ondo nga erem unda lir. Hako mirin tiyanda ma mbeek erem unda ambu lir. ♦

³⁴ Karem li mbarik Jisas mu mbara, ♦ Mberem ji hishindu? Os ma lar or nokoplaha hiyawu wasilakan or uwa wolo, orhi ma ondo akwan nakrem or nga anda ol mo wahau? Akwan anda ol te. Akwan li aha or nga rupshinda lir.

³⁵ Hako kumak ma oton li tolo laha ishinakip akwan halakwa ola. ♦

³⁶ Karem mbaha sauheima las er nga normu sawera, ♦ Os ma lar kowe shimbla orhi si frehe nahi, mbeek kowe akrin or frehe kowe shimbla orok or owetlavanda ambu sir. Os erem or uwa, kowe akrin or sambunak kavak er nakwa sir. Unak kowe shimbla frehenda oso nga kavak er nakwa sir.

³⁷ Uhunda hom ma lar mbeek wain uku akrin or laha memesishi masi orok ngoronda ambu ri. Os erem or u nahi, wain uku akri oso avak si kisha larasanak memesishi masi oso avak numbafaakwa osa. Unak wain uku oso misambik ngororaka ikwa osa. Unak memesishi oso nga kavak nakwa osa.

³⁸ Erem si nanda osik wain uku akri oso avak memesishi akrik li ngorokwa sira.

³⁹ Hako ma or wain uku masin or awak jivik nawak misinda ma oto mbeek wain uku akrin akwak hishinda ambu ri. ♦ Wain uku masi jivi sira, ♦ karem mbakwa ria. ♦

6

Jisas Sabatin tikrinda ma ria
(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

¹ Urik am Sabat wolok si narik Jisas le wit nowe nindik limu ira. Uhu orin tiyandari ma wit sijin li toltlehe li sengashihi limu ara.

² Urik Farisi lal li heyehhe limu mbara, ♦ Mberem ushiwak os Sabatik ni lakwan lo si pantlendan ji landu? ♦

³ Karem li mbarik Jisas mu mbara, ♦ Os king Devit nga orin tiyandari ma nga li erenghari wolok or uhundari mashi os jekambak li kayehendarin heyenda ambu oj?

⁴ Aka Avui Wasilakahik or layihi ofan li undari Bretin or laha nor aha ol orin tiyandari man or harik li arin. Bret ondo pris nom li andari lir, ma anandi wahau. ♦

⁵ Karem mbaha ormu mbara, ♦ Sabat oso Ma Jikisi Avui Wasilakahi orhi siyok nanda sir. ♦

Sabat wolok ma lar tava kavak nandarin or mbarik jivik or nari

(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ Sabat ome las wolok Jisas Judama lotu undari akak or layihi ormu mashin sawera. Urik ma lar tapmama orhi nashindari orok er nga ormu lira.

⁷ Urik mashi Moseshin sawendari ma nga Farisi nga orok li lihi Jisasin limu lishi heyera, os ma toton Sabat wolok or mbanak jivik or na nahi, orin li kotim ukmbahan.

⁸ Hako Jisas mbele mbele os wavu lihik li hishiri angop or heyeri sir. Uhu ma or tava kava oton ormu mbara, ♦ Mir usaha ta, nindi torok sinak li heyeka. ♦ Karem or mbarik ormu ta sira.

9 Urik Jisas mu lirin sawera, ❖Jirin amu si-likuwa. Mashi Moseshi mberem si mbandu? Sabat wolo lerawu jivin ni laha man ni jelyandahi os mo lerawu kavan ni laha man ni mandingor-mendahi os?❖

10 Karem or mbaha ma ol orok siri ondon or heyehe ma oton ormu sawera, ❖Tava mihin sanguananak a heye.❖ Karem or mbarik os or mbari hom or urik tava orhi indik jivik simu nara.

11 Urik ma ol mashi Moseshin sawendari ondo nga Farisi ondo nga wavu lihi indik kavak er si narik lihi ambek olmu mbara, ❖Jisas toton mberem nivai uku?❖

*Jisas ma 12-pela ol orin tiyandarin or kamari
(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)*

12 Oro wolok Jisas Avuin or sawekurik telemba lasik ormu lawura. Uhu nor sawehe ihi er simu harara.

13 Am si hararik orin tiyandari ma ondon or usharik li tarik lihi nindik ma 12-pela ondon ormu kamara. Uhu lirin aposel, karem ormu ushara.

14 Aposel ondo hi lihi kalira. Saimon or Jisas Pitak or ushari oto nga, maha orhi Andru nga, Jems fre Jon nga, Filip nga Bartolomyu nga,

15 Matyu nga Tomas nga, Jems jikisi Alfiushi nga, kraha Selotik fehendari Saimon oto nga. Kraha Selotik fehe ma ondo yanga Romik fehe gavmanin jihi tukru ermbekurik awun undari lir.

16 Uhu Judas jikisi Jemshi oto nga Judas Iskariot or kumak Jisasin ma kavahi tavarenjek hakuri ma oto nga ormu kamara.

*Jisas ma musha mendek or mbarik jivik li nari
(Mt 4:23-25)*

¹⁷ Lirin or kamalaha telemban li halarakaha lewakuk limu sira. Urik orin tiyandari ma nga ma ol provins Judiak tari nga Jerusalemik tari nga yanga op solwara sumbuk nanda Tair nga Saidon nga orok tari ondo nga musha mendek orok limu tirsara.

¹⁸ Lir mashi Jisashin li misikmbaha talandirsari lira. Unak or mbanak kavamisindari ma jivik li nakmbahan. Hako wasimalengamba tolondari man or mbarik er nga jivik limu nara.

¹⁹ Kwambu wasilaka Jisashik si narik kavamisindari man or mbarik amber jivik li nari osik ma amber jivik li nakmbaha Jisashi maomen limu tolokmba ura.

*Jisas ma ol Avui Wasilaka arangoshindak linda
ondo li rupshikmbaha or mbari
(Mt 5:1-12)*

²⁰ Jisas ma ol orin tiyandarin or heyehe ormu mbara, ♦Erndakava jirin, Avui Wasilaka kwambu orhi nga jirin or arangoshindak ji linda osik ter ji rupshika.

²¹ Jir erenghambar liwa ma jirin, kumak avak ji aha sungu tuvaha likwa osik ter ji rupshika. Jir tlaholowa ma jirin, kumak avak ji haimbayikwa osik ter ji rupshika.

²² Os ma jirin li ngriaha mashi kavakavan jirin li mbaha hi jihin li unak kavak si na nahi, men ji rupshika. Mberem ushiwak? Jir Ma Jikisi Avui

Wasilakahin ji tiyanda osik os orin kavak li uri hom jirin erem kavak li ukwa oja.

²³ Os jirin kavak li uwa wolo sunguwavu mende jihi nga ji rupshika. Mberem ushiwak? Mbele mbele ol Avui Wasilaka jirnjik or hundujenda ondo jirin hevenik olmu nikishinduwa. Uwa osik ji rupshika. Mas wolo neloko avoko lihi erem profet ondon kavakavak undari lir.

²⁴ Hako jir ter ya nga nawa ma jirin, ji auheyeka. Jir angop mbele mbele jivi nga ji naha ji rupshiwa osik kumak mbele las lakwa ambu jir.

²⁵ Jir ter aha sungu tuvawa ma jirin, ji auheyeka. Kumak avak erenghambar likwa jir. Ma jir ter rupshiwa ma jirin, ji auheyeka. Kumak avak tlakwa jir.

²⁶ Ji misi. Ma misambik fehe ondo neloko avoko lihi mas wolo haimba handambanda profet ondo hi lihin li hauoweri lir. Uwa osik os ter wolo ma misambik fehe hi jihin li hauowe nahi, ji auheyeka. ♦

Wutarin wapnuku jihik ji oweka
(Mt 5:38-48)

²⁷ Jisas mashi lal nga ormu sawera, ♦ An mashi kason ma jir mashi anhin misiwa jirin amu sawenduwa. Jir avak wutari jihin wapnuku jihik ji oweka. Uhu ma ol jirin kavakavak uwa ondon armesarmek ji uka.

²⁸ Ma ol jirin kavak ukmbaha hishiwa ma ondo Avui Wasilakan ji sawenak lirin armek or uka. Uhu ma ol jirin kavakavak mbawa ondo Avui Wasilakan ji sawenak avak armek lirin or uka.

²⁹ Os ma lal jirin li jimblalana nahi, tormbleshi-nak yoko nga li jika. Os kousamba jihin li lakunak li mba nahi, anandi las er nga ji haka.

³⁰ Uhu os ma lal jirin mbele mbelenjik li sili nahi, os li siliwa oson ji haka. Os ma lal mbele mbele jihi lal li flarna lawa indiyok ji lakwak mbawa hala.

³¹ Os ma jirin armek li ukmbaha ji hishinda hom, jir nga ma anandin erem ji uka.

³² Jir avak ma ol jirin rupshinda ma ondo nom ji rupshiwa hala. Kavakavan unda ma ondo er nga ma ol lirin rupshinda man rupshinda lir. Os ma ol jirin rupshinda nom ji rupshi nahi, wa jir mbeek kavakavan unda ma ondon tikrinda ambu jir.

³³ Os jirin armek unda ma ondo nom armek ji u nahi, ol kavakavan unda ma ondo nga nakrem nanda jira.

³⁴ Jir karem hishinda jir. Ma toto yan a handa wasan indik hakwa ria. Karem ji hishihi ji ha nahi, wa oso mbeek lakak nanda ambu sir. Mberem ushiwak? Ol kavakavan unda ma lir erem unda ola. Uwa osik jir nga lir nga nakrem nanda jir.

³⁵ Hako wutari jihin wapnuku jihik ji owehe lirin armesarmek ji uka. Uhu avak mbele mbelen ji hashihi indiyok wasan li hakmbaha ji hishiwa hala. Men yeIndam ji haka. Erem ji uhu Avui Wasilakahi jikisi indingok ji nanak kumak avak wasa jihin or hakwa jir. Ji misi. Avui Wasilaka ma ol kavakavan uhu orin armek mbanda ambu ondon er nga armek or unda lir.

³⁶ Or ma amber jipjip unda ri. Unda osik jir nga erem os or unda hom ji uka. ♦

Jir man oweiweiheyehe mba, ♦ Avak hik ikwa lir, ♦ karem ji mbawa hala.

(Mt 7:1-5)

³⁷ ♦ Jir avak ma uwa yokon ji oweiweiheyehe ji mba, ♦ Avak hik ikwa lir, ♦ karem ji mbawa hala. Os erem ji mba nahi, Avui Wasilaka kumak avak jirin erem mbakwa ri. Os ma anandin ji oweiweiheyehe lir kava, karem ji mba nahi, Avui Wasilaka erem jirin wasan ukwa ri. Hako jir ma ol jirin kavak uwa man karem ji mbaka, ♦ Wa mberem uwana, am nawa kava sir. ♦ Unak kavakava os jihik nandan Avui Wasilaka avak erem jirin or mbaka.

³⁸ Jir avak man mbele mbelen ji haka. Unak Avui Wasilaka mbele mbelen jirin or haka. Os mbele mbelen jirin or hakwa, avak armek jirin er or heilakaila mende hakwa ri. Mbele mbele ol ji hahanda yombo yombokop jirin hakwa ora, ♦ karem ormu mbara.

³⁹ Uhu Jisas sauheima las nga lirin ormu sawera, ♦ Mberem ji hishindu? Misokome tumunda lar am misokome tumunda lar nombon mukundahi or? Wahau. Os erem or uwa, evrembam wak tukuyikwa vri.

⁴⁰ Sumatin lal mbeek tisa lihin tikrinda ambu lir. Vai yawur li misi ihikop, or nga nakrem nakwa lir.

41 Mberem ushiwak minimba wasilaka os misokome jihik nawan ji halashihi misupm-brunga os misokome mahasanje jihik nawan ji heyembandu?

42 Mberem ushiwak kavakava wasilaka os jihik nawan ji esngishashihi kavakava awarikanda os mahasanje jihik nawan ji heye ji laha ermbekwak ji mbandu? Os erem ji mbawa oso mbeek kas tolonda ambu sir. Masmak kavakava wasilaka jihik laha ermbeshihi mahasanje jihik ji heyembaha jivai laha ermbeka.◆

*Mi jivi mbeek akwa kavan wanda ambu sir
(Mt 7:16-20; 12:33-35)*

43 ◆Mi jivi mbeek akwa kavan wanda ambu sir. Uwak mi kava mbeek akwa jivin wanda ambu sir.

44 Hako mi akwa omen si wawak li heyehe ol vai mbaw, ◆Mi osok amu heyenduwa.◆ Kupmbale mbeek wain sijn li wanak ji nimbakwa ambu sir. Uhu minjambale ondo mbeek fik sijn li wanak ji nimbakwa ambu sir.

45 Ma jivi wavu orhi ukwa jivi hom nanda sir. Mbele mbelen or uwak ukngrahambi hom osmu orhik tasawak nimu heyenduwa. Ma kava wavu orhi ukwa kava hom nanda sir. Uwak mbele mbele kava os or uwa uku kava krupshinda hom osmu orhik tasawak nimu heyenduwa. Mbele mbele os sunguwavuk si nawa hom tajek si tasawak ormu mbanduwa.◆

*Akan unda nombo frijip
(Mt 7:24-27)*

⁴⁶ ♦ Mberem ushiwak anin, ♦ Wasilaka, Wasilaka. ♦ Karem ji mbashihi mbeek mashi anhin ji tiyanda ambu jir?

⁴⁷ Ma or anhih taha mashi anhin tiyawa ma oto karem nanda ri.

⁴⁸ Ma oto akan or ukwak wormbowan or ko-roho wormbonawan or falehe sunja lakak or jishiwak si mborna sinda hom nanda ria. Ushihi akan or ushiwak osmu sinduwa. Ma rakaha fa si rasawa wolo, aka oso mbeek tarvlarakakwa ambu sir, wahau. Mberem ushiwak? Angop or tolmiskalmisihi nor uhunda osik osmu kwambuk sinduwa.

⁴⁹ Hako ma or mashi anhin misindiyawa ambu ma oto aka orhin armek or unda ambu hom nanda ri. Wormbonawan armek or tolmiskalmisihi sunjak or jihinda ambu osik aka oso mbeek kwambuk sinda ambu sir. Uwak fa rasawa wolo os simu jitarvlawak takaha osmu kavak nanduwa. ♦

7

Jisas mbarik keptenjik lerawun landari ma jivik or nari

(Mt 8:5-13)

¹ Jisas mashin am or sautakorik li misirik or halaha yanga Kaperneamik ormu layira.

² Ma or maifuk sihi awun undari ma, kepten, karem li ushandari lar orok lindari ri. Or Romik fehe lar oria. Ornjik lerawun landari ma lar armesarmek lerawun or landari osik kepten oto orin rupshi mendendari ri. Hako ma oto kavamisihi hakmba uri ri.

3-4 Urik kepten Jisas yanga orok or taha liri mashin li sawerik or misihi or mbashirik Judama lida lihi lal orin sawekurik limu ira. Unak or taha ma or ornjik lerawun landari ma oton or mbanak jivik or nakmbahan. Jisasin li ta sawe laha ikmbaha armesarmek limu mbara, ♦Kepten oto ma jivi mende orik orin jelyaka.

5 Or nir Judaman rupshinda ri. Ni lotu unda aka las nirnjik uri ri. ♦

6 Karem li mbarik or misihi lir nga normu ira. Li ihi am akayanga pasir li narik kepten oto orhi ma lal or mbashirik li ihi nombok Jisasin limu sawera, ♦Kepten mashi orhin mirin ni sawekmbaha or mbashiwak nimu randuwa. Mashi orhi karem. Wasilaka, an ma jivi ambu nir. Uwa osik aka anhi mi tawa hala.

7 An ma jivi ambu nir. Karem a hishihi a raha mirin a heyekwa os amu halawa. Hako, mir mashikop mbanak anjik lerawun landa ma oto avak jivik or naka.

8 Mir kwambu nga nawak a heyenda mir. Os mbele las mi mba nahi, mir mbawa hom avak nakwa sir. An malakamahi siyok a sihi os lir mbawa hom a unda nir. Uwak awun unda ma anhi ondo erem, anhi siyok li sihi os a mbawa hom unda lir. Os lihi lar a mba, ♦Mir i! ♦ Karem a mbawa, inda ora. Hovok os lar a mba, ♦Mir ta! ♦ Karem a mbawa, tanda ora. Hovok os anjik lerawun landa ma lar a mba, ♦Mir lerawu kason la! ♦ Karem a mbawa, lerawu oson landa ora. Kepten karem mbawa ri. ♦

9 Karem li mbarik Jisas or misihi ormu lishnyafara. Uhu nor tormblehe ma ol orin tiya iri on-

don ormu sawera, ♦Mberemhi tos ter nanduwa! Samba samba oto mashi anhin misindiyanda oria. Hako jir Judama jir lar mbeek or hom mashi anhin misindiyawak a heyenda ambu jir.♦

¹⁰ Karem mbarik kepten mbashirik tari ma indik akak limu ira. Li ihi li heyeri ma oto angop jivik nari ri.

Jisas mbarik jikanda ermbasi yanga Nainik fehe lar indik or usahari

¹¹ Kandakar nga nambek naha Jisas yanga Nainik ormu ira. Urik ma ol orin tiyandari nga ma musha mendek er nga limu tiya ira.

¹² Li ihi yanga inyin li washi arangondari akayanga orok am pasir li naha li heyerik ma nendekuvu lar or hashirik maninimba orhin li kishaha yanga hikriyok limu laharlara. Nijava orhi hula sihi angop maskop hashirik mumblak si naha wayandari sira. Urik yanga orok fehendari ma musha mendek olmu nokove oso nga tara.

¹³ Urik Wasilaka nokove oson or heyeye sirnjik or holoho sirin ormu sawera, ♦Nyir tlawa hala.♦

¹⁴ Karem or mbaha teimambuk or i sihi ormu teyen tolora. Urik ol maninimba oson kisha iri ma ondo orok limu sira. Urik maninimba oson ormu mbara, ♦Jikanda ermbasi mirin, mirin amu mbanduwa. Mir usaha lika.♦

¹⁵ Karem or mbarik or usalihi normu maimbara. Urik Jisas orin or laha indiyok nijava orhik ormu halashira.

¹⁶ Urik ma ondo os Jisas uri oson li heyeye limu aje mendera. Uhu hi Avui Wasilakahin

metenje mendek li hauowehe limu mbara, ♦Pro-
fet malakama lar angop nihi nindik talawa
ri. ♦ Uhu limu mbara, ♦Avui Wasilaka hulaima
nokopma orhin jelyakmbaha tawa ri, ♦ karem
limu mbara.

¹⁷ Uhu mashi os Jisas uri oson provins Judia nga
yanga anandi er nga limu haisau handasawe ira.

*Jon mbashirik orin tiyandari ma Jisashik fri iri
(Mt 11:2-19)*

¹⁸ Urik Jonin tiyandari ma ondo mbele mbele
amber Jisas uri ondon li misihi Jonin limu sawera.

¹⁹ Urik Jon ma ol orin tiyandari frijip or usharik
frimu tara, unak or mbashinak Wasilakahik fri
ihi karem fri silikmbahan, ♦Mir ma or hulaima
nokopman jivinakmbaha Avui Wasilaka kama-
handa ma om? Mo anandi lar ni nikishikwa on?

♦
²⁰ Karem or mbashirik ma ovro Jisasik fri taha
frimu mbara, ♦Jon ma or man fak tolofalenda
oto or mbashiwak mirin silikmbaha shimu tan-
duwa. ♦Mir ma or hulaima nokopman jivinakm-
baha Avui Wasilaka kamahanda ma om? Mo
anandi lar ni nikishikwa on? ♦ Karem mirin
silikmbaha or mbashiwak shi rawa shir. ♦

²¹ Os fri tari wolo indingak Jisas ma musha ol
kavamisindari ondo nga wasimalengamba tolon-
dari nga nor mbarik jivik li nari wolo sira. Uhu
misokome tumundari er nga nor mbarik indiyok
limu heyera.

²² Uri osik ma op orin silikmbaha tari ovron
karem ormu sawera, ♦Indiyok Jonik shi ihi mbele
mbele os shi misiwa nga shi heyewa nga orin

shi sawenak or misika. Misokome tumunda li heyewak, kumba nashinda li eseyawak, okmbale lepra tolonda li jivik nawak, mamblajinda li misiwak, ma ol hahanda indiyok li usahawak, erndakava mashi jivi Avui Wasilakahin olmu misinduwa.

²³ Uhu kason er nga orin shi saweka, ma ol mbele mbele a uwan heyeye anin wapkava hishiwa ambu ondo li rupshika. Avui Wasilaka lirin armek or ukwa lira, ♦ karem ormu mbara.

²⁴ Am fri hala ishirik ma ol orok liri ondon ormu sawera, ♦ Misamtelmbamba orok ji ihi Jon mberemhi mak or narik ji heyer? Apmbayise os suwa si rasa laha ermbewak ayai ayaranda hom or narik ji heyeri or? Wahau.

²⁵ Mo, ji ihi mbele menden ji heyer? Kowe jiviwavin or faleshirik ji heyeri or? Wahau. Ma ol kowe jiviwavin falehe mbele mbele jivi nga nanda ondo malakamahi akakop linda lir.

²⁶ Hako ji ihi mberem or narik ji heyer? Ji ihi profet lar heyeri oj? He, oto profet oria. Jirin amu sawenduwa. Or profet ondon amber tikrinda ria.

²⁷ Jon oto jekamba Avui Wasilakahik karem li kayendari ma ria.

♦ Misi, avak ma lar a halashinak masmas or ihi nombo mihin hundujekwa ria. ♦ *Malakai 3:1*

²⁸ Uwa osik jirin amu sawenduwa. Jon oto ma misambik fehe amber ondon tikrihi wasilakak nanda ri. Hako Avui Wasilaka hulaima nokopman or arangoshinak yanga orhik li likwa wolo

ma ol hi ngashi ambu ondo Jonin tikrikwa lir, ♦ karem ormu mbara.

²⁹ Jisas Jon or nandarin or sawerik ma amber li misihi takis yan landari ma er nga karem limu hishira, ♦ Mbele mbele Avui Wasilaka or uhunda ondo worna mende lir, ♦ karem limu hishira. Mberem ushirik? Angop sunguwavu lihin li tormbleshirik Jon fak or tolofaleri ola.

³⁰ Hako Farisi ondo nga mashi Moseshin sawendaro ma nga, wahau. Mashi jivi Avui Wasilakahi os li misirin mblarnari lir. Mberem ushirik? Lir mbeek sunguwavu lihin li tormbleshinak Jon fak or tolofalekmbaha hishiri ambu lir.

³¹ Uri osik Jisas lirin ormu sawera, ♦ Wa ter liwa ma jirin, jir mberem nanda ma jir?

³² Jir jikisakri os ma li tirsanda mishik li sihi mainlaka lakak mbanda hom nanda jir.

♦ Wakun ni tokowa wolo jir mbeek rupshihi nir nga mblanda ambu jir. Matlahukwan ni korowa wolo jir nir nga tlanda ambu jir. ♦

Karem olmu mbanduwa.

³³ Uhunda hom jir jikisakri ondo hom nanda jir. Jon akwan or halaha wain uku nga nor halarik ji heyehhe jimu mbahanjira, ♦ Toto wasi-malengamba tolonda orik akwan anda ambu ri, ♦ karem jimu mbara.

³⁴ Hako Ma Jikisi Avui Wasilakahi oto akwa nga wain uku nga or awak ji heyehhe jimu mbanduwa, ♦ Ayo, toto akwa nom or hishihi uku kavan or aha ambasinda ri. Takis yan landa ma nga kavakavan unda ma nga ananaimble tolonda ri, ♦ karem

mbahanjinda jir. Hako os erem ji heilakaila mbanda oso kas tolonda ambu sir.

³⁵ Hako ma or hishiyarinda nga nawa oto mbele mbele jivi nom or unak ni heyehhe karem ni mbakwa nir, ❖ Or hishiyarinda ma ria. ❖ ❖

Kavakavan undari nokove las si taha Jisashi kumbak arme kuvasahanda wel ukun si ngorori

³⁶ Nindi las wolok Farisi ma lar Jisas nga fri akmbaha normu mbara. Urik or ihi aka orhik frimu ara.

³⁷ Kavakavan undari nokove las yanga orok lindari sira. Si misiri Jisas Farisi oto nga frimu ara. Urik nokove oso sunja botol os wel uku arme kuvasahandan li ngorohondari oson si laha simu tara.

³⁸ Si raha Jisashi kuma yok kumbamu orhik simu sira. Uhu si tlarik miuku sihi si ngoroho orhi kumbak simu takara. Si takarik masakukwa sihik simu fiyira. Uhu kumba orhin makaptakhavan tlendari hom simu ura. Uhu wel uku arme kuvasahanda oson kumba orhik si ngoro simu tara.

³⁹ Urik Farisi or Jisas nga fri akmbaha mbari oto erem si urin or heyehhe ormu hishira, ❖ Os ma toto profet indingak or nandakop, nokove tos orin tolowan armek or heyewa sir. Nokove toso kavakavan unda nokove sir. ❖

⁴⁰ Karem or hishirik Jisas wavu orhik or hishirin or heyehhe orin ormu sawera, ❖ Saimon, an mashi las mirin a sawekwak amu hishinguwa. ❖ Karem mbarik ormu mbara, ❖ Tisa, wa saweka. ❖ Karem or mbarik ormu sawera,

41 ♦ Ma frijip ma larhik wasa nga nari vri. Lar 100 kinak, lar 10 kinakop nari vri.

42 Hako frir mbeek ya wasa orhin indik handahik nari ambu vri. Urik ma oto wasa orhi oson or sauntleshirik osmu mendek nara. Urik lawe mende orin warje nga rupshir? ♦

43 Karem or mbarik Saimon mu mbara, ♦ An a hishiwa, ma or wasa nga wasilakak nahanda ma otona. ♦ Karem mbarik ormu mbara, ♦ Wavu mihi osmu krahak nanduwa. ♦

44 Karem mbaha or tormblehe nokove oson or heyehe Saimonin ormu sawera, ♦ Nokove toson heyeka. An aka mihik a tawa, mbeek uku kas mi hawak kumba anhin a yokowa ambu nir. Hako nokove toso miuku sihik kumba anhin si yokoho masikukwa sihik kumba anhin simu fiyinduwa.

45 Mir mbeek anin makaptakhavan tlewa ambu mir. Hako nokove toso kumba anhin si makaptakhavan tlehe ihi osmu ter nanduwa.

46 Mir mbeek wel ukun mi laha masiji anhin tawa ambu mir. Hako toso wel uku arme kuvasahanda oson si laha kumba anhin osmu tanduwa.

47 Uwa osik mirin amu sawenduwa. Kavakava musha ol si uhundan angop a yoko ermbeshiwak warje mende nga anin simu rupshi menden-duwa. Hako ma or mba, ♦ An mbeek kavakavan warje nga a unda ambu nir. ♦ Karem mbanda ma oto kavakava orhin a yoko ermbewa wolo kandakar nom anin ormu rupshinduwa. ♦

48 Karem mbaha sirin ormu sawera, ♦ Kavakava ol nyi unda ondo angop a yoko ermbewa lir. ♦

49 Karem or mbarik ma ol orok liri ondo mashi os or mbarin li misihi wavu lihik limu hishira,

◆Ma toto lawe mende tori? Or mberem or nanda osik kavakava ma undan or yoko ermbekwak or mbandu?◆

⁵⁰ Urik Jisas nokove oson ormu sawera, ◆Os anin wavu nyihik nyi owewa oso uwak kavakava nyihi osmu mendek nanduwa. Uwa osik rupshihi ika,◆ karem ormu mbara.

8

Nokove lal Jisasin li tiya iri

¹ Ushi naha Jisas yanga yangak or ihi mashi jivi Avui Wasilakahi os hulaima nokopman or arangoshinak yanga orhik li likwa oson ormu saweyara. Ma ol orin tiyandari 12-pela ondo er nga iri lir.

² Urik nokove ol wasimalengamba tolirik Jisas mbru ermbendari ondo nga nokove ol kavamisirik or mbarik jivik nahandari ondo nga orin tiya iri lir. Las Maria Makdalak fehendari sir. Wasimalengamba 7-pela ol sirin tolondarin Jisas or mbru ermbendari lir.

³ Las Joana, Kusahi nokove sir. Kusa oto king Herothi mbele mbelen washilindari ma ria. Hovok las Susana, uhu nokove anandi lal nga mushak Jisas nga iri lira. Nokove ondo ya lihin li laha Jisas nga orin tiyandari ma ondo nga li jelyakmbaha limu hara.

*Sauheima ma or nowek wit sijin fakandari
(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)*

⁴ Yanga yangak fehe ma musha mendek Jisasik li talandirsarik sauheima las ormu sawera,

⁵ ♦ Ma lar wit sijin or laha nowek ormu faka ira. Or laha faka irik lal olmu nombok takara. Urik ma esnerkoyarik avi mu nongo ara.

⁶ Hovok lal olmu sunja hongondari mishik takara. Uhu li tungua rasari ol te. Hako misambi mbeek uku nga nari ambu osik siji ondo olmu amber hatlayira.

⁷ Hovok lal olmu minja lame ngashi nindik takara. Urik minja lame ngashi ondo er nga li tasaha ol limu mushi arangora.

⁸ Hovok lal olmu misambi jivik takara. Uhu li tungua rasaha akwa ome musha mendek olmu wara. ♦ Jisas sauheima kason or saweshihi normu wasilakak mbara, ♦ Ma ol mambla ngashi halanak mashi kason li misika. ♦

Sauheima ma or nowek wit sijin fakandari mainome sihi

(Mt 13:10-23; Mk 4:10-20)

⁹ Urik orin tiyandari ma ondo mashi os sauheimak or saweri maintontlo sihin li yarikmbaha limu silira.

¹⁰ Urik ormu sawera, ♦ Avui Wasilaka nombo os hulaima nokopman or arangoshinak yanga orhik li likmbaha or mbahandari nombo os mas wanyi wandari oson angop jirin a mukurik ji heyeri sir. Hako ma ondon sauheimakop a sawewak misinda lir. Li heyehe mbeek yawur heyekrahakorokwa ambu lir. Uhu mamblakop li misihi mbeek maintontlo sihin yawur yarikwa ambu lir. ♦

¹¹ Uhu Jisas ormu mbara, ♦Sauheima kaso maintontlo sihi karem. Wit siji kando Avui Wasilakahi mashin olmu heimanduwa.

¹² Wit siji li takawa nombo oso osmu ma ol mashi Avui Wasilakahin li misiwak kolomalok Laulaka or raha mashi os sunguwavu lihik wawa oson or laha ormbendan heimanduwa. Mberem ushiwak Laulaka erem or undu? Las avak or halashinak Avui Wasilakan li hishindiyanak lirin or jivinanda ngashi, karem or hishihin.

¹³ Sunja hongonda mishi osmu ma ol mashin misihi rupshiwa ma ondon heimanduwa. Hako lir nene mbeek kasalkop layinda ambu osik nambek sinda ambu lir. Os nomorawu lihik si lawuwa, olmu kolok mashi orhin halawa.

¹⁴ Minja lame ngashi mishi osmu ma ol mashin misindiyananda ondon heimanduwa. Hako mbele mbele misambik fehe musha mushak li lakwak hishinda olik wit siji supmbalapmbak li nashiwak mbeek akwa ome nga nanda ambu lir.

¹⁵ Hako misambi jivi oso osmu ma ol mashin misihi kwambuk toltambananda ondon heiman-duwa. Mashin li tiyaha kwambuk li sitambanaha olmu akwa ome jivi nga nawa. ♦

*Ma mbeek lamin ukruhu wanyinda ambu lir
(Mk 4:21-25)*

¹⁶ Ushihi Jisas mashi las nga ormu mbara, ♦Ma mbeek lamin li ukruhu awuk tangrinda ambu lir. Uhu kawu siyok halhongonda ambu lir, wahau. Li ukruhu metenjek li sinjishinak si haranak ma ol aka orok layiwa avak li heyeka.

17 Mbele mbele amber ol ma li wanyi unda ondo kumak kormbak talarakokwa lir. Unak ma avak li heyekwa lir.

18 Uwa osik ji auheyehe mashin armek ji misika. Mberem ushiwak? Os ma lar mbele mbele lal nga nor nahanda nahi, Avui Wasilaka avak mbele mbele lal nga nor hakwa ria. Hako ma or mbele mbele nga nawa ambu, avak os or hisihi nor mba, ♦An mbele mbele kando angop a tolowa lir. ♦Karem or hisiwa Avui Wasilaka avak mbele mbele orhi ondon or laha ormbekwa lir. ♦

Lawe nijava jimatama Jisashi lir?
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

19 Oro woloK Jisas nijava orhi nga maha orhi nga orin li heyekmbaha limu tara. Hako ma musha mendek li tirsaha li sishirik mbeek li i pasir li sihi li heyekurik nari ambu sir.

20 Urik ma lal Jisasin limu sawera, ♦Mamai mihi nga maha mihi nga mirin li heyekwak li taha kandai hikrik sindu. ♦

21 Karem li mbarik ormu mbara, ♦Ma ol mashi Avui Wasilakahin misindiyawa ma ondo nijava anhi jimatama anhi lira. ♦

Jisas mbarik suwa lakak rasari mendek nari sir
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)

22 Nindi las woloK Jisas nga ol orin tiyandari ma ondo nga bot lasik li lawuhu Jisas mu mbara, ♦Ka ni i fan mbuhu kauyok ni ika. ♦Karem or mbaha li ikurik limu ira.

²³ Bot am si irik ormu wasuknyara. Urik suwa wasilaka mendek fa orok si tasarik uku bot akome orok si ngoro layihi si hojekurik simu nara. Urik am kavak li nakurik limu heyera.

²⁴ Li heyeye Jisasin li lembasi limu mbara, ♦Wasilaka, Wasilaka. Avak ni uk aha ni hakwa nir te. ♦ Karem li mbarik or usaha suwa nga fa oso nga normu huliyik mbara. Urik suwa nga fa nga mendek frimu nara.

²⁵ Urik lirin ormu silira, ♦Jir mberema? Mberem ushiwak ji ajendua? Anin ji hishiowenda nombo mbeek si iw? ♦ Karem mbarik os erem or uri oson li heyeye limu ajera. Uhu wavu musha mushak li hishihi limu mbara, ♦Ma roto lawe mende toria? Or mbawak suwa nga fa nga mashi orhin fri misihi mendek fri nawan te. ♦

Jisas wasimalengamba ma larin tolondarin or mbru ormberi

(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

²⁶ Ushihi Jisas nga ol orin tiyandari ma ondo nga yanga Gerasak limu ira. Kuyanga oso leuku Galilin mbuhu kauyok nandari sira.

²⁷⁻²⁹ Uhu Jisas botin or halaha or rakarik kuyanga orok fehe ma lar Jisasik ormu tara. Ma oto wasimalengamba lal tolondari ria. Mas hoje mende mbeek waskowen falendari ambu ri. Uhu mbeek aka lasikop lindari ambu ri, wahau. Or mawa mashikop lihi yandari ria. Kumba tava orhin sen kuvuk li ishishihi orin washilindari lira. Hako kuvu ondon simbalesik or jilakorola ormberik wasimalengamba ondo urik or ihi misamtelmbamba orok lihi yandari ria. Urik Jisas wasimalengamba ondon ormu

mbara, ♦Jir ma toton ji halaha ji ika.♦ Karem or mbarik ma oto Jisasin or heyeye nor tashihi orhi kumbamuk pasir ormu taka avermbuwara. Uhu wasilaka mendek or jisuwu ormu mbara, ♦Jisas, mir jikisi Avui Wasilakahi metenjek fehe mira. Anin mberem mi ukwak mi undua? Anin kavak uwa halawa.♦

³⁰ Karem mbarik Jisas wasimalengamban ormu silira, ♦Hi mihi lawe?♦ Karem or mbarik limu mbara, ♦Hi anhi ♦Musha Mende♦8:30 sir.♦ Mberem ushirik? Wasimalengamba musha mendek ma orton tolondari ola.

³¹ Uhu wasimalengamba ondo wasilaka mendek Jisasin limu ushara, ♦Mir avak nirin mbashinak ni ihi wa kasalkop nandak ni layiwan ni hala.♦

³² Hako fle musha mendek telemba orok pasir limu sihi ara. Urik wasimalengamba ondo Jisasin limu silira, ♦Wa, mi mbashinak ni ihi avak fle kandaik ni layika.♦

³³ Urik Jisas mbashirik ma oton li halaha i fle ondok limu layira. Urik fle ondo lewas li shirinya ihi fa orok li layihi uk aha limu hara.

³⁴ Urik flen washilindari ma ondo erem si narik li heyeye limu tulu ira. Uhu mashi oson limu yanga yanga orok sawe ira.

³⁵ Urik ma mushak li raha os orok talari oson limu heyera. Li taha li heyeri wasimalengamba ma oton li hala ishirik wavu jivik or hishihi waskowen or falehe kumbamu Jisashik ormu lira. Oson li heyeye li lishnyaha limu ajera.

³⁶ Urik ma ol mbele mbele ol orok talarik heyeri ma ondo mbele mbele Jisas ma oton or urik li heyeri oson limu sawera, ♦ Mas wasimalengamba musha orhik nandari lir. Hako ter angop jivik nawa ri. ♦

³⁷ Karem li mbarik ma amber yanga Gerasak fehe ondo li ajehe wavu musha mushak limu hishira, lerawu wasilaka Jisas uri oson. Uhu yanga lihin or hala ikmbaha limu mbara. Urik Jisas botik or lawuhu indiyok or ikurik or urik

³⁸⁻³⁹ ma or wasimalengamba hala ishirik jivik nari ma oto Jisasin ormu silira, ♦ Am mi mbanak a raha a ngashi ikundan mo? ♦ Hako Jisas ormu mbara, ♦ Mir indiyok yanga mihik ihi mbele mbele amber Avui Wasilaka os mirin or jelyawa mashi oson saweka. ♦ Karem or mbashirik indik yanga orhik ormu ira. Uhu mbele mbele os Jisas orin or urik jivik or nari mashi oson yanga orhi orok fehendan ormu sawera.

Jisas mbarik nokove os kowe orhin tolori nga jikisi os hari nga jivik fri nari

(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)

⁴⁰ Urik Jisas leuku tasayok indik ormu tara. Ma amber orin li nikishiri osik or tarik li heyehelimu rupshira.

⁴¹ Urik ma lar Jisasik ormu tara. Hi orhi Jairus. Or Judama lotu undari akan washilindari ma lar oria. Or taha Jisashi kumbamuk or taka avermbuwaha or nga aka orhik fri ikmbaha normu silira.

⁴² Or jikisnokopji kanda namtas nom nahan-dari ri. Asama sihi 12-pelak nandari sir. Uhu am

si hakuri ambek nari sir. Urik Jisas mu ira. Or irik ma musha mendek er nga li ihi limu orin rurawu mendera.

⁴³ Urik nokove las os fi nom ermbendari er nga iri sir. Os fi nom si ermbendari oso asama 12-pelak nari lir. Jivik si nakmbaha doktak si ihi ya sihin sembe sambuyandari sir. Hako ma lar mbeek os erem si nandarin or urik jivik nari ambu sir.

⁴⁴ Uri osik nokove oso Jisashi kuma yok si ta sihi kowe orhin simu tolora. Erem si urik kolomalok os fi nom si ermbendari oso mendek si nashirik jivik simu nara.

⁴⁵ Urik Jisas mu silira, ♦Lawe anin tolondua? ♦ Urik amber limu mbara, ♦An nembes. ♦ ♦An nembes. ♦ Urik Pita mu mbara, ♦Tisa, ma musha mendek tirsaha rurawu te. ♦

⁴⁶ Urik Jisas mu mbara, ♦Lar anin tolowa ri. Uwak a misiwa kwambu anhi kas angop anin halaha iwa sir. ♦

⁴⁷ Urik nokove oso mbeek si wanyikurik nari ambu, karem si hishihi si kwarnguar naha Jisasik si taha kumbambongon si huvuhu simu maruknyara. Uhu simu mbara, ♦Os a kavamisihi fi nom a ermbenda osik mirin a toloho jivik avai naku, karem a hishihi mirin amu tolowa. Uwak kolomalok jivik amu nawa. ♦

⁴⁸ Karem si mbarik Jisas mu sirin sawera, ♦Ap-manuwa, os anin nyi hishiowenda nombo orok os nyimu jivik nanduwa. Uwa osik rupshihi ika. ♦

⁴⁹ Mashin or mbari halanganga Jairusnjik lerawun landari ma lar or taha ormu sawera, ♦Jikisi

mihi angop hawa sir. Las avak Jisas sembe mi mba laha shi inda ngashi. ♦

⁵⁰ Hako Jisas mashi oson or misihi Jairusin ormu sawera, ♦ Ajewa hala. Mir antonom hish-ioweka. Unak jikisi mihi avak jivik si naka. ♦ Karem or mbaha ormu ira.

⁵¹⁻⁵³ Fri i heyeri ma amber jikisi osonjik li holoho limu ewetlara. Hako Jisas ormu sawera, ♦ Ji tlawe hala. Jikisi toso hawa ambu sir. Tos men wa suknyandu. ♦ Karem or mbarik orin kavakavan limu hukwakol toloro. Mberem ushirik? Jikisi oson li heyeri angop ha krindiri osa. Urik ma ondo akak li layikurin or pantleshihi Pita, Jon, Jems, jikisi oso avoko nijava sihi nom or laha akak limu layira.

⁵⁴ Uhu jikisnokopji oso tava sihin or toloho normu mbara, ♦ Jikisi, nyir usahawa. ♦

⁵⁵ Urik masakome sihi indiyok sirik si talalayirik lewas simu usahara. Urik jikisi osonjik akwa lal li laharanak si akmbaha ormu mbara.

⁵⁶ Urik avoko nijava sihi warje mende nga limu lishnyafara. Hako Jisas fririn ormu sauntlera, ♦ Shir avak ma lar mbele mbele tos ter talawak shi heyewa toson shi sawewa hala, ♦ karem ormu mbara.

9

*Jisas ol orin tiyandari ma lerawu orhin li lakmbaha or mbashirik li iri
(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)*

¹ Jisas ma ol orin tiyandari 12-pela ondon or usharik li tarik kwambu orhin lirin ormu hara. Ushinak li ihi kavamisinda ondon li mbanak jivik

li nanak wasimalengamba ol man tolohondan li mbru ormbeshinak jivik li nakmbahan.

2-5 Uhu ormu mbara, ♦ Ji ihi Avui Wasilaka hulaima nokopman or arangoshinak yanga orhik li likwa mashin ji saweka. Uhu kavamisinda ondon ji mbanak jivik li naka. Hako jir avak mbele mbele jiji nga ji laha iwa hala. Kombe, mbele mbelen wolonda kowe nga akwa, ya, kowe lap er nga ji laha iwa hala. Am ji ihi yanga lasik ji layihi aka lasik ji layi nahi, aka orokop ji lika. Er ji lihi ihi ji ikuna wolo aka oson ji halaha yanga lasik jivai ika. Os yanga lasik ji layinak ma ol orok fehe jirin aka lasik li laha i nahi ambu, yanga oson ji halaha yanga anandik ji ika. Ji ikuna wolo, kumba jeren ji narkanak li heyehe li mbaka, ♦ Nir angop mbele las ni uwak kavak nawa sir. ♦ ♦ Karem ormu sawera.

6 Urik ma ol orin tiyandari 12-pela ondo yanga yangak li ihi mashi Avui Wasilakahin li sawehe ma ol kavamisindarin li mbarik jivik limu nara.

Herot Jisas lerawun or larin or misihi, or lawe ri, karem hishiri ri
(Mt 14:1-12; Mk 6:14-29)

7 King Herot mashi os mbele mbele Jisas lari oson or misihi wavu musha mushak ormu hishira. Mberem ushirik? Ma lal karem mbari ola, ♦ Jon angop indik usahari ri. ♦

8 Hako lal olmu mbara, ♦ Or Elaija ri. ♦ Hako lal olmu mbara, ♦ Or profet lar mas hahandari indiyok usahari ri. ♦ Karem li mbarik or misihi wavu musha mushak hishiri ora.

⁹ Uhu ormu mbara, ♦Ayo, Jon oto jekapnashi orhi angop a korori or te. Hako ma orto lawe mende ria? Lerawu os or lawa apsham apshamhin or lawak a misinda re. ♦Karem mbaha Jisasin heyekurik ormu hishira.

*Jisas 5,000 man akwan or harik li ari
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Jn 6:1-14)*

¹⁰ Ma ol orin tiyandari ondo am indik li raha mbele mbele amber os li urin Jisasin limu sawembara, mashi Avui Wasilakahin li sawehe kavamisindari ondon li mbarik jivik li nari mashin. Urik lirin or laha hulaima nokopman li halaha lirtonom yanga Betsaidak limu ira.

¹¹ Hako hulaima nokopma os li iri mashin li misihi orin li heyekurik limu ira. Urik lirin or heyehé ormu rupshira. Uhu mashi os Avui Wasilaka kwambu orhik lirin or arangoshinak yanga orhik li likunda oson or sawehe kavamisindarin or mbarik jivik limu nara.

¹² Am si homirik ma 12-pela ol orin tiyandari ondo orhik li raha limu sawera, ♦Ayo am homir te. Tos ni liwa mishi roso ma ngashi mishi ambu re. Tondon mi mbashinak yanga os pasir nanda mishik li layihi akwan li frungawuka. ♦

¹³ Karem li mbarik ormu mbara, ♦Jihinjik akwan ji hanak li aka. ♦Urik limu mbara, ♦Nir akwa mushak nawa ambu re. Bret tostava yeje nom nga foome frijip nom nga ni nawa re. Wa, ni ihi akwa lal ni frungawu laharaha lirin ni ha, karem mimu hishindu? Wahau te. ♦

¹⁴ Karem olmu mbara. Mberem ushirik? Ma ol orok liri hulaji nom li kantiri, 5,000 hom nari

ola. Urik Jisas ol orin tiyandarin ormu sawera,
 ◆Ji mbanak ma tondo siji sijk li lika.◆

¹⁵ Urik os or mbari hom li mbashirik misambik limu takalira.

¹⁶ Urik Jisas bret tostava yeje nga foome frijip nga nor laha lersuwu yok or mawuhu Avui Wasilakan ormu sawera, ushinak akwa ondon armek or ushinak or hanak li akmbahan. Uhu Bretin or toltavaha foome nga ol orin tiyandarin ormu hara. Ushirik li laha ma ondon limu hara.

¹⁷ Urik amber akwa ondon li aha am li krehe limu lira. Uhu akwa sumbuyambun lasikop li larandirsaha li woloshirik serkawu 12-pelak hojeri lira.

Pita kormbak or saweri, ◆Jisas Avui Wasilaka mbashirik tari ma ri.◆

(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)

¹⁸ Nindi las wolok ol orin tiyandari ma nom li lirik Jisas ortonom Avui Wasilakan ormu sawera. Or saweshihi lirin ormu silira, ◆Ma tondo an lawe, karem li mbawak ji heyendu?◆

¹⁹ Karem or mbarik limu mbara, ◆Lal mir Jon, man fak tolofalenda ma mir, karem mbanda lir. Hako lal mir Elaija, karem mbanda lir. Hako lal mir profet mas hahandari indiyok usahanda mir, karem mbanda lir.◆

²⁰ Karem li mbarik ormu silira, ◆Hako jir jihinjik an lawe, karem ji hishindu?◆ Karem or silirik Pita mu mbara, ◆Mir hulaima nokopman jivinakmbaha Avui Wasilaka or kamaha nor mbashirik tahanda ma mira,◆ karem ormu mbara.

21 Hako mashi oson li laha ihi man li sawekurin ormu pantlera.

Jisas or haha indik or usahakuri mashin or saweri

(Mt 16:20-28; Mk 8:30–9:1)

22 Uhu normu mbara, ♦Ma Jikisi Avui Wasilakahi nomorawu mushak kishakwa ri. Malakama nga bikpris ondo nga mashi Moseshin sawenda ma ondo nga avak orin li kumaifaha li jimandingormekwa ri. Hako niri frijip fri ishinak indiyok usahakwa ri. ♦

23 Karem or mbaha ma ol orok liri ondon ormu sawera, ♦Os anin ji tiyakunak ji hishi nahi, mbele mbele jihi amber ondon ji halaka. Uhu nomorawu os jihik talakwan miando hom ji kishaha anin ji tiyaka.

24 Hako os mbele mbele jihi ondon ji toltambana nahi, avak kavak nakwa jir. Hako os anin ji hishindiyaha mbele mbele ondon ji hala nahi, kumak ermba ermbak linda oson jivai laka.

25 Os mbele mbele misambik fehe nga mushak ji naha mashi anhin ji tiya nahi ambu, avak kavak nakwa jir. Mberem ushiwak? Mbele mbele jihi ondo mbeek jirin jelyakwa ambu lir.

26 Os an nga mashi anhi nga kormbak ji sawena ambu nahi, kumak Ma Jikisi Avui Wasilakahi oto ukruharanda orhi nga ukruharanda Avui Wasilakahi nga ukruharanda enselhi nga or tana wolo, jirin or heyeye ji uhunda hom or ukwa jir.

²⁷ Omendingak jirin amu sawenduwa. Torok siwa ma lal li ha namber, avak Avui Wasilaka lirin or arangoshinak likwa oso kormbak si talanak heyekwa lir, ♦ karem ormu mbara.

*Maome Jisashi si tormblehe apsham nari sir
(Mt 17:1-8; Mk 9:2-8)*

²⁸ Jisas mashi oson or sawerakoho niri 8-pela li ishirik Pita, Jon, Jems, karem or laha Avui Wasilakan or sawekurik telembak limu lawura.

²⁹ Or lawuhu Avui Wasilakan or sawerik fumunyava orhi apsham er si narik kowe orhi nga avisha indingok er simu nara. Uhu er simu haruja mendera.

³⁰ Urik kolok ma frijip orok fri talasihi or nga maimbari lir. Ovro Moses fre Elaija vria.

³¹ Frir Avui Wasilakahi ukruharanda nindik fri talasihi Jisas os Jerusalemik or hakundari mashin limu anasawera.

³² Urik Pita le suknyarin li halaha ukruharanda Jisashi nga ma frijip orok er nga sirin limu heyera.

³³ Ma ovro am Jisasin fri halashi fri ikurik Pita mu Jisasin sawera, ♦ Tisa, torok ni siwa osmu jivi mendek nanduwa. Halanak shikor aka nalmin-grip torok ni uka, las mirnjik, las Mosesnjik, las Elaijanjik. ♦ Pita mbele las or sawekurin or yariri ambu osik karem ormu mbara.

³⁴ Pita saweri halanganga lersuwu avisha kwandi hom lirin aulafaleshirik limu aje mendera.

³⁵ Urik mashi las lersuwu nindik simu mbara, ♦ Toto jikisi anhi ria. Orin wapnuku anhik amu

owenduwa. Lerawu anhin or lakmbaha angop a kamahanda ri. Mashi orhin ji misika. ♦

³⁶ Mashi oso am mendek si narik li heyeri Jisas ortonom orok ormu sira. Hako mbele mbele os orok li heyeri, lir mbeek ma lar kolok li saweri ambu sir.

Jisas wasimalengamba tolondari jikisi lar or mbarik jivik or nari

(Mt 17:14-18; Mk 9:14-27)

³⁷ Wahandashihi ma musha mendek Jisasin li nikishirik Jisas le telemban li halaha li rakarik li heyehe

³⁸ ma lar wasilaka mendek or ushaha ormu mbara, ♦ Tisa, jikishulayi anhin mi jelyawa. An jikisi anhi namtar numbu oria.

³⁹ Wasimalengamba orin or toloshiwak or ushandashi yanda ri. Uhu kwarnguarnaha suntla hermbo nom ngoronda ri. Uwak orin or mandingormekwak unda ri, mbeek kolok orin or hala ikwak hishinda ambu ri.

⁴⁰ Hako mirin tiyanda man a siliri, mbeek wasimalengamba oton li mbru ermbendahik nari ambu lir. ♦

⁴¹ Karem or mbarik Jisas mu mbara, ♦ Jir anin hishiowenda ambu oj? Ermba ermbak jir nga na lihi mashin angop a sawewak misinda jir. Hako jir mbeek anin hishiowenda ambu jir. Wa, jikisi oton laharaka. ♦

⁴² Jikisi oto Jisasik or takurik or tarik wasimalengamba orin or kisha ermberik ormu tukuyira. Uhu ormu kwarnguarna mendera. Urik Jisas wasimalengamban or ngriaha nor

mbarik jikisi oto jivik ormu nara. Uhu nor halashirik indik avoko orhik ormu ira.

⁴³ Ma amber kwambu Avui Wasilakahin li heyehelimu lishnyafara.

Jisas or haha indik or usahakuri mashin indik or saweri

(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)

Uhu wavu musha mushak mbele mbele amber os or urin limu hishira. Urik Jisas orin tiyandari man ormu sawera,

⁴⁴ ♦ Jir mamblan armek ji owehe mashi kason ji misika. Ma Jikisi Avui Wasilakahi oto avak tavarenje ma kavahik li hakwa ria, ♦ karem ormu mbara.

⁴⁵ Hako mashi os or mbari maintontlo sihi wanyishirik lir mbeek hishiyariri ambu lir. Uhu orin li silikurin limu ajera.

Lawe maifuk siku?

(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)

⁴⁶ Nindi las wolok Jisasin tiyandari ma lihi nindik lawe ol malakamak naha maifu mendek siku, karem li mbaha olmu anamainkwambu mbara.

⁴⁷ Hako Jisas os sunguwavu lihik li hishirin angop or heyeri sir. Uri osik jikisakri lar or lahara oweshirik lihi nindik ormu sira.

⁴⁸ Uhu lirin ormu sawera, ♦ Ma or anin hish-iowehe jikisi roto hom nawan armek uwa oto anin er nga armek uwa ri. Ma or anin armek uwa, ormu Avui anhi or anin mbashirik a rahandan armek unduwa. Ma or jihi nindik erndakavak naha kombonihi hi nga nawa ambu oto Avui

Wasilaka or heyewa, maifuk sinda ma ria, ♦ karem ormu mbara.

Ma ol jirin wutarik owenda ambu ondo jihi ma lira

(Mk 9:38-40)

⁴⁹ Jon Jisas mbari mashin or misihi Jisasin ormu sawera, ♦ Tisa, nir ni heyeri ma lar hi mihik wasimalengamban mbru ermberi ria. Hako or mbeek nihi ma ambu orik orin nimu sauntlera. ♦

⁵⁰ Karem or mbarik Jisas mu mbara, ♦ Orin pantlewa hala. Ma ol jirin wutarik owenda ambu ondo jihi ma lira. ♦

Samariak fehenda ma li mbashirik Jisas yanga lihik or ikurin or halari

⁵¹ Avui Wasilaka Jisasin or mbanak hevenik or lawukuri wolo am pasir si narik Jerusalemik or ikurik ormu hishira.

⁵² Uri osik ma lal or mbashirik masmas Samariak li ihi mbele mbelen li hundujekmba olmu ira.

⁵³ Hako ma ol Samariak fehe mbeek Jisasin li laha inak yanga orok or layikmba hishiri ambu lir. Mberem ushirik? Jisas Jerusalemik or ikurik nari osa.

⁵⁴ Urik orin tiyandari Jems fre Jon os erem narin fri heyehé frimu mbara, ♦ Wasilaka, mberem mi hishindu, shi mbanak hi laka las hevenik si rakaha ma ondon si ukmba mimu hishindu? ♦

⁵⁵ Hako Jisas fririn or tormble heyehé ormu fririn ngriara.

56 Uhu li halaha yanga anandik limu ira.

*Jisas orin li tiyakundari nombon or saweri
(Mt 8:19-22)*

57 Nombok li irik ma lar Jisasin ormu sawera, ♦Yanga yanga os mi yawa, an mirin er a tiyayakwa nir.♦

58 Karem or mbarik ormu mbara, ♦Yawur mi hishishihin. Asa tarmbe wa ngashi lir. Avi awusi ngashi lir. Hako Ma Jikisi Avui Wasilakahi aka os or wakwa mishi nga nanda ambu ri.♦

59 Ushihi Jisas ma ome lar nga ormu sawera, ♦Mir anin mi tiya.♦ Hako ma orto ormu mbara, ♦Halashinak a ihi avui anhin a wakor oweshihin.♦

60 Karem mbarik ormu mbara, ♦Halashi ra. Ma ol hahanda ondo halanak lihi ambek li wakor oweka. Hako mir taha mashi os Avui Wasilaka hulaima nokopman or arangoshinak yanga orhik li likwa mashin saweka.♦

61 Urik ma ome lar nga Jisasin ormu sawera, ♦Wasilaka, an mirin a tiyawkak amu hishin-duwa. Hako avoko nijava, jimatama anhin a wesambasa oweshihin.♦

62 Karem or mbarik Jisas mu mbara, ♦Ma or mbele mbele ol angop or halandan indik tormble heyewa ma oto or mbeek Avui Wasilaka lerawu orhin landahik nanda ambu ri,♦ karem ormu mbara.

10

Jisas 72 ma ondon or mbashirik lerawu orhin lakmbaha li iri

¹ Ushihi Wasilaka ma 72-pelak or kamaha frijipmba frijipmbak or mbashirik masmas limu ira, yanga yanga os or ikurik or hishiri mishik.

² Uhu karem lirin ormu sawera, ♦Akwa musha mendek angop ukruwa lir. Hako mbeek sakwa ma mushak nawa ambu lir. Uwa osik noumashama Avui Wasilakan ji silinak avak lerawun landa ma mushak or mbashinak li ihi akwa orhin li saha aka orhik li oweka.

³ Ji misi. Avak an mbashinak wutari nindik ikwa jir, os sipsip jikisi kala asa nindik li inda hom.

⁴ Jir avak ya nga mbele mbelen wolonda kowe nga kumba ari er nga ji laha iwa hala. Uhu jir avak ma ol nombok ji heyewa nga nambek ji anasawewa hala.

⁵ Hako os aka lasik ji i layiwa, mas karem ji mbaka, ♦Waphimbiji Avui Wasilakahi osmu jihik nanduwa.♦

⁶ Unak ma or Avui Wasilaka waphimbiji orhi ma otohik nakwak or mbahanda ma aka orok or li nahi, waphimbiji Avui Wasilakahi orhik nakwa sira. Hako erem nanda ma lar aka orok or li nahi ambu, waphimbiji Avui Wasilakahi avak jihikop nakwa sir.

⁷ Hako aka os ji liwa orokop er ji lika. Uhu mbele mbele ol li hawa ondon ji aka. Mberem ushiwak? Lerawun ji lawa orok lerawu os ji lawa wasan hakwa ola. Uhu jir avak aka anandik ji ilai talaiwa hala.

⁸ Hako os yanga lasik ji inak aka lasik jirin li

laha iwa, akwa ol jirin li hawan ji aka.

⁹ Uhu ma ol yanga orok kavamisiwan ji mbanak jivik li naka. Uhu mashin karem ji saweka, ♦ Avui Wasilaka jirin or arangoshinak yanga orhik ji likwa oso am si talakwak osmu nanduwa. ♦

¹⁰ Hako kuyanga lasik ji layinak os jirin aka lasik li laha i nahi ambu, men nombo orok ji sihi karem ji mbaka,

¹¹ ♦ Misam jere yanga jihi os kumba nihik lokowan os nimu narka lafakanduwa. Oso mashi jivi Avui Wasilakahin ji mblarnandan heimanduwa. Hako yawur ji hishi, Avui Wasilaka jirin or arangoshinak yanga orhik ji likwa oso am si talakwak osmu nanduwa. ♦

¹² Hako jirin amu sawenduwa. Avui Wasilaka os hulaima nokopma mbele mbele li uhundan or heyembakwa wolo mashi orhin mblarnanda ma ondo musa lihik nomorawu wasilakan kishakwa lir. Nomorawu oso wasilaka mendek si naha nomorawu os yanga Sodomik fehehik talahandan tikrikwa sira.

*Ma ol sunguwavun tormblewa ambu ondo kavak nakwa lir
(Mt 11:20-24)*

¹³ Jir yanga Korasinik fehenda ma nga Bet-saidak fehenda ma nga jirnjik amu holo mendumduwa. Mberem ushiwak? Avak kavak nakwa jir. Mbele mbele ol a uri angop ji heyeri lir. Hako mbeek sunguwavu jihin tormbleri ambu jir. Hako os Judama ambu ondo linda mishi yanga Tair nga Saidon orok a ihi mbele las ma

undahi ambu os jiji nindik a uhundan a uhundarikop, yanga orok fehe ma angop kavakava os li undarin li halaha sunguwavu lihin tormbleri lir. Hako jir wahau.

¹⁴ Unda osik ji misi. Avui Wasilaka os hulaima nokopma mbele mbele li uhundan or heyembakwa wolo nomorawu os jihik talakwa oso wasilaka mendek si naha nomorawu os yanga Tair nga Saidon nga lihik talakwan tikrikwa sir.

¹⁵ Uhu jir Kaperneamik fehe jirin. Jir am Avui Wasilaka mbanak hevenik ji lawuku, karem ji hishindu? Wahau mende indinga. Jir avak hik ikwa jir. ❖

¹⁶ Uhu Jisas ol orin tiyandari man karem ormu sawera, ❖Ma ol mashi jihin misiwa ondo mashi anhin misiwa lir. Ma ol mashi jihin mblarnawa ondo mashi anhin mblarnawa lir. Ma ol mashi anhin mblarnawa ondo Avui Wasilaka or anin mbashirik a rahanda mashi orhin er nga olmu mblarnanduwa. ❖

Ma 72 indik li rari

¹⁷ Urik ma 72 ol Jisas mbashirik iri ondo am indik limu rara. Uhu li rupshi mendehe limu mbara, ❖Wasilaka, hi mihik ni mbarik wasimalengamba ondo nihi mashin li misihi hala iri lira. ❖

¹⁸ Karem li mbarik ormu mbara, ❖Na heyerik Laulaka angop hevenin or halaha mawale hom taka shirinya iri ri.

¹⁹ Ji misi, kwambu angop jirin a hari sir. Uwa osik jir avak hovo nga listava nga ol man kavak

nanda ondon esnorkokwa jir. Uhu wutari jiji
Laulaka kwambu orhin avak ji tikrikwa sir. Unak
mbele las avak jirin kavak nakwa ambu sir.

²⁰ Hako jir avak ji rupshihi karem ji mba,
◆ Wasimalengamba ondo nihi mashin misihi hala
iwa lir.◆ Karem ji mbanan, wahau. Avui Wasi-
laka hi jihin angop jekamba orhik or kayenda
osik ji rupshika.◆

*Jisas Avui orhin or rupshihi armesarmek or
mbari*

(Mt 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Urik Masikome Avui Wasilakahi or urik Jisas
sungguwavu orhi nga or rupshihi ormu mbara,
◆ Avuya, mir Wasilaka, heven nga misambi nga
mihi tavakop uhunda mira. Hi mihin amu
hauowenduwa. Mberem ushiwak? Mir mbeek
mbele mbele ondon ma ol hi ngashi ondon mi
mukushiwak heyenda ambu lir. Hako ma ol
jikisakri hom nanda ondo nom mi mukushiwak
heyenda lir. Ome sira, Avui, mir os mi ukwak mi
hishiwa hom unda mir.

²² Mbele mbele ondo amber Avui anhi angop
anhi tavak or halawa sir. Hako ma lar mbeek
Avui Wasilaka Jikisi orhin armek heyekrahako-
ronda ambu ri. Avui nom Jikisi orhin heyenda
ri. Ma lar mbeek Avuin heyekrahakoronda ambu
ri. Hako Jikisi orhi orto nom nga ma ol Jikisi oto
Avui orhin or mukushiwak heyewa ma ondo nom
Avuin heyenda lira,◆ karem ormu mbara.

²³ Os orin tiyandari ma nom or nga li liri wolo,
Jisas or tormblehe lirin ormu sawera, ◆ Ma ol

mbele mbele os ji heyewa ondon heyewa ondo li rupshika.

²⁴ Jirin amu sawenduwa. Mas wolo profet nga malakama mushak mbele mbele os ter ji heyewa oson heyekurik hishiri ol te. Hako mbeek heyeri ambu lir. Uhu mashi os ter ji misiwa oson misikurik hishiri ol te. Hako mbeek misiri ambu lir.❖

Samariak fehe ma lar Judama larin armek or uri

²⁵ Urik mashi Moseshin sawendari ma lar or usa sihi Jisasin men or mbanak or mbanak or heyekmbaha ormu silira, ❖Tisa, an mberem a uhu ermba ermbak linda oson avai laku? ❖ Karem or mbarik Jisas orin ormu silira,

²⁶ ❖Moses kayehendari mashi mberem si nandu? Uhu mberem si nawak mi heyendu?❖

²⁷ Karem or mbarik ormu mbara, ❖❖Mir avak wavu mihi nga masakome mihi nga kwambu mihi nga os mi hishiyarinda mihi nga Avui Wasilaka or mirin arangonda oton rupshika. Uhu mihi ma ondo er nga rupshika, os mihinjik mi rupshinda hom.❖ Moses kayehendari mashi oso karem nanda sir.❖

²⁸ Karem or mbarik ormu mbara, ❖Ome sira. Os mimu sawenduwa. Mashi oson mi tiyaha ermba ermbak linda oson mivai laka.❖

²⁹ Karem or mbarik ma oto ormu hishira, ❖Mashi Moseshi amber a tiyarakonda nir.❖ Karem mbaha hi orhin or hauowekmbaha Jisasin

ormu silira, ♦Anhi ma ol a rupshikmbaha mashi Moseshi erem si sawenda ondo lawe lir? ♦

³⁰ Karem mbarik ormu mbara,

♦Judama lar Jerusalemin or halaha yanga Jerikok or ikurik ormu ira. Or irik hirnyanda ma lal nombok li wanyi lindarik orin limu jira. Orin li jihi kowe mbele mbele orhin li laha limu hala ira. Ushirik or hakuri mendek or naha nombo orok ormu wara.

³¹ Urik pris lar nombo orok or raha ma oto orok or warik or heyeye nombo sumbu yok orin or tikrihi ormu ira.

³² Am or ishirik kraha Livaik fehe lar nombo orok or raha ma oton or heyeye or er nga nombo sumbu yok orin or tikrihi ormu ira.

³³ Ushirik yanga Samariak^{10:33} fehe ma lar nombo orok or taha ma oton ormu heyera. Or heyeye wavu orhi nga ornjik ormu holora.

³⁴ Uhu pasir or i sihi wel uku nga wain uku nga oje orhin or ngoroho normu ishira. Uhu orin or larasa kishaha donki heyek or hauowe laha tenje akak ormu laha ira. Uhu or layi ewehe orin armek ormu ura.

³⁵ Wahandaha ya lakak aka mashama oton or haha ormu sawera, ♦Mir ma toton armek u. Os ya mihi lal er nga ma totonjik mi ermbe nahi, indik a rawa wolo avak ya wasa mihin a hakwa nir, ♦karem ormu mbara. ♦

³⁶ Jisas sauheima oson or sawerakoho ma oton ormu silira, ♦Wa, mberem mi hishindu? Ma

10:33 **10:33:** Yanga Samariak fehe ondo misumu lihi Judama lira. Hako Judama ambu ondo nga li nokopla hulasishirik Judama indingo ondo yanga Samariak fehe ondon li heyeye lir ma kava, karem hishiri lir.

nalmingrip kando lihi nindik lawe mende ma or hirnyanda ma jishirik kavak nari oto orhi mak nari lir?◆

³⁷ Karem or mbarik ormu mbara, ◆Ma or ornjik holoho laha ihi orin armek uri ma otona.◆ Karem or mbarik ormu sawera, ◆Mi ihi ma oto or undari hom mir nga erem uka,◆ karem ormu mbara.

Jisas Marta fre Mariahi akak or layiri

³⁸ Jisas nga orin tiyandari ma ondo nga limu ira. Li ihi yanga lasik limu layira. Nokove las orok lindari sir. Hi sihi Marta sira. Jisasin si heyehé si rupshihi orin aka sihih simu la layira.

³⁹ Marta oso maha sihi Maria sira. Maria kumbamu Jisashik si ra lihi mashi orhin simu misira.

⁴⁰ Hako Marta hiyawun si ukuri wasilakak si nashirik Jisasik si ihi simu mbara, ◆Wasilaka, maha anhi toso anin si halashiwak nendekop akwan amu unduwa. Wa, mi heyewa kom? Mi mbashinak si raha anin si jelyaka.◆

⁴¹ Karem si mbarik Wasilaka mu mbara, ◆Marta, Marta, nyir mbele mbele ondonjik hishombashiowew te.

⁴² Nyir os Maria lakwak si hishiwa oso nom lakwak hishika. Oso jivi mende sira. Uwa osik os si lakwak si liwan mbeek nyi pantlekwa ambu sir,◆ karem ormu mbara.

11

*Avui Wasilakan sawenda nombu
(Mt 6:9-15; 7:1-11)*

1 Nindi las wolok Jisas yanga lasik Avui Wasilakan sawekurik ormu ira. Or sawerakorik orin tiyandari ma lar orin ormu silira, ♦Wasilaka, Jon ma ol orin tiyanda ondon nombo os Avui Wasilakan li sawekundarin or mukuri lir. Uhunda hom mir erem. Nombo os orin ni sawekundan mukunak ni heyeka. ♦

2 Karem or silirik ormu mbara, ♦Os Avui Wasilakan ji sawekwa wolo karem ji saweka. Avui, halanak ma amber hi mihin li hauoweka. Kwambu mihik nirin mi arangoshinak yanga mihik ni likwa oso halanak si nama naka.

3 Akwa os ter ni akmbaha ni mbawa oson nirin hanak ni aka.

4 Mir avak kavakaya os ni undan laha ermbeka. Os nir ma nirin kavakavan li uwak mirin ni sawewak kavakava lihin mi laha ermbenda hom, kavakava nihin laha ermbeka. Mir avak jeikayenda nihik si talakwan arangoka. ♦

5 Karem mbaha lirin ormu mbara, ♦Os jir lar nirkundi mendek jihi kup larik or ihi or mba, ♦Anhi kup, bret nalmingrip anin mi hawa.

6 Naimble anhi aka anhi or tashiwak an akwa mende re, na hanak or akwan. ♦

7 Karem or silinak orhi kup akak or lihi karem mbakwa ora, ♦Mir mberem ushiwak anin mi suklembasindu? Aka angop a kosoho jikisi anhi nga kawuk nimu suknyanduwa. Uwa osik mbeek a usaha akwan mirin a hakwa ambu nir, ♦ karem mbakwa ora.

8 Hako jirin amu sawenduwa. Or ukmis ukmisanakop or ufuhu hakwa ri. Ma oto mbeek, ♦Ma toto anhi kup ori te. ♦ Karem or hishihi or

usaha akwan hakwa ambu ri. Hako os or ukmis ukmishinakop, or usaha akwan hakwa ora.

⁹ Uwa osik jirin amu sawenduwa. Ermba ermbak Avui Wasilakan ji silinak os ji siliwan orvai haka. Uhu ermba ermbak ji lasanak os ji lasawan or mukushinak jivai heyeka. Uhu ermba ermbak akayangan ji tirinak akayangan or sutlashinak jivai layika.

¹⁰ Mberem ushiwak? Ma ol mbele mbelenjik siliwan or hakwa lir. Ma ol mbele mbelenjik lasawan or mukushinak heyekwa lir. Ma ol akayangan tiriwa or sutlashinak layikwa lir.

¹¹ Os jikisi jihi foomenjik li siliwa wolo, foomen ji halashihi am hovo kava yejen hakundaj? Wahau.

¹² Os aptok lanjik li siliwa wolo, aptok lan ji halashihi lestava yejen hakundaj? Wahau.

¹³ Ambehoma. Angop ji heyewa sir. Jir kavakan unda ma jir. Hako jikisi jihi li siliwa wolo mbele mbele jivi nom lirin handa jir. Uhunda hom os Avui Wasilaka hevenik fehe Masikome orhin jirin or hakmbaha ji sili nahi hakwa ri, ♦ karem ormu mbara.

Jisas kwambu Belsebulhik lerawun or lari, karem li mbari

(Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)

¹⁴ Nindi wolo lasik Jisas ma lar wasimalengamba toloshirik maimbandari ambu oton or mbru ermbeshirik ormu maimbara. Urik ma li heyeye limu lishnyafara.

¹⁵ Hako ma lal olmu mbara, ♦ Ma toto Belsebul^{11:15} or wasimalengamban arangonda

11:15 **11:15:** Laulaka hi yeje orhi Belsebul sir.

orhi kwambuk wasimalengamban ormu mbru ermbenduwa. ♦

¹⁶ Hovok ma lal Jisasin li oweiweiheyekmbaha limu mbara, ♦ Ma undahi ambu hevenik fehe las mi unak ni heyehe nivai mbaka, mir Avui Wasilaka mbashirik tahanda ma mir, ♦ karem limu mbara.

¹⁷ Hako or sunguwavu lihi angop or heyeshihi lirin ormu sawera, ♦ Ji hishika. Os yanga lasik fehe lihi ambek li anaji nahi, yanga oso avak kavak nakwa sira. Mahasanje lal os lihi ambek li anaji nahi, avak kavak nakwa lir.

¹⁸ Uhunda hom os wasimalengamba Laulakahi lihi ambek li anaji nahi, avak kavak nakwa lira. Hako an Belsebul kwambu orhik wasimalengamban a mbru ormbew, karem jimu mbandu?

¹⁹ Os anin ji mba, an Belsebulhi kwambuk wasimalengamba ondon a mbru ermbew, anin erem ji mba nahi, jirin a silikwa karem. Jihi ma ol wasimalengamban mbru ermbenda ondo lawehi kwambuk lerawu oson li landu? Lir er nga wasimalengamban li mbru ermbenda osik lir avak mashi mashi os anin ji heyembawa hom jirin heyembakwa lir.

²⁰ Hako an mbeek Belsebulhi kwambuk lerawun a lawa ambu nir, wahau. An Avui Wasilaka kwambu orhik lerawun amu landuwa. Erem si nawa osik ji heye ji yarika, Avui Wasilaka hulaima nokopman or arangoshinak li likwa oso angop jihik talawa sir.

²¹ Ji misi. Os kwambu nga nawa ma lar korme sayi orhin or toloho aka orhin or washili nahi, ma

lar mbeek layihi mbele mbele orhin lakwa ambu ri.

²² Hako os ma lar kwambu orhi orin or tikrihi wasilakak nahanda ma or ta nahi, orin or jihi mbele mbele orhi ondon or laha ihi or humasi nor hanak lakwa lir. Korme sayi ol or tolowa ondo mbeek orin jelyandahik nanda ambu lir.

²³ Ma ol anhi mak nawa ambu ondo wutari anhi lira. Ma ol an nga nakrem lerawun ni lawa ambu ondo lerawu anhi oson kavak nakwak unduwa.

*Wasimalengamba indik aka orhik or tari
(Mt 12:43-45)*

²⁴ Ji misi. Wasimalengamba lar ma or or tolondan or halashihi misamtelmbamba orok or ihi or likuri mishin ormu lasara. Or lasafuhu ormu mbara, ♦Halanak indik aka os a halashi rahanda mishik a i lika.♦

²⁵ Karem mba nor ihi nor heyeri ma oto aka orhin angop armek or hako ermbeshirik jivik nari sir.

²⁶ Ushirik oson or heyeye or ihi wasimalengamba 7-pela ol orin tikrihi kava indinga ondon or sawe laha li layihi aka orok limu lira. Ushirik ma oto kava indingak er ormu nara. Os erem or nari oso mas or nandari oson tikriri sir.♦

²⁷ Karem or mbarik nokove las ma ol orok liri lihi nindik si sihi simu ushambara, ♦Nijava os mirin waha mukhanda oso Avui Wasilaka or unak rupshikwa sira.♦

²⁸ Karem si mbarik ormu mbara, ♦Wahau, ma ol mashi Avui Wasilakahin misindiyaawa ma ondo Avui Wasilaka or unak olmu rupkapshikuwa.♦

Jisas ma undahi ambu las or unak li heyekmbaha li mbari

(Mt 12:38-42; Mk 18:12)

²⁹ Ma musha mendek orok li tirsarik Jisas ormu sawera, ♦ Ter wolok liyawa ma jirin, jir ma kava indinga jira. Jir an ma undahi ambu lal a unak ji heyekmbaha jimu mbanduwa. Hako an mbeek mbele las a unak heyekwa ambu jir, wahau. Mbele las os profet Jonahik narik ji misindari hom avak erem si nanak ji heyekwa sir.

³⁰ Wa, mbele las os Jonahik nari oso si mukurik yanga Ninivek fehe ma li heyehe limu mbara, ♦ Ma toto Avui Wasilaka mbashirik tari ma ri. ♦ Os an hik nakwa oso erem si mukunak ji heyehe jimu mbakuwa, ♦ Ma toto Avui Wasilaka mbashirik tari ma ria, ♦ karem mbakwa jir.

³¹ Ji misi. Avui Wasilaka os hulaima nokopma mbele mbele ol li uhundan or heyembakwa wolo, hiusha nokove yanga Sebak fehe oso si taha kavakava ol ji undan kormbak si sawehe jirin mbakwa osa. Sir mas yanga sihi homek nandarin si halaha king Solomon hishiyarinda orhin si misikmbaha tari osa. Hako misi. Solomonin tikrinda ma ormu torok jir nga sinduwa. Hako jir mbeek mashi orhin misindiyawa ambu jir.

³² Uhunda hom yanga Ninivek fehe ma ondo li taha kavakava ol ji undan kormbak sawehe jirin mbakwa ola. Jona mas Avui Wasilakahi mashin or sawerik li misihi sunguwavu lihin tormbleri ola. Hako jir wahau. Misi. Jonan tikrinda ma torok jir nga ormu sinduwa. Hako jir mbeek

mashi orhin misindiyawa ambu jir. ♦

Ukruharandak ji yaka

(Mt 5:15; 6:22-23)

³³ ♦ Ma mbeek lamin li ukruhu wa akomek halowenda ambu lir. Uhu awuk tangrinda ambu lir, wahau. Or ukruhu metenjek or sinjishinak si haranak ma ol aka orok layiwa avak li heyeka.

³⁴ Misokome jihi lam hom nanda sir. Os misokome jihi jivik si na nahi, ma harkawu jihi nga harakwa sir. Hako os misokome jihi kavak si na nahi, ma harkawu jihi nga tangnakwa sir.

³⁵ Uwa osik ji auheyeka, ukruharanda os jihik nawa oso avak si tangnanan.

³⁶ Os ma harkawu jihi amber si ukruhara nahi, kas mbeek tangnakwa ambu sir. Maome jihi avak amber harakwa sir, os lamin li oweshiwak si ukruharanda hom. ♦

Jisas Farisi nga mashi Moseshin sawendari ma nga os li undarin kormbak or saweri

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 20:45-47)

³⁷⁻³⁸ Jisas mashin am or sawerakorik Farisi lar or taha or nga nakrem fri akmbaha ormu mbara. Urik Jisas or ihi ma otohi akak or layihi tavan or yoko namber ormu lihi ara. Urik Farisi oto or heyeye wavu musha mushak ormu lihishira.

³⁹ Urik Wasilaka mu orin sawera, ♦ Wa, Farisi jirin, ji misi. Jir hambikumbiya hikri yeje nom armek li yokonda hom jimunanduwa. Hako wavu akome jihi osmu kavak nanduwa. Jir mbele mbele mahin ji laha hi jihin jihinjik hauowenda jir.

40 Jir mbele las yarinda ambu jir. Os Avui Wasilaka hikri yejen or uri oso akome yeje nga erem or uri ambu, karem jimu hishindu? Wahau.

41 Hako os mbele mbele lal nga ji na nahi, ma ol mbele mbele nga nawa ambu ondon ji haha lirin ji jelyaka. Os erem ji uwa, nombo os hambikumbiya hikri yeje nga akome yeje nga ji yokoshiwak jivik nanda hom jimu nanduwa.

42 Hako Farisi jirin, ji auheyeka. Jir men ishavaka mbele mbele ol nowe jihik fehe ondon 10-pelak ji humasihi namtas Avui Wasilakan handa jir. Hako jir mbeek orin wavu jihik ji owehe nombo worna os ji tiyakmba nor mbahandan tiyanda ambu jir. Oso angop ji halawa sir. Hako evrembam ji tiyaka. Mbele mbele orin ji haha mashi orhin er nga ji tiyaka.

43 Farisi jirin, ji auheyeka. Jir aka os ji lotu unda mishi orok maifuk li lerenda kawu orok ji likwak rupshinda jir. Uhu os ma tirsanda mishik jirin li makshitakshikwak rupshinda jir.

44 Ji auheyeka. Jir mawa ol ma li hishashihi mbeek li heyenda ambu hom nanda jir. Jir hikri yeje nom ma li heyewak jivik nanda jir. Hako wavu akome jihi kavakava nga nanda jir. ♦

45 Karem or mbarik mashi Moseshin sawendari ma lar mashi oson or misihi ormu mbara, ♦Tisa, mashi os Farisi ondon mi sawembawa osmu nirin er nga jinduwa. ♦

46 Urik Jisas mu sawera, ♦Jir mashi Moseshin sawenda ma jirin. Jir er nga ji auheyeka. Jir mashin ji saweshihi mbele mbele lo jihin er nga hulaima nokopma ondohik ji hauoweshiwak

mbeek li kishandahik nanda ambu sir. Hako jir mbeek lirin kas jelyanda ambu jir.

⁴⁷ Ji auheyeka. Neloko avoko jihi profet ondon mandingormendari lir. Ushindak jir sunja armek mawa lihin tlahapsinda jir.

⁴⁸ Erem ji uwa oso jir avoko neloko jihi nga wavu namtaskop ji hishihi profet ondon ji mandingormenda hom os jimu nanduwa.

⁴⁹ Misi, mashi las Avui Wasilaka mas or mba-handari oso jirin karem mbahandari osa, ♦Avak a mbashinak profet anhi ondo nga aposel ondo nga ma ondohik ikwa lir. Li inak ma ondo lihi lal kavakavak li uhu, lal li mandingormekwa lir, ♦

⁵⁰⁻⁵¹ Jir ter liwa ma jirin. Os mas profetin li mandingormehenda wasa oso avak Avui Wasilaka jirin or ukwa sir. Os mbele mbelen or uri wolokop sishihi rara ter nga man li mandingormeri wasa oso avak jirin or ukwa sir. Ol li mandingormehenda profet amber, Abelik sishi raha Sekaraiak nari oson. Sekaraia oto Avui Wasilakan li lotu uhu orin li sawendari mishi orok li mandingormeri ri. Unda osik jirin amu sawenduwa. Profet ondon li mandingormenda wasan jirin or ukwa jir.

⁵² Mashi Moseshin sawenda ma jirin, ji auheyeka. Ki os akayangan li sutlaha li layihi hishiyarindan li landa oso angop ji laha wanyinda sir. Jir jihinjik mbeek orok layikwak hishinda ambu jir. Uhu os ma anandi lal orok li layihi hishiyarinda oson li lakwa nombo angop ji arangori sir. ♦

⁵³ Jisas karem or mbaha or halashi irik mashi Moseshin sawendari ma nga Farisi ondo nga orin

limu wapkava hishira. Uhu nombo nombo lal orin li oweiweiheyenak or mbanak li heyekmbaha limu mbara.

⁵⁴ Mashi las or mbanak kavak si na nahi, orin li kotim ukmbaha limu mbara.

12

Farisi os li kushambajih i mbyanda nombon ji auheyeka

(Mt 10:26-27)

¹ Ma musha mendek li talandirsaha mbeek li anatikrikuri kas nga nari ambu sir. Urik Jisas ma ol orin tiyandari ma ondon ormu sawera, ♦ Farisi li unda nombon ji auheyeka. Lir mbele mbele li unak ma hi lihin li hausikmbaha hishinda ola.

² Hako mbele mbele ol ma li wanyih i li unda ondo kumak avak kormbak talakwa lir. Mashi os tlembak li mbaha wanyinda kumak avak kormbak talanak li misikwa sir.

³ Mashi os nirik ji mbahanda oso kumak avak tandik li sawenak li misikwa sir. Uhu mashi os akak mashisukuk ji mbawanyinda avak kormbak li sawenak li misikwa sir. ♦

Avui Wasilaka nom ji ajeka

(Mt 10:28-31)

⁴ ♦ Uwa osik naimble anhi jirin, jirin amu sawenduwa. Ma ol jirin mandingormekmbaha hishinda ondon ji ajewa hala. Lir maome jih i nom mandingormekwa lir. Hako masakome jih i nga kavak nakwa ambu lir.

⁵ Hako jirin kormbak amu sawenduwa, Avui Wasilaka nom ji ajeka. Ortonom man or mandin-gormehe masakome nga hik ormbekwa ri.

⁶ Ji hishika, avi kanda ol maketik li owenda ondo ya awarikandak li frungawunda lir. Hako Avui Wasilaka mbeek lihi lar or hishakashanda ambu lir.

⁷ Uhunda hom masakukwa jihi nga angop or heyehe nor kantirakonda lir. Uwa osik ji ajewa hala. Or heyewa, jir avi kanda ondon tikrinda jir. ❖

Jir avak Jisashi mak ji nandan ji sawekwan ji ajewa hala

(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ ❖ Jirin amu sawenduwa, os kormbak ji sawe ji mba, ❖ An Jisasin tiyanda ma nira. ❖ Karem ji mba nahi, Ma Jikisi Avui Wasilakahi oto Avui Wasilaka ensel orhi li heyenak kormbak or sawekwa jir, ❖ Ma tondo anin tiyanda ma lira, ❖ karem mbakwa ri.

⁹ Hako os hi orhin kormbak ji sawe nahi ambu, or nga Avui Wasilaka ensel orhi ondo li heyenak karem or sawekwa jir, ❖ An ma tondon a heyenda ambu nir. ❖

¹⁰ Os mashi kavakavan Ma Jikisi Avui Wasilakahin ji mba nahi, Avui Wasilaka kavakava jihin laha ermbekwa ri. Hako os Masakome Avui Wasilakahin ji okolehe mashi kavakavan ji mba nahi, Avui Wasilaka mbeek kavakava jihi oson or laha ermbekwa ambu ri.

¹¹ Os jirin li tolo longo laha ihi li lotu unda mishik mo, gavmanhi lerawun landa ma ondohik

mo, ma ol hi nga nanda mahik li tolo laha ihi owehe li silinak avak ji mba, ♦Mberem ni sawe-nak li halashinak ni ika? ♦Karem ji hishinan. Uhu wavu musha mushak ji hishiwa hala.

¹² Oro wolo mendek Masikome Avui Wasilakahi mashi os ji sawekwa jirin or mukushinak ji sawekwa sir, ♦karem ormu sawera.

Ya ngashi ma lar ferfar or undari mashi

¹³ Urik ma ol orok tirsaha siri lihi nindik ma lar Jiasin ormu sawera, ♦Tisa, sanje anhin mi mbanak mbele mbele ol avui shihi owehenda ondon or humasihi anhi uwan or hanak a laka. ♦

¹⁴ Karem or mbarik ormu sawera, ♦Wahau te. Lawe mende anin majistret hom a naha lerawu oson a lakurik kamar? ♦

¹⁵ Karem or mbaha ormu sawera, ♦Ji auheyeka, mbele mbele mahik nanda ondon ji antlawa hala. Mbele mbele ondo mbeek jirin jelyakwa ambu lir. ♦

¹⁶ Karem or mbaha sauheima las ormu sawera, ♦Ya ngashi ma lar nowe orhi akwa musha mendek nari sir.

¹⁷ Urik ma orto ormu lihishira, ♦Mberem avai uku? Akwa ondo musha mende re. Aka mbeyok avai oweku? ♦

¹⁸ Karem or hishihi ormu mbara, ♦Wa, avak karem a ukwa nir. Aka ondo amber avak a tarvlaha aka anandi lal wasilaka mendek a ukwa lir. Ushihi avak akwa ondo nga mbele mbele anhi nga aka orok a owekwa lir.

¹⁹ Uhu anhinjik karem a mbakwa nir, wahau te, kavakanda nira. Mbele mbele jiviwavi anhi

rondo avak asama mushak nakwa lira. Uwa osik ter avak lerawu las a lakwa ambu nir. Uhu men a lihi hiyawu laka lakan a uhu wain ukun a aha a rupkapshihi na likwa nir.◆

²⁰ Hako Avui Wasilaka mu orin sawe mbara, ◆Mir ferfarnanda indingo mira. Ter nirik avak hakwa mir. Unak mbele mbele mihi ol mi haumbli haumbliwa ondo avak lawe laku?◆ ◆

²¹ Uhu Jisas ormu mbara, ◆Ma ol mbele mbelen misambi torok haumbli haumbliwa ma ondo ma or ferfarnanda oto hom nanda lir. Lir mbele mbele misambi torok fehenda nom li hishihi Avui Wasilakan hishakashanda lir.◆

Mbele mbelenjik ji hishombashiowehe ji holowa hala

(Mt 6:25-34)

²² Uhu Jisas mu ma ol orin tiyandari man sawera, ◆Jirin amu sawenduwa. Mbele mbele ol maome jihin jelyakwanjik ji hishombashiowewa hala. Uhu ji mba, ◆Akwa mbelen ni akundan, kowe mbelen ni falekundan?◆ Karem ji mbaha ondo mendenjik ji hishombashiowehe ji holowa hala. Mberem ushiwak?

²³ Tos ni hishihi liyanda mbeek men akwa nga kowe nga frihikop ni liyanda ambu nir, wahau.

²⁴ Avi ondon ji heyeka. Lir mbeek akwa sijin fakanda ambu lir. Uhu lir mbeek akwan li lahara aka lasikop tirsanda ambu lir, wahau. Hako Avui Wasilaka jihi lirin armek or uhu akwan lirin or hawak anda lir. Hako jir avi ondon tikrinda jir. Or jirin armek unda ri.

²⁵ Os mbele mbele misambik fehe tondonjik ji hishombashiowe nahi, ondo am jirin si

jelyashinak nambe mendek ji liyakundas? Wahau.

²⁶ Os erem si na nahi, mberem ushiwak mbele mbele anandi ondonjik ji hishombashiowendu? Ondo mbeek jirin jelyakwa ambu lir.

²⁷ Mise amase ondon ji heyeka, armek nawak ji heyenda lir. Mise lihi os kowen falenda hom nanda lir. Hako lir mbeek lerawun laha kowen tlavanda ambu lir. King Solomon kowe jiwavavin falendari ri. Hako mise amase ondo arme mendek li naha kowe jiwivavi ol or falendari ondon tikrinda lir.

²⁸ Mise amase ondo mbeek nambek nanda ambu lir. Avak ni heyewak sikwa lir, ushok lewas nenjehe mendek nakwa lir. Hako Avui Wasilaka armek or unda lir. Unda osik mberem ji hishindu, jirin armek or ukwa ambu, karem jimu hishindu? Wahau. Avak jirin armek ukwa ri.

²⁹ Uwa osik avak mbele mbele akwanjik ji hishihi ji holowa hala.

³⁰ Ma misambik fehenda mbele mbele ondonjik hishombashiowenda lir. Hako Avui Wasilaka angop or heyewa sir, mbele mbele ol ji hishiwan.

³¹ Uwa osik ji halashinak malakama jihik or naha mbele mbele ol ji hishiwa avak or haka.

³² Jir sipsip kanda anhi jirin, ji ajewa hala. Mberem ushiwak? Avui Wasilaka jirin or rupshihi kwambu orhik jirin or arangoshinak orhi siyok sikwa oja.

³³ Ji mbashinak ma lal mbele mbele jihi ondon li frungawuka. Ushinak ya ondon ji laha erndakava ondon ji haka. Erem ji uwa oso yan wolonda kowe os hevenik fehe orok mbele mbele

jivi jihin os jimu haumbli haumblinduwa. Ushinak kowe os hevenik fehe oso mbeek frehekwa ambu sir. Mbele mbele orok ji owenda ondo mbeek mendek nakwa ambu lir. Ma kava mbeek li hirnyakwa ambu lir. Kosala mbeek korokwa ambu lir.

³⁴ Os mbele mbele jiviwavi jihin hevenik ji haumblihaumbli nahi, sunguwavu jihi nga orok ikwak hishikwa oja. ♦

Lerawu jivin landa ma li hunduje lika

(Mt 24:42-44)

³⁵ Jisas mashin or sawehe normu mbara, ♦ Ji hundujehe lamin ji ukruhu ji lika.

³⁶ Jir avak ma ol malakama lihi or takwak li nikishihi linda hom ji lika. Malakama lihi oto angop hiyawu las os li hulasihi nokoplakwak li uwa mishi orok iri ri. Hako avak indik takwa ri. Os or taha akan or tiriwa wolo kolok akan ji sutlaka.

³⁷⁻³⁸ Malakama oto mbele wolok or taku? Nirkundik or taku mo harakunak aptoko maifuk or mbanak or taku mo, os or taha or heyenak ol ornjik lerawun landa ma er li lihi li suknyana ambu nahi, avak lirin armek ukwa ri. Uwa osik li rupshika. Omendingak jirin amu sawenduwa, malakama oto avak lirnjik hiyawu laka las or uhu nor humasishinak akwa lir.

³⁹ Yawur ji hishika, os aka mashama hirnyanda ma li takuri wolon or misirikop armek or washilishirik aka orhin tlelayiri ambu lir.

⁴⁰ Uwa osik jir nga ermba ermbak ji hundujehe ji lika. Os ji mba, ♦ Ma Jikisi Avui Wasilakahi

mbernda rakwa ambu ri. ♦ Karem ji mbana wolokop takwa ri. ♦

Sauheima ma or lerawun jivik landa nga lerawun kavak landa nga

(Mt 24:45-51)

⁴¹ Karem mbarik Pita mu Jisasin silira, ♦ Wasilaka, sauheima oso nirtonom mi sawewa os mo ma rondo amber? ♦

⁴² Karem mbarik ormu mbara, ♦ Jir mberem ji hishindu? Malakama lar yanga lasik or ikuna wolo mberem nanda man or mbashinak mbele mbele orhi ondon or washiliku? Ma or hishiyarinda nga naha jip lerawun landa otona. Erem nanda ma lerawun landa ma anandi ondon or washilihi akwan lirin humasikwa ri.

⁴³ Os malakama indiyok or taheyenak lerawu orhin er or la nahi, or rupshika.

⁴⁴ Omendingak jirin amu sawenduwa. Malakama avak orin or ngamashinak mbele mbele orhi ondon washilikwa ri.

⁴⁵ Hako os lerawun landa ma oto or hishihi nor mba, ♦ Malakama anhi mbernda kolok rakwa ambu ri. ♦ Karem or hishihi ma ol or nga nakrem lerawun landa ondon or jihi akwan or aha uku kavan or aha ambarambasinak,

⁴⁶ malakama orhi avak tumsar takwa ri. Hako or mbeek os or takuri wolon heyeri ambu ri. Uhu mbeek hundujeri ambu ri. Unda osik malakama oto or taha avak ma or mashi orhin mblarna ormbenda oton kavak or naha hik ermbekwa ri. Ushinak ma ol kavakavan unda ma ondo nga nakrem orok likwa ri.

⁴⁷ Jirin amu sawenduwa. Ma or malakama orhi mbari mashin angop or misishihi mblarna eremberwa ma oto avak malakama orhi or taha orin lakak or warmblashikwa ri.

⁴⁸ Hako lerawun landa ma or malakama orhi mbari mashin misinda ambu oto, os mbele mbe-len or hunduje nahi ambu, malakama orhi os or tawa wolo orin awar or warmblashikwa ri, mbeek lakak or warmblashikwa ambu ri. Os Avui Wasilaka lerawu orhin ji lakmbaha hishiyarinda lakak nandan jirin or hahanda nahi, avak lerawu os ji lahanda yombo yombok jirin heyembakwa ri. ❖

*Jisas hulaima nokopman or toloyarishinak kraha frijip li sikmbaha or tari
(Mt 10:34-36)*

⁴⁹ Jisas mashi las nga karem ormu sawera, ❖ An misambi torok hin a ermbenak kolok si ukrukurik tari nir. Os hi oso si ukrurikop a rupshiri nir. Hako hi oso mbeek ukruri ambu sir.

⁵⁰ Nomorawu laka las avak a kishakwa nir. Hako a kisha namber. Uwa osik sunguwavu anhi osmu kava mendek nanduwa.

⁵¹ An mbeek awu tos misambi torok talawan a mishamaimbakmbaha a rari ambu nir, wahau. Jirin amu sawenduwa. Os a rari man a mbanak kraha frijip li sikmbaha a rari nir. Lal kraha anhik, lal wutari anhi kraha orhik sikwa lir.

⁵² Ter sishi ihi kumak nga os ma lar jinokove orhi nga tostava yeje hom aka lasikop li li nahi, avak lihi ambek a yarishinak kraha frijip sikwa lira. Ma nalmingrip avak an nga ni sikwa nir.

Hako frijip avak nalmingrip ondon li halaha apsham sikwa lira.

⁵³ Apshambak li sihi avoko ma avak jikisi orhin wutarik or owenak jikisi ma avoko orhin wutarik owekwa ri. Unak nijava avak jikisnokopji sihin erem wutarik si owenak hovok jikisnokopji nijava sihin wutarik owekwa sir. Ruwaihava avak nukmango sihin wutarik si owenak nukmango ruwaihava sihin wutarik owekwa sir, ♦ karem ormu mbara.

Ma mbeek mbele mbele os talawa tontlo sihin heyewa ambu lir

(Mt 16:2-3)

⁵⁴ Jisas ma ondon ormu sawera, ♦ Jir ta layinda yok matle si rasawak ji heyeha karem mbanda jir, ♦ Ma avak rakakwa sir. ♦ Uwak os ji mbawa hom ma takanda sir.

⁵⁵ Uhu ji heyewak suwa wasilakak tombo yok si rasawak karem mbanda jir, ♦ Ta avak jikwa ri. ♦ Uwak os ji mbawa hom ta jinda ri.

⁵⁶ Jir mbele mbele ol lersuwuk fehe nga misambik fehe nga armek yarinda jir. Hako mbele mbele tos ter talawan yarinda ambu jir, ♦ karem ormu sawera.

Ma or mirin kotim ukwak hishiwa man sauntlehe shihi ambek shi mishamaimbaka

(Mt 5:25-26)

⁵⁷ Karem or mbaha mashi las nga ormu mbara, ♦ Mberem ushiwak jihinjik yawur ji hishihi ji yarikwan ji halandu?

⁵⁸ Ji misi. Ma or mirin kotim ukwak mbawa ma nga majistrethik shi i number, orin sauntlehe

shihi ambek shi mishamaimbaha shi waphimbijika. Las avak mirin or laha ihi majistrethi tavak or halashinak majistret nga avak polismanhi tavak or handa ngashi. Unak polisman nga avak krawu akak li owekwa mir.

⁵⁹ Omendingak jirin amu sawenduwa. Ya os mi hakmbaha li mbawa hom mi ha nahi ambu, mbeek krawun halaha indiyok hikriyok talakwa ambu mir.◆

13

Ma ol sunguwavu lihin tormblewa ambu avak kavak nakwa lir

¹ Jisas mashin or saweshirik ma lal orin li sawe limu mbara, ◆Pailat awun unda ma orhi ondon or mbashirik Galilik fehe ma lal tempel akak limu mandingormera, os Avui Wasilakan li nambundari wolok.◆

² Karem li mbarik ormu mbara, ◆Wa, mberem ji hishindu? Ma ondo kavakava lihi wasilaka mendek si naha ma anandi Galilik fehe ondon tigriri osik nomorawu oso lihik talari sir, karem jimu hishindu?

³ Wahau. Jirin amu sawenduwa. Os kavakava ol ji undan ji halaha sunguwavu jihin ji tormble nahi ambu, jir avak er nga kavak nakwa jir.

⁴ Wa, mberem ji hishindu? Ma 18-pela kando mas aka hambelaka yanga Siloamik sindari oso tarvlaha si raka mandingormeshirik hari kando kavakava lihi os li undari oso wasilaka mendek si naha kavakava os ma ol Jerusalemik linda ondo li undan tigriri osik limu har, karem ji hishindu?

⁵ Wahau. Jirin amu sawenduwa. Os kavakava ol ji undan ji halaha sunguwavu jihin ji tormble nahi ambu, jir avak er nga kavak nakwa jir, ♦ karem ormu sawera.

Sauheima mi os akwa ome nga wandari ambu

⁶ Uhu Jisas sauheima las ormu sawera, ♦ Ma lar mi fik oson nowe orhik ormu oweru. Undarik ormu ra mi oson heyera, mi nivi nga si wa nahi, or numbakmbahan. Hako or ta heyeri mi nivi namtas mende mbeek orok wari ambu.

⁷ Uhu noumashama oto ma or nowe oson washilindari ma oton ormu sawera, ♦ Misi. An mi roso akwa ome nga sivai waku, karem mbaha asama nalmingrip am a heyefur te. Hako mbeek namtas mende washiwak a numbawa kom te. Mi toso men sembe er siw. Shi ermbenak si ika. Men sembe er siw. ♦

⁸ Karem or mbarik ma or nowe oson washilindari mu mbara, ♦ Wa, halanak asama namtar nga si sinak shi heyeshihin, las avak ome nga si wanda ngashi. Halanak mi tontlon a jersa ormbehe shi heyeshihin.

⁹ Las avak asama usaik akwa ome nga si wanda ngashi, u nahi jivina. Hako si wa nahi ambu, mivai shi ermbeka. ♦ ♦

Sabat wolo Jisas nokove las or mbarik jivik si nari

¹⁰ Sabat wolo Jisas Judama lotu undari akak mashin ormu sawera.

¹¹ Urik nokove las orok liri sira. Asama 18-pelak wasimalengamba toloshirik kumanhava

nga ungruwu ayango yandari sir, mbeek wornak yandari ambu sir.

¹² Jisas sirin or heyehé normu mbara, ♦Nyir tanak. ♦Karem or mbarik si tarik ormu mbara, ♦Apmanuwa, nyir avak a mbanak jivik nakwa nyir. ♦

¹³ Karem or mbaha tava orhin nokove osohi maomek or hauowerik lewas jip si usaha wornak si sihi hi Avui Wasilakahin simu hausimbausira.

¹⁴ Hako ma or Judama lotu undari aka oson washilindari ma oto Jisas nokove oson Sabat wolok or mbarik jivik si narik or heyehé ormu waplelenara. Uhu ma ol orok liri ondon ormu sawera, ♦Niri 6-pela lerawun ni landa wolo sira. Os ma toto kavamisinda jihin or mbanak jivik ji nakwak ji hishi nahi, wa, lerawun ni landa wolok ji raka. Hako Sabat wolok nembes. ♦

¹⁵ Karem or mbarik Wasilaka mu orin sawera, ♦Jir mbafirimbanda ma jira. Mashi os ji sawenda nga lerawu os ji landa nga mbeek nakrem nanda ambu sir. Sabat wolok jir amber bulmakau jihi nga donki jihi nga ji tambuhu iwak li ihi uksem anda lira.

¹⁶ Hako nokove toso Abrahamhi nirambara las tosira. Asama 18-pelak Laulaka sirin kavak or nashirik lindari sira. Mberem ushiwak os Sabat wolok a uwak jivik si nawan ji pantlendu? ♦

¹⁷ Karem or mbarik ma ol orin waplelenari ma limu humblarara. Hako ma amber mbele mbele jivi ol or urin li heyehé limu rupshira.

*Jisas sauheima las mastet sijik or saweri
(Mt 13:31-32; Mk 4:30-32)*

¹⁸ Urik Jisas ormu mbara, ♦Avui Wasilaka os hulaima nokopma orhin or arangoshinak li linda nombo oso mberem sivai nandu?

¹⁹ Wa, oso mastet siji hom nanda sir. Mastet siji oso awarikanda mende sir. Hako li sishiwak lewas si tungua rasaha wasilakak mi hom nanda sira. Ushiwak avi li raha aviwusin mi tava orok uhu linda lir. ♦

Jisas sauheima las yisik or saweri

(Mt 13:33)

²⁰ Uhu ormu mbara, ♦Avui Wasilaka os hulaima nokopma orhin or arangoshinak li linda nombo oso mberem sivai nandu?

²¹ Wa, oso yis hom nanda sir. Os nokove las Bretin si uwa wolo yis kandakar si laha plaua laka nga si farfarsashiwak si kishalaraha wasilaka mendek nanda hom nanda sir, ♦ karem ormu mbara.

Akayanga awarikandak ji layika

(Mt 7:13-14,21-23)

²² Jisas Jerusalemik or ikurik ormu ira. Or ihi yanga yangak mashin ormu saweyara.

²³ Urik ma lar ormu silira, ♦Wasilaka, ma lapndonom Avui Wasilakahi yangak layikwa op?

♦²⁴ Karem or silirik ormu mbara, ♦Jir avak lerawu havan ji laha akayanga awarikanda orok ji layika. Jirin amu sawenduwa. Ma mushak orok layikmbaha hishinda lir. Hako wahau. Mbernda li layindahi ambu.

²⁵ Kumak aka mashama akayangan avak or kosokwa sir. Unak jir avak akayangan ji tirihi karem mbakwa jir, ♦Wasilaka, akayangan mi

sutlawa. ♦ Hako or avak jirin karem mbakwa ri,
♦ An mbeek jir kas a heyenda ambu nir. ♦

²⁶ Unak jir avak karem mbakwa jir, ♦ Nir mir nga ni lihi akwan ni aha nakrem mir nga wain ukun ni andari nir te. Uhu mir yanga nihik mi taha nirin mashin sawendari oma. ♦

²⁷ Hako or avak jirin karem mbakwa ri, ♦ An jirin a heyenda ambu nir. Jir mbeek fehe jir? Jir kavakavan unda ma jir. Jir amber hom indik ji hala ika. ♦

²⁸ Karem or mbanak yanga jivi hikriyok ji i sihi ji heyenak Abraham nga Aisak nga Jekop nga profet ondo amber Avui Wasilakahi yanga orok li linak ji heyeye ji tlangamayihi fu jihin masham koho akwa jir.

²⁹ Unak ma ol kuyanga ta rasandak fehe, ta layindak fehe, nuku yok fehe, tombo yok fehe, amber hom Avui Wasilakahi yangak li layihi akwan akwa ola. Hako jir wahau.

³⁰ Uwa osik ji misi. Ma ol ter kumasik siwa ondo avak maifuk sikwa lir. Ma ol ter maifuk siwa ondo avak kumasik sikwa lir. ♦

*Jisas yanga Jerusalemik fehendarinjik or holori
(Mt 23:37-39)*

³¹ Karem or sawerik Farisi lal li raha Jisasin limu sawera, ♦ Herot Antipas mirin mandin-gormekwak ormu mbanduwa. Uwa osik yanga roson mi halaha yanga lasik ika. ♦

³² Karem li mbarik ormu sawera, ♦ Ji ihi Herot otom karem ji sawe. ♦ Mir misi, avak nga ushok

nga lerawun a laha wasimalengamba ol man tolondan a mbru ormbehe ma ol kavamisindan a unak jivik nakwa lir. Uhu humnyanak lerawu anhi oson a larakokwa nir.

³³ Ome sira. Ushok nga humnyanak nga an lerawu oson er a lakwa nir. Mberem ushiwak? Profet mbeek yanga anandi lasik li jimandin-gormekwa ambu ri, wahau. Jerusalemkop orin li mandingormeshinak hakwa ri. ♦ Mashi kas karem a mbawan orin ji sawe.

³⁴ Jir Jerusalemik fehe ma jirin, jir profet ondo nga ma ol Avui Wasilaka mbashirik tari ma ondo er nga sunjakom loho mandingormenda jir. Hindi mushak jirin armek a ukmbaha na hishinda nir, os aptok nijava jikisi sihin shervle sihik si arangonda hom. Hako jir mbeek ji halashiwak jirin erem a unda ambu nir.

³⁵ Ji misi. Yanga jihi avak kavak nakwa sir. Jirin amu sawenduwa. Jir avak anin indik heyekwa ambu jir. Er ji lihi ji nikishifuhu ji mba, ♦ Halanak Avui Wasilaka ma or hi orhik tawan armek or uka. ♦ Karem ji mbana wolokop anin indik heyekwa jir. ♦

14

Jisas Sabat wolok ma or kumba tava tirindarin or mbarik jivik or nari

¹ Sabat wolok Jisas Farisi lida lihi larhi akak or akurik ormu layira. Urik ma ol orok liri ondo orin limu lishi flafatara.

² Mberem ushirik? Ma lar kumba tava tirindari orok liri ora.

³ Urik ma oton or heyehe mashi Moseshin sawendari ma nga Farisi ondo nga ormu silira, ♦Mashi Moseshi mberem si sawendu? Ma ol kavamisindan Sabat wolok ni mbanak jivik li nakwa jivi os mo kava os?♦

⁴ Urik mayam er limu lira, mbeek mashi las mbari ambu lir. Urik ma oton or toloho or mbarik jivik or narik or mbashirik ormu ira.

⁵ Uhu ormu sawera, ♦Os jikishulayi jiji lar mo bulmakau jiji lar Sabat wolok ukwa wolnanda mishi lasik li layi nahi, kolomalok ji ihi tolonak tasakunda ol mo wahau? He, ji tolonak tasakwa ol te.♦

⁶ Karem or mbarik lir mbeek mashi las mbakurik nari ambu lir.

Jisas karem ormu mbara, ♦Jir jihinjik ji hafaka lika.♦

⁷ Jisas or sihi nor heyeri ma ol hiyawu laka orok tari ma ondo amber malakama linda mishik li likmbaha olmu ura.

⁸ Urik sauheima las ormu sawera, ♦Os ma lar hiyawu laka las or uhu or ushanak mi i nahi, avak malakama linda mishik mi i liwa hala. Las avak orok mi ihi malakama ondo li likwa mishin mi arangonda ngashi.

⁹ Unak hiyawu mashama oto avak or taha mirin karem mbakwa ora, ♦Mir os mi liwa mishi toson halashinak malakama katai tawa torok or lika.♦ Las avak karem or mbashinak mi humblaraha kuma yok mi i linda ngashi.

¹⁰ Hako mir kuma yoko mendek i lika. Os erem mi uwa oso hiyawu mashama oto avak

or mbashinak mi ihi malakama linda mishik mi likwa sira. Erem or unak hi mihi avak ma ol er nga ji lihi awa misokome lihik lakak nakwa sir.

¹¹ Uwa osik ji misi. Ma or hi orhin orhinjik metenjek hauowewa, avak Avui Wasilaka hi orhin or hakaowekwa ora. Hako ma or orhinjik hafaka liwa, avak Avui Wasilaka hi orhin metenje mendek or hauowekwa ri. ♦

Erndakava ondon armek ji uka

¹² Urik Jisas Farisi hiyawu mashama oton ormu sawera, ♦ Os hiyawu laka las mi ukuna wolo avak mahasanje mihi nga mihi kuvu ondo nga ya ngashi ma ondo nom ushanak li ra awa hala. Mberem ushiwak? Lir avak akwa wasa mihin hakwa lir. Ushinak kumak mbele las lakwa ambu mir.

¹³ Hako os hiyawu wasilaka las mi uwa, avak erndakava nga ol maome kumba tava lihi nga misokome nga kavak nahanda ondon ushanak li ra aka.

¹⁴ Ol erem nahanda ma ondo mbeek akwa wasa mihin ukwa ambu lir. Unak mir er rupshi mendeka. Mberem ushiwak? Kumak ma Avui Wasilakahi ol hahanda indik li usahana wolo akwa wasa mihi oso or hakwa sir. ♦

Hiyawu wasilaka hevenik fehe (Mt 22:1-10)

¹⁵ Urik orok liri ma lar mashi oson or mis- ihi Jisasin ormu sawera, ♦ Hulaima nokopma ol hiyawu wasilaka yanga jivi Avui Wasilakahi orok lihi akwa ma ondo li rupshi mendeka. ♦

16 Urik Jisas ormu orin sawera, ♦Misi, ma lar hiyawu wasilaka las or ukurik or uhu ma musha mendek ormu ushara.

17 Urik am or ukuri wolok si narik ornjik lerawun landari ma oton or mbashirik or ihi ma ol masmas or mainhandarin ormu sawera, ♦Ji taka. Mbele mbele amber angop or hundujerakowa sir.♦

18 Hako ma ondo mbeek orok ikurik hishiri ambu lir. Lar ormu mbara, ♦An angop nowe las yak a frungawuri nir. Avak a ihi nowe oson a heyekwa nir. Uwa osik hiyawu orok a rakwa ambu nir.♦

19 Hovok lar ormu mbara, ♦An angop bulmakau 10-pelak lerawun a lakurik yak a frungawuri nir. Avak a ihi bulmakau ondon a heyekwa nir. Uwa osik hiyawu orok a rakwa ambu nir.♦

20 Hovok lar ormu mbara, ♦An akirin na nokoplawawa osik hiyawu orok a rakwa ambu nir.♦

21 Urik lerawun landari ma oto indiyok or taha mashi os li mbarin hiyawu mashama oton ormu sawera. Urik mashi oson or misihi or waplelenaha orin ormu sawera, ♦Mir kolomalok ihi kolaka torok nombo laka nga nombo jintla kanda nga mi ilai talaihi erndakava ondo nga ma ol maome kavak nanda nga misokome tumunda nga kumba nashinda nga laharanak aka anhik li raka.♦

22 Karem or mbashirik or ihi indik ormu taha ormu mbara, ♦Malakama, os mi mbawa hom a lawa sir. Hako aka laka mihi oso hoje number.♦

23 Urik hiyawu mashama oto ormu sawera,

◆ Mir avak kolaka toson mi halaha yanga yangak mi ihi ma amber ol orok mi heyewa ondon ukmisi laharanak avak aka anhi si hojeka.

²⁴ Hako omek amu sawenduwa. Ma ol mas a ushahanda ondo lir avak mbeek akwa kandakar akwa ambu lira, wahau. ◆ ◆

Jisasin ji tiyakunak ji hishi nahi, yawur ji li hishihi jivai tiyaka

(Mt 10:37-38)

²⁵ Ma musha mendek Jisas nga limu ira. Urik or tormblehe ormu lirin sawera,

²⁶ ◆ Os ma lar anin or tiyakunak or hishi nahi, wa halanak anin wapnuku orhik or oweka. Os avoko nijava, jinokopji, jikaha mahasanje orhin wapnuku orhik or oweshihi anin wapmantlek or owe nahi, or mbeek anhi mak nakwa ambu ri. Uhu os anin or rupshiwa oso orhinjik or rupshinda oson si tikri nahi ambu, or mbeek anhi mak nakwa ambu ri.

²⁷ Hovok os ma lar miando orhin or kisha nahi ambu, or mbeek anhi mak nakwa ambu ri.

²⁸ Uwa osik ji misi. Os ma lar akan or ukwak or hishi nahi, wa yawur or lihi ya nga mbele mbele ol akan or ukwak or hishiwa ondon or li hishihi nor mba, ◆ Ya toso am aka toson a urakokundas mo wahau? ◆

²⁹ Os erem or hishi nahi ambu, aka oso mbeek or urakokwa ambu sir. Unak ma avak li heyeye orin okole karem orin mbakwa lir,

³⁰ ◆ Ma toto aka toso or urakowa kom te, ◆ karem mbakwa ola.

³¹ Os king lar king anandi nga awun or ukwak or hishi nahi, wa yawur or lihi armek hishikwa

ora. Awun unda ma orhi 10,000-ik li nanak king anandi oto awun unda ma orhi 20,000-ik li na nahi, or mba, ♦Am a jihi na tukrunak tulu ikundal mo wahau? ♦ Karem hishikwa ora.

³² Hako os or hishiwa awu oson or jihi tukrun-dahi ambu, karem or hishi nahi, wa os homek si nana wolo ma lal or mbashinak li ihi li sauntleka. Ushinak awu oso li ukwan li halaka.

³³ Uhunda hom jir erema. Masmash jihinjik yawur ji heyeshihin. Os mbele mbele jihin ji hala nahi ambu, jir mbeek anin tiyanda mak nakwa ambu jir. ♦

Jisas orin tiyanda nombon sauheima las waswok or saweri

(Mt 5:13; Mk 9:50)

³⁴ ♦Waswo jivi sira. Hako os si jip ana ambu nahi, mberem ni unak indiyok jivik sivai naku? Wahau.

³⁵ Erem nanda waswo oso mbeek mbele jivi las undahi ambu sir. Men li ormbewak inda sira. Misi, ma ol mambla ngashi halanak mashi anhin li misika. ♦

15

Sipsip lar wanyinda mashi

(Mt 18:12-14)

¹ Ma ol takis yan landari nga ol kavakavan undari ondo nga Jisas saweri mashin li misikmbaha limu tara.

² Urik Farisi nga ma ol mashi Moseshin sawendaro nga lihi ambek limu mbara, ♦Ma toto

mberem ushiwak ma tol kavakavan unda tondo nga nakrem or lihi aha yandua? ♦

³ Karem li mbarik or misihi sauheimak or sawe normu mbara,

⁴ ♦ Os jir lar sipsip 100 nga nor nahandanak namtar wanyishiwa, mberem orvai uku? Sipsip 99 ondon minja ngashi mishik or halashihi namtar oton lasa ikwa ora.

⁵ Or ihi sipsip oton or heyehe or rupkapshihi indik yangak kisha laharakwa ri.

⁶ Uhu orhi ma orhi man or ushanak li talandirsarakonak lirin ormu sawekuwa, ♦ Sipsip anhi or wanyihinda angop a lasa ihi a heyehe indiyok a laharawa ri. Uwa osik jir nga an nga ka ni rupshika, ♦ karem mbakwa ora.

⁷ Jirin amu sawenduwa. Ma 99 ondo angop ma worna mak li nahanda osik heven yok lirin rupshinda lir. Hako os ma kava lar mbele mbele kavakava os or undan or halaha sunguwavu orhin or tormble nahi, avak heven yok warje mende nga rupshikwa lir. ♦

Ya lar wanyinda mashi

⁸ ♦ Os nokove las ya silva 10-pelak si nahandanak namtar wanyishiwa, mberem sivai uku? Sir avak tujakan si ukruhu aka suvun si hakoho ya sihin lasakwa osa.

⁹ Si laslasa si heyehe sihi ma sihi man si ushanak li talandirsarakonak lirin simu sawekuwa, ♦ Ya anhi or wanyihinda angop indiyok a heyewa ri. Uwa osik jir nga an nga ka ni rupshika, ♦ karem sawekwa osa.

¹⁰ Jirin amu sawenduwa. Os ma kava lar mbele mbele kavakava or undan or halaha sunguwavu orhin or tormble nahi, ensel Avui Wasilakahi avak warje mende nga rupshikwa lir. ♦

Sauheima avoko jikisi frijiphi mashi

¹¹ Uhu Jisas sauheima las nga ormu sawera, ♦Ma lar jikishulayi orhi frijip nahandari vri.

¹² Undarik maha kanda mu avoko orhin sawera, ♦Avui, mbele mbele mihi ondon avak mi humasihi anhi uwan avak ter anin haka. ♦Urik avoko orhi mbele mbele orhi ondo amber or humasihi fririn ormu hara.

¹³ Kandakar nga nambek naha maha kanda oto mbele mbele orhi ondon amber or tirsashirik ma mu frungawura. Ushirik yan or laha yanga home lasik ormu ira. Orok or i lihi yan or haihanda eremberakori lir.

¹⁴ Ya orhi mendek si narik erehngandari wolo yanga orok simu nara. Ushirik akwa nga nari ambu ri.

¹⁵ Ushirik or ihi yanga orok fehendari ma larnjik ormu lerawun lakurik ira. Urik ma oto mbashirik or layihi fle orhin ormu washilira.

¹⁶ Ma lal mbeek akwan orin hari ambu lir. Uri osik or erehngaha fle ari akwa sumbun or akurik ormu hishira.

¹⁷ Uhu nor lihi indik avui orhin ormu hishira, ♦Avui anhinjik lerawun landa ma ondo olmu akwa nga mushak nanduwa, hako an torok a lihi namu erehnganduwa.

¹⁸ Wa, avak a usaha indik avui anhik a ikwa nir. Uhu orin karem a sawekwa nir te, ♦Avui,

an angop kavakavan Avui Wasilaka nga mir nga na uhunda nir.

¹⁹ Uwa osik an mbeek ma jivik a nawa onik anin jikisi mihik mbakwa ambu mir. Hako halashinak ma tol mirnjik lerawun landa tondo hom a naka, ♦ karem a sawekwa nir. ♦

²⁰ Karem or hishihi or usaha indik avoko orhik ikurik ormu ira. Or irik avoko orhi mu orin homek heyera. Or heyeha sunguwavu orhi nga ornjik or holo mendehe shirinyambar or ihi jikisi orhi oton or wakrihi normu makaptakhavan tlera.

²¹ Urik jikisi orhi mu mbara, ♦ Avui, an angop kavakavan Avui Wasilaka nga mir nga na uhunda nir. Uwa osik anin jikisi mihik mbawa hala. ♦

²²⁻²⁴ Karem or mbarik avoko ma oto ornjik lerawun landari ondon or usharik li tarik ormu sawera, ♦ Jikisi anhi toto angop or haha wanyindari hom ni hishandari ri. Hako ter am indik or tashiwak a heyeha amu rupshi mendenduwa. Uwa osik kolomalok kowe jiviwavi las ji laharaha orin ji falehe tavafusha nga ji falehe kumba ari nga ji faleshika. Uhu ji ihi bulmakau jikisi laka lar ji jihi ni u aha avak ni rupshika. ♦ Karem mbaha hiyawu wasilakan li uhu aha limu rupshira.

²⁵ Urik sanjelaka nowek or nahandarik ormu yangak tara. Or ta aka sumbuk or sihi nor misiri ma li rupkapshihhi limu mblara.

²⁶ Urik avoko orhinjik lerawun landari ma lar or mbarik or tarik ormu silira, ♦ Kando mbele li undu? ♦

²⁷ Karem mbarik ormu sawera, ♦ Maha mihi

angop indiyok or tashiwak avoko mihi or rupkapshihi or mbawak bulmakau jikisi laka lar nimu jiwa. ♦

²⁸ Karem sawerik or misihi or waplelenaha mbeek akak layiri ambu ri. Urik avoko orhi or talaha mashi jivik or mbaha orin ormu hokovira, unak waplelena orhi oso avak mendek si nakmbahan.

²⁹ Hako sanjelaka oto ormu sawera, ♦Avui, asama mushak lerawu hava kavan a laha mbeek mashi mihin a mblarnanda ambu nir. Ermba ermbak mashi mihin a misindiyanda nir. Hako nindi wolo las mbeek meme jikisi lar mi mbashirik a jiji anhi ma nga ni aha ni rupkapshiri ambu nir, wahau mende indinga.

³⁰ Hako jikisi mihi toto ya mbele mbele ol mi harik or laha iri ondo angop hulatolhakayanda nokove ondok or ormberakori lir. Ushihi indik or tawak orin mi rupkapshihi ornjik bulmakau jikisi lakan mi jiji hiyawun mi uhu andu? ♦

³¹ Karem mbarik ormu mbara, ♦Jikisi, mir ermba ermbak an nga shi linda mir. Unda osik mbele mbele anhi tondo amber mihi lir.

³² Hako maha mihi toto angop or haha wanyindari hom ni hishandari ri. Hako ter am indik or tashiwak ni heyehe ni rupkapshihi nimu mblanduwa. ♦ ♦

16

Sauheima ya ngashi manjik lerawun landari ma

¹ Jisas orin tiyandari ma ondon ormu sawera, ♦Ya ngashi ma lar lindari ri. Ushirik ma lar mbele mbele orhin washilindari ri. Urik ma lal

li taha ya ngashi ma oton limu sawera, ♦Ya mihin washilinda ma oto mbeek ya mihin armek owenda ambu ri. Ya mihi ondon ormu laha sambuyanduwa.♦

² Karem li mbarik or misihi ya orhin washilindari ma oton or usharik or tarik ormu sawera, ♦Mir li sawewak a misiwa mbele mbele anhin mbeek armek washilinda ambu mir. Unda osik mbele mbele anhin tava mihik a halakwa ambu lir. Mir kolomalok ihi mbele mbele anhi ol tava mihik nawa ondon amber jekambak kayerakoho laharanak a heyeka.♦

³ Karem or mbarik wavu orhik ormu lihishira, ♦Malakama anhi avak or mbashinak lerawu orhin a halakwa nira. Wa, mberem avai uku? An mbeek kwambu nga na naha lerawu havan landahik a nawa ambu nir. Uhu nombok a lihi yanjik a silikwan a humblaraw te.

⁴ Hako nombo las a hishiwa karem. Os karem a unda nahi, ma lal avak anin armek ukwa lir, os malakama anhi or mbashinak lerawu orhin a halawa wolon.♦

⁵ Karem or mbaha malakama orhi otolik wasa nga nandari ma ondon or usharik limu tara. Uhu maifuk tari man ormu silira, ♦Mir wasan mi hakwa mbelmbel si nandu?♦

⁶ Karem or mbarik, ♦100 dram wel.♦ Karem mbarik ormu mbara, ♦Wa, os 100-ik li kayenda oson mbroko ormbeshihi jekamba anandik 50-kop kayeka.♦

⁷ Ushihi lar tarik ormu silira, ♦Mir wasan mi hakwa mbelmbel si nandu?♦ Karem mbarik ormu mbara, ♦100 bek wit.♦ Karem or mbarik ormu mbara, ♦Wa, 100-ik li kayenda oson

mbroko ormbeshihi jekamba anandik 80-kop kayeka. ♦ Karem ormu mbara.

⁸ Ushirik malakama oto or taha nombo nombo os or hishiyarihi or uri oson or heyehe hi orhin metenjek ormu haewera. Mberem ushiwak? Ma oto hishiyarinda nga nari ora. Ome sira. Ma misambik fehe mbele mbele li ukwak li hishiyarinda lir. Uhu Avui Wasilakahi ma ondon tikrinda lir.

⁹ Jirin amu sawenduwa. Ya jihin misambik fehenda ondon ji hanak ma ondo avak jihi naimblek li naka. Uhundanak kumak ya mendek si nawa wolo, avak jirin li laha aka akak li laha inak jipjip ji lika.

¹⁰ Ji misi. Os ma lar lerawu awarikanda ol orhi tavak li hahandan armek or la nahi, avak lerawu laka nga armek lakwa ri. Hako os lerawu awarikanda ol orhi tavak li hahandan armek or la nahi ambu, mbeek lerawu laka nga armek lakwa ambu ri.

¹¹ Hako os mbele mbele ol misambik fehendan armek or washili nahi ambu, lawe mende avak mbele mbele jivi menden ma otoi tavak or hanak or washiliku? Wahau.

¹² Jir erem. Os mbele mbele mahin armek ji washili nahi ambu, lawe mende avak jirin mbele mbelen hanak ji washiliku? Wahau.

¹³ Ma lar mbeek ma frijipnjik lerawun landahi ambu ri. Os erem or u nahi, lar or rupshihi lar or turakwa ri. Uhu lar mbawa mashin or misihi lar mbawan halakwa ri. Unda hom jir erem. Os ya mbele mbelenjik ji hishombashiowe nahi, jir mbeek Avui Wasilakahi siyok sikwak hishikwa

ambu jir, ♦ karem ormu mbara.

¹⁴ Farisi ondo yanjik undari lira. Undari osik Jisas mbari mashin li misihi orin li wapkava hishihi limu mbara, ♦ Oto men mbafirimbanda ri. ♦

¹⁵ Urik Jisas mu lirin sawera, ♦ Jir jivijivin unda ma, karem li hishikmbaha jimu unduwa. Hako Avui Wasilaka mbele mbele os sunguwavu jihik nawan angop or heyewa sir. Mbele mbele os ma misambik fehe hishihi li mba, ♦ Toso jivi indinga sir, ♦ karem li mbawa oso misokome Avui Wasilakahik or heyewa, kava indingak nanda sir.

¹⁶ Mashi Moseshi nga mashi profethi nga li sawe ra ra Jon talari ri. Ushihi Jonik sishi rawa wolo mashi jivi Avui Wasilakahi toso yanga yangak amber osmu induwa. Uwak ma amber Avui Wasilaka hulaima nokopman or arangoshinak li likwa mishik li layikwak olmu lerawu havan landuwa.

¹⁷ Lersuwu nga misambi nga avak mendek nakwa vri. Hako mashi Avui Wasilakahi mbeek mendek nakwa ambu sir. Ermba ermbak er nakwa sir. ♦

*Jisas nokoven laha halanda nombon or saweri
(Mt 5:31-32; 19:9; Mk 10:11-12)*

¹⁸ Jisas mashi las nga karem ormu mbara, ♦ Ma or nokove orhin halashihi nokove anandin lawa ma oto misokome Avui Wasilakahik or heyewa nokophirimbirinda ma hom nanda ria. Hako ma lar nokove las hula sihi sirin or halashindan lawa

ma oto er nga nokophirmbirinda ma hom nanda ri. ♦

Ya ngashi ma nga erndakava Lasarus nga frihi mashi

¹⁹ Jisas mashi las nga ormu sawera, ♦ Mas ya mbele mbele nga nandari ma lar lindari ri. Ermba ermbak kowe jivi nom or falehe akwa jivi nom or aha lindari ri.

²⁰ Hako akayanga orhik ojenaji nga afuranda erndakava lar lindari ri. Hi orhi Lasarus oria.

²¹ Uhu ya ngashi ma ari akwatlamu li rakarik or akurik undari ora. Urik asa li raha ojeuku orhin olmu mblek andara.

²² Undarik Lasarus kava oto mu hara. Urik ensel Avui Wasilakahi orin li laha ihi oweshirik ormu Abraham nga nakrem lira. Urik ya ngashi ma oto er nga or harik li wakor oweri ri.

²³ Ushirik ma ol hahanda li lindari mishi orok or lihi nomorawu wasilakak er kishari ri. Uhu or simawuri Abraham ormu home mendek Lasarus nga lira.

²⁴ Uhu ormu ushara, ♦ Misumu anhi Abraham, mir avak anjik mi holoho Lasarusin mi mbashinak avak uku kandakar tavambisha orhik or falehe nor laharaha tarvle anhik or mbunak kandakar si sernanak a misiwa. An hi torok a lihi maome anhi kava mendek si nawak amu misinduwa. ♦

²⁵ Karem mbarik Abraham mu mbara, ♦ Nirambara anhi, mi misi. Mir os mas mi nahandan hishika. Os mi ha namber, mir mbele mbele jivi nga musha mendek nandari mir. Hako Lasarus wahau. Uwa osik ter or jip or likwa wolok osmu nanduwa. Hako mir nomorawun mi kishakwa wolok osmu nanduwa.

26 Misi, Avui Wasilaka ukfia las angop jir nga nir nga nihi nindik or shihinda sir. Unda osik ma tol torok liwa os oroyok li ikwak li u nahi, mbeek li haploroho ji liwa mishik li indahi ambu lir. Unak ma ol oroyok liwa nga mbeek li haploroho tos ni liwa mishi yok tandahi ambu lir.◆

27 Karem mbarik ma oto mu mbara, ◆Os erem si na nahi, wa misumu anhi Abraham, Lasarusin mi mbashinak avui anhi aka orhik or ika.

28 An mahasanje anhi tostavak ni nanda nir. Avak mi mbashinak or ihi mainkwambuk or sawe nor tolowornashinak mbele mbele kavakava ol li undan li halaha sunguwavu lihin li tormbleka. Las avak lir nga yanga kava torok li randa ngashi.◆

29 Karem mbarik Abraham mu mbara, ◆Lir mashi Moseshi nga mashi ol profet ondo li sawendaro nga angop misinda lir. Unda osik avak mamblan li owehe mashi oson li misihi li tiyaka.◆

30 Karem mbarik ormu mbara, ◆Misumu anhi Abraham, oso erem nawa sira. Hako wahau te. Os hahanda ma lar or usaha nor sawe nahi, avak sunguwavu lihin tormblekwa lir.◆

31 Karem mbarik ormu mbara, ◆Os mashi Moseshi nga profethi nga li misi nahi ambu, hahanda ma lar or usaha nor sawewa, mbeek er nga li misindiyandahi ambu lir, wahau,◆ karem ormu mbara.◆

17

*Kavakavan unda nombo uwak Jisasin hish-iowenda nombo kavak nanda sira
(Mt 18:6-7,21-22; Mk 9:42)*

¹ Jisas ol orin tiyandari man ormu sawera, ❖ Misambi toso kavakavan unda mishi sir. Hako ma or man mbaskashiwak kavakavan li unda ma oto kava indinga ri.

² Os ma lar jikisakri kanda rondo lal or unak kavakavak li layi nahi, Avui Wasilaka or unak avak ma or erem mbaskashiwa ma oto kavak nakwa ri. Uwa osik os jikisakri kanda rondon erem or u namber, sunja laka jekapnashi orhik li ishitivihi fak li ormbeshinak or uk aha nor ha nahi, jivina.

³ Ji auheyeka. Os jihi lar kavakavak jirin or u nahi, ji saweshinak os erem or undan or halaha sunguwavu orhin or tormbleka. Ushinak or nga jivai anatavatoloho anafa anafa ji lika.

⁴ Os ma lar mbele kava las hindi 7-pelak jirin or washi u nahi, os indiyok or ta nor mba, ❖ Os karem karem mirin a uwa oso kavak nawa sir. ❖ Karem or mba nahi, or nga shi anatavatoloho shi anafa anafa shi lika. ❖

⁵ Urik ma ol orin tiyandari ma ondo Wasilakan limu silira, ❖ Mir os mirin ni hishiowenda nombo oson mi unak kwambuk si naka. ❖

⁶ Karem li mbarik Wasilaka mu lirin sawera, ❖ Os anin ji hishiowenda nombo jihi awarikan-dak mastet siji hom si na nahi, wa ambehoma. Mi roson ji mba, ❖ Nyir nyihinjik kwarasaha i solwarak sika. ❖ Karem ji mbawa, wa os ji mbawa hom nakwa sir. ❖

Jisas lerawun landa nombon or saweri

⁷ Jisas ormu mbara, ♦ Os jirnjik lerawun landa man ji mba, ♦ Mir i tawun la. ♦ Mo ♦ Mir i sipsipin washili. ♦ Karem ji mbashinak or ihi lerawu oson or larakoho indik akak or tana wolo, am ji mbanak nombok akundar? Wahau.

⁸ Ji mbashinak jirnjik akwan or hundujeshinak jir anakop akwa ri.

⁹ Os erem or uwa oso mbeek mbele laka ambu sir. Or men lerawun os ji mbawa hom lawa ri.

¹⁰ Jir erema. Os mbele mbele Avui Wasilaka ji ukmbaha jirin or mbahandan ji uhunda nahi, karem ji mbaka, ♦ Nir mirnjik lerawun landa ma nir. Nir jivi ambu nir. Mbele mbele os ni uwa oso men lerawun os mi mbawa hom ni landa nir. ♦
♦

Jisas ma 10-pela okmbale lepra tolondarin or mbarik jivik li nari

¹¹ Jisas Jerusalemik or ikurik ormu ira. Or ihi provins Samaria nga Galili nga frihi wolo ambek ormu ira.

¹² Uhu kuyanga lasik or layirik ma lal 10-pela okmbale lepra tolondari mu nombok orin heyera. Li heyehé homek li sihi

¹³ wasilakak limu ushara, ♦ Jisas, malakama mirin. Nirnjik mi holowa. ♦

¹⁴ Karem mbarik Jisas lirin or heyehé normu mbara, ♦ Ji ihi maome jihin prisin ji mukuka. ♦ Karem or mbashirik li irik kolok maome lihi jivik simu nara.

¹⁵⁻¹⁶ Urik lihi lar maome orhi jivik si nashirik or heyehé nombok or yantlehe indiyok ormu

tara. Or taha wasilaka mendek or ushasawehe hi Avui Wasilakahin ormu hauowera. Uhu or taha Jisashi kumbamuk or taka avermbuwaha orin armesarmek ormu mbara. Ma oto Samariak fehenda ma ria.

¹⁷ Urik Jisas ma oton or heyehe ormu mbara, ♦An a hishiwa ma 10-pela angop jivik nawa lir. Hako lal mbeei? Mberem ushiwak indiyok li taha hi Avui Wasilakahin li hauowekwan li halandu?

¹⁸ Ji heyeka. Ma roto samba samba Samariak fehe toria. Ortonom indiyok tawa ria. ♦

¹⁹ Uhu ma oton ormu sawera, ♦Mir usaha ika. Wavu mihik anin mi hishiowewa osik jivik mimu nanduwa, ♦karem ormu mbara.

Ma Jikisi Avui Wasilakahi avak kormbak takwa ri

(Mt 24:23-28; 24:37-41)

²⁰ Farisi ondo lal Jisasin limu silira, ♦Avui Wasilaka ma orhin or arangoshinak li likwa oso mbele wolok si talaku? ♦Karem li silirik ormu mbara, ♦Avui Wasilaka os or arangoshinak ji likwa oso mbeek ji heilandahi nombok takwa ambu sir.

²¹ Ma lal mbeek oson li heyehe mba, ♦Heye tos torok nandu. ♦Mo ♦Heye kasai karok nandu, ♦karem mbakwa ambu lir. Mberem ushiwak? Jir Avui Wasilakahi mashin misindiyanda ma os jimu orhi siyok sihi or mbawa hom os jimu unduwa. Uwa osik os or arangoshinak ji likwa oso angop jihik nawa sir. ♦

²² Karem or mbaha orin tiyandari man ormu sawera, ♦Kumak Ma Jikisi Avui Wasilakahi oton

ji heyekunak hishikwa oj te. Hako mbeek ji heyekwa ambu ri.

²³ Erem ji hishina wolo, avak jirin li sawe mbakwa lir, ♦Heye, katai karok lindu.♦ Mo ♦Heye tor torok lindu.♦ Karem li mbawa avak mashi lihin ji misihi tiya iwa hala, wahau. Os ji liwa mishik er ji lika.

²⁴ Ma Jikisi Avui Wasilakahi indiyok or takwa wolo, kasai lervlanda hom nakwa sir. Os si lervlawa wolo, ma amber li heyenda sir. Unda hom or takwa wolo, erem ma amber li heyekwa ri.

²⁵ Hako masmas nomorawu wasilakan or kishanak ma ol ter liwa ondo orin kumaifakwa lir.

²⁶ Ma Jikisi Avui Wasilakahi indiyok or takwa wolo, mbele mbele os Noahi wolok li uhunda hom erem li ukwa sir.

²⁷ Oro wolok ma akwan li aha nokoven li laha jikisi lihin li mbashirik hulasi nokoplari lira. Karem li uhu yarik Noa sipik or layikuri wolok nari sir. Urik ma si rakarik fa si rasaha si jisiriri lir.

²⁸ Undari hom Lothi wolo erem nari sir. Ma akwan li aha mbele mbele li frungawuhu lal li oweshirik li lar, mbele mbele nowek li fakaha li sir, akan li ur, karem uyandari lir.

²⁹ Hako Lot yanga Sodom in or halarik hi wasilaka lersuwu yok si rakaha Sodomik fehe man simu urakora.

³⁰ Unda hom os Ma Jikisi Avui Wasilakahi indiyok or rakwa wolo erem nakwa sir.

³¹ Os erem si nawa wolo, ma or hikriyok liwa, aka orhik or layihi mbele mbele orhin or lawan

or hala. Ma or nowek liwa erem. Indik yangak or ihi mbele mbele orhin or lawan or hala.

³² Mbele mbele os mas Lothi nokovek talandan ji hishika.

³³ Os mbele mbele jihi ondon ji toltambana nahi, avak kavak nakwa jir. Hako os anin ji hishindiyaha mbele mbele ondon ji hala nahi, kumak ermba ermbak linda oson jivai laka.

³⁴ Jirin amu sawenduwa. Ma Jikisi Avui Wasilakahi avak tumsar takwa ri. Unak ma frijip kawu namtaskop fri wanak Avui Wasilaka lar or laha lar or halakwa ri.

³⁵⁻³⁶ Nokove frijip plauan fri unak Avui Wasilaka las or laha las or halakwa sir. ♦

³⁷ Karem or mbarik ol orin tiyandari ma mashi oson li misihi Jiasin limu silira, ♦Wasilaka, mbele mbele ondo mbeek li talaku? ♦ Karem li silirik ormu mbara, ♦Os li takwa wolo os li talanak kormbak ma amber heyekwa lir, os mbele las haha kuvayiwa mishik apkumbono li tirsawak ni heyenda hom. ♦

18

Avui Wasilakan ji sawekwan ji kremangrewa hala

¹ Jisas ma ol orin tiyandari man mashi las sauheimak or sawe normu mukura, unak Avui Wasilakan ermba ermbak li sawekwan li kremangrewan li halakmbahan.

² ♦Yanga lasik majistret lar lindari ri. Majistret oto mbeek Avui Wasilakan or ajehe man jelyakurik hishindari ambu ri.

³ Hako mumbla las kuyanga orok lindari sir. Sir ermba ermbak majistret otohik si raha karem sawendari sir, ◆Ma lar anin kavakavak or ukwak undua. Mir anin jelyaha orin sauntleshinak or halaka, ◆karem sawendari sira.

⁴ Ermba ermbak si ifarafa si sawerik or misihi mbeek sirin jelyakurik hishindari ambu ri. Hako am or krehe ormu hishira, ◆An mbeek Avui Wasilakan a ajehe man jelyakwak a hishinda ambu nir.

⁵ Hako os a hala nahi, mumbla roso mashi roso nom si ifarafa sawenak am a kreher. Uwa osik os si mbawa hom a uka. ◆ ◆

⁶ Karem Wasilaka or mbaha ormu sawera, ◆Majistret kava kato mbahanda mashin ji misihi ji hishiyarika.

⁷ Os Avui Wasilaka kamahanda ma ondo niri tandi ermba ermbak orin li sawe li tla nahi, wa am lirin kumaifakundar? Wahau.

⁸ Jirin amu sawenduwa. Kolomalok lirin jelyakwa ri. Hako os Ma Jikisi Avui Wasilakahi oto indik or takuna wolo ma lal am orin li hishindiyanak or heyekundal? ◆

Sauheima ma frijip Avui Wasilakan fri saweri

⁹ Ma lal karem hishinda ola. Lir jivik li nawak lal mbeek lir nanda hom nanda ambu lir. Undari osik Jisas ma ol erem hishindari man ormu sauheimak sawera,

¹⁰ ◆Ma frijip Avui Wasilakan fri sawekmbaha tempel akak frimu layira. Lar Farisi, lar takis yan landa ria.

¹¹ Farisi oto orok or sihi wavu orhikop Avui Wasilakan karem ormu sawera, ◆Avui, an mbeek ma kava ondo hom a nanda ambu onik

mirin armesarmek amu sawenduwa. Ma ondo hirnyaha kavakavan li uhu nokophirmbirinda lir. Hako an wahau. Tor torok liwa takis yan landa ma roton heyeka. An mbeek or hom a nanda ambu nir.

¹² Wik namtarmba namtarmbak tandi frijip akwan a halaha mirin a sawenda ona. Uhu mbele mbele ol a lawan 10-pelak a humasi owehe namtas mirin a handa nir, ♦ karem ormu mbara.

¹³ Hako ma or takis yan landa ma oto homek or sihi mbeek metenje yok larasa mawuri ambu ri. Or maruknyaha ormu mbara, ♦ Avui, an ma kava nir. Hako mir anjik holoka, ♦ karem ormu mbara. ♦

¹⁴ Uhu Jisas mu mbara, ♦ Jirin amu sawenduwa. Ma or takis yan landa ma oto Avui Wasilakahi misokomek jivik or naha indik aka orhik ormu ira. Hako Farisi oto, wahau. Mberem ushirik? Ma ol hi lihin hauowenda ondo Avui Wasilaka hi lihin or hakaowenda lir. Ma ol lihinjik hafakaha liwa, Avui Wasilaka hi lihin or hauowenda lir. ♦

Hulaima nokopma jikisakri lihin Jisasik li laharari

(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)

¹⁵ Hulaima nokopma jikisakri lihin Jisasik limu laharara. Unak lirin or toloho Avuin or sawenak lirin armek or ukmbahan. Hako orin tiyandari ma ondo oson li heyehe ma ondon olmu ngriara.

¹⁶ Urik Jisas usharik pasir os or siri mishik jikisi ondon limu laharara. Urik orin tiyandari

man ormu sawera, ♦Jir jikisi tondon halashinak anhik li raka. Jir avak pantlewa hala. Ma ol jikisakri rondo hom nawa ma ondo Avui Wasilakahi krahak li sihi yanga jivik ikwa lira.

¹⁷ Omendingak jirin amu sawenduwa. Os jikisakri kanda rondo hom ji naha kraha Avui Wasilakahik ji si nahi ambu, jir mbeek yanga jivik i layikwa ambu jir, wahau. ♦

Ma or mbele mbele ngashi oto Jisasin heyekurik or tari

(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)

¹⁸ Urik malakama lar Jisasik or taha ormu silira, ♦Mir tisa jivi mira. Mberem a uhu os ermba ermbak linda oson avai laku? ♦

¹⁹ Urik Jisas mu orin sawera, ♦Mberem ushiwak an jivi, karem mi mbandu? Avui Wasilaka ortonom jivi ria.

²⁰ Angop mi heyenda sir, lo ol Moses mas or kayehendari ondon. Nokophirmbiriwa hala. Man mandingormewa hala. Hirnyawa hala. Man sembe mbaha haimba handambawa hala. Avoko nijava mihin tiyaha mashi frihin misika. ♦

²¹ Karem or mbarik ormu mbara, ♦An jikisakrik a nari wolokop sishihi raha ter nga mashi ondo amber angop a tiyarakonda nir. ♦

²² Karem or mbarik ormu sawera, ♦Mbele las os mendek mi nawak amu heyenduwa. Mir mbele mbele mihi ondo amber mi mbashinak li frungawushinak ya oson mi laha erndakava ondon haka. Ushihi ra anin tiyaka. Os erem mi

uwa mbele mbele kumak hevenik mi lakundan os mimu hundujenduwa.❖

²³ Malakama oto mashi oson or misihi fumun-yava orhi kava heyehe wavu orhi nga kavak er nari sir. Mberem ushirik? Or ya mbele mbele mushak nandari ora.

²⁴ Urik Jisas ma oton or heyehe ormu sawera, ❖Ma ol mbele mbele mushak nanda ondo Avui Wasilakahi siyok li sikmbaha li hishiwa, anala mendekwa sir.

²⁵ Kamel lar am kowen tlavanda nil washi orok layikundar? Wahau. Unda hom ma ol mbele mbele ngashi ondo Avui Wasilakahi siyok li sikmbaha li hishiwa, kava ukwa mende sir.❖

²⁶ Karem or mbarik li misihi limu silira, ❖Ayo, os erem si na nahi, lawe avak os ermba ermbak linda oson laku?❖

²⁷ Urik ormu mbara, ❖Mbele mbele ol ma undahi ambu ondo Avui Wasilaka or undahi lir.❖

²⁸ Urik Pita mu mbara, ❖Misi, nir mbele mbele nihin angop er ni halarakoho mirin nimu tiyanduwa.❖

²⁹⁻³⁰ Urik ormu mbara, ❖Omendingak jirin amu sawenduwa. Ma ol Avui Wasilaka ma orhin or arangoshinak li likunda mashin sawe ikmbaha anin tiyanda ma ondon Avui Wasilaka armek or ukwa lir. Mbele mbele aka, nokove, mahasanje, avoko nijava, jikisi lihin li halanda ondohi farniyik misambi torok li liwa wolo warje nga nor hakwa lir. Undanak kumak ermba ermbak linda oson lakwa lir,❖ karem ormu mbara.

Jisas or haha indik or ushakundarin indik or

*saweri**(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)*

³¹ Jisas ol orin tiyandari ma 12-pela ondon ormu sawera, ❖ Ji misi. Avak Jerusalemik ni ikwa nir. Unak mbele mbele amber os Ma Jikisi Avui Wasilakahik talakmbaha profet mas li kayehendari oso avak omek nakwa sir.

³² Avak orin Romik fehenda ma ondohi tavarenjek li hakwa ri. Uhu kavakavan li mbaha li okolehe li suntlayashikwa ri.

³³ Uhu li wakoroho li mandingormekwa ri. Hako niri frijip fri ishinak indiyok usahakwa ria, ❖ karem ormu mbara.

³⁴ Hako ma ol orin tiyandari ondo mashi os or mbari oso maintontlo sihi si wanyishirik mbeek yariri ambu lir.

*Jisas misokome tumundarin or mbarik jivik or nari**(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)*

³⁵ Jisas or ihi kuyanga Jerikok am pasir or narik misokome tumundari ma lar nombo sumbuyok or lihi yanjik ormu silira.

³⁶ Or lihi nor misirik ma musha mendek li taltala irik ormu silira, ❖ Mberem ji undua? ❖

³⁷ Urik limu sawera, ❖ Jisas Nasaretik fehenda ormu randuwa. ❖

³⁸ Karem li mbarik kolok wasilakak ormu ushambara, ❖ Jisas, nirambara Devithi mirin, an wavu mi hishiwa. ❖

³⁹ Hako ma ol maifuk tari ma ondo orin li ngriaha limu mbara, ❖ Mir mayam li. ❖ Hako, wahau. Indik wasilaka mendek or ushaha ormu

mbara, ♦Nirambara Devithi mirin, An wawu mi hishiwa.♦

⁴⁰ Urik Jisas or taha pasir or sihi nor mbashirik orin limu laharara, os or siri mishik.

⁴¹ Urik Jisas mu orin silira, ♦Mberem a miri ukmbaha mi hishindu? ♦ Urik ormu mbara, ♦Wasilaka, a heyekmbaha namu hishinduwa.♦

⁴² Urik Jisas mu sawera, ♦Misokome mihi avak mi heyekwa sir. Anin mi hishiowewa nombo orok misokome mihi avak jivik nakwa sir.♦

⁴³ Urik kolok misokome orhi si huririk or heyehi hi Avui Wasilakahin or hauowehe Jisasin ormu tiya ira. Urik ma amber oson li heyehi lir nga nakrem hi Avui Wasilakahin limu hauowera.

19

Jisas Sakiashi akak or layiri

¹ Jisas yanga Jerikok or layishihi ormu ira.

² Ma lar orok lindari ri. Hi orhi Sakias oria. Oto takis yan landari ma ondo malakama lihi ria. Or ya nga musha mendek nandari ri.

³ Hako, ♦Jisas mberem nanda ma ri?♦ Karem or hishihi Jisasin heyekurik ormu ura. Hako or fanyitombo kandak or nandari osik ma musha mendek orin li tikri li arangoshirik mbeek Jisasin or heyekurik nari ambu.

⁴ Uri osik masmas ormu shirinya ira. Or ihi Jisas ikuri nombo yok mitenje lasik ormu lawu lira, uhundanak Jisasin or heyekmbahan.

⁵ Urik Jisas am or taha orok or sihi nor simawuhu ormu sawera, ♦Sakias, mbermbar taka. Ter an nga aka mihik shi likwa shir.♦

⁶ Karem or mbarik kolomalok or takaha sun-guwavu orhi nga rupshi mendehe Jisasin or laha aka orhik frimu layira.

⁷ Urik ma ondo oson li heyeheli wapkava hishihi limu mbara, ♦ Jisas toto kavakavan unda ma otohi akak or layi liwa re, ♦ karem limu mbara.

⁸ Hako Sakias or usasihi Wasilakan ormu sawera, ♦ Wasilaka, misi. Ter mbele mbele anhin a humasihi yeje avak ma ol erndakava ondon a hakwa nir. Uhu mbele mbele a mbafirimbaha na lahandan avak warje nga na hovok hakwa lir. ♦

⁹ Karem or mbarik, Jisas mu orin sawera, ♦ Avui Wasilaka ter angop mir nga jikisnokopji mihi nga jivinawa ri. Mir er nga nirambara indingo Abrahamhi mira.

¹⁰ Ma Jikisi Avui Wasilakahi oto kavakavan unda ma ondon or lasaha lirin jivinakmbaha rari ri. ♦

*Sauheima lerawun landa ma yan li lari mashi
(Mt 25:14-30)*

¹¹ Jisas Jerusalemik or layikuri am pasir si nari osik ma ondo karem limu hishira, ♦ Avui Wasilaka ma orhin or arangoshinak li likwa ter kormbak talanak ni heyekwa sir. ♦ Karem li hishirik or heyeheli lirin tolowornakmbaha sauheimak ormu sawera,

¹² ♦ Hiushama lar yanga home mendek or inak li kamashinak malakamakk or nakmbaha ormu ira. Ushinak indik kotontlo orhik or taha orhi man or arangoshinak li likmbahan.

¹³ Os or ikuri wolo ma 10-pela ol ornjik lerawun landari ma ondon or usharik li tarik ya gol^{19:13} namtasmba namtasmbak lirin or haha karem ormu sawera, ❖Ya kason ji toloho lerawun ji laka. Unak indik a raka.❖ Karem or mbashihi ormu ira.

¹⁴ Hako ma ol kotontlo orhik fehe orin li wap-kava hishihi ma lal li mbashirik yanga os or iri mishik limu ira. Uhu karem limu sawera, ❖Nir ma toto malakama nihik or nakwan ni turaw,❖ karem limu mbara.

¹⁵ Hako angop li kamashirik malakamak or naha indik kotontlok ormu tara. Or taha karem ormu mbara, ❖Ma ol yan a hahandan ji sawenak li raka. Unak lirin a silheyeka. Am lerawun li laha ya lal er nga mushak lari ol?❖

¹⁶ Urik ma lar masmas or taha ormu mbara, ❖Malaka anhi mirin, ya gol namtas mi harin a toloho lerawun a larik 10-pela er nga talari lir.❖

¹⁷ Karem or mbarik malakama mu mbara, ❖Mir lerawun jip lari mira. Mbele mbele os awarikandak narin armek mi tolori osik avak kuyanga 10-pela mirin a halashinak arangotho washilikwa mir.❖

¹⁸ Urik lar taha ormu mbara, ❖Malaka anhi mirin, ya gol namtas mi harin a toloho lerawun a larik 5-pela er nga talari lir.❖

¹⁹ Urik malakama oto mu mbara, ❖Mir yanga 5-pela yoko hom washilikwa mir.❖

²⁰ Urik lar taha ormu mbara, ❖Malaka anhi mirin, ya mihi kasira, mbeek lerawun a lari

19:13 **19:13:** Ma oto or hari ya oso awarikanda ambu sir. Os de 100-ik lerawun li laha li landahik nari sir. **19:17:** Lk 16:10

ambu sir. Ya mihin koutakrik a ishihi armek a oweshirik wari sir.

²¹ Mir mambalek mi naha mbele mbele ol ma anandi oweshirin landa mir. Uhu akwa ol nowek li lashirin er nga landa mir. Undari osik os amu ajera. ❖

²² Urik malakama orin ormu sawera, ❖ Mir ma kava indinga mbafirimbanda ma mir. An mambale, karem mi hishirikop,

²³ mberem ushirik ya anhi oson bengik mi owekurin mi halar? Os bengik mi owendakop os indik a rawa wolo ya lal er nga na lawa nir. ❖

²⁴ Uhu ma ol pasir sirin ormu sawera, ❖ Ya os or tolowan ji laha ma or warje nga lawan er nga ji haka. ❖

²⁵ Urik limu mbara, ❖ Malaka, or angop warje nga lawa or te. ❖

²⁶ Urik ormu mbara, ❖ Jirin amu sawenduwa. Ma ol mbele mbele a handan yawur toloho lerawun landa ondo mbele mbele lal er nga na hashinak warje nga lakwa lir. Hako ma ol mbele mbele a handan yawur toloho lerawun landa ambu ondo mbele os li tolondan avak a lashinak men likwa lir.

²⁷ Hako ma ol malakamak a nakurin turari ondon torok ji laharanak a mbashinak li mandin-gormeka. ❖ ❖

²⁸ Jisas sauheima oson or saweshihi Jerusalemik li indari nombok indik ormu lawura.

*Jisas king hom Jerusalemik or layiri
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jn 12:12-19)*

29 Am li ihi kuyanga Betfage nga Betani nga op telemba Oliv sumbu orok nandari mishik limu talara. Uhu orin tiyandari ma frijip or mbashinak yanga pasir nanda orok fri ikurik ormu sawera,

30 ♦ Kuyanga kasaik ni heyewa mishi orok shi ihi shi heyenak donki akri sahanda lar kuvuk li ishishihindak or sindu. Donki oto mbeek ma lal mas li lihi ihinda ambu ri. Avak kuvun shi sorngoho anjik shi laharaka.

31 Os ma lar shirin or silihi nor mba, ♦ Mberem ushiwak donki oton shi sorngo laha indua? ♦ Karem or sili nahi, karem shi saweka, ♦ Wasilaka lerawu nga nor nawa osik or mbashiwak shimu randuwa, ♦ karem orin shi saweka. ♦

32 Jisas karem or saweshihi or mbashirik fri ihi fri heyeri mbele mbele ondo os or saweri hom si narik frimu heyera.

33 Am fri i heyeye frimu sorngora, kuvu os donkin li ishishirik or siri oson. Urik mashama fririn limu silira, ♦ Mberem shi ukwak donki oton shi sorngo laha ikwak shi undua? ♦

34 Urik frimu mbara, ♦ Wasilaka lerawu nga nor nawa osik or mbashiwak shimu laha ikmba unduwa. ♦

35 Karem fri sawe lafakaha donki oton frimu laharara. Uhu kousamba frihin fri tloloho donki heyek fri oweshirik Jisas mu lawu lira.

36 Am or lawu lihi ormu ira. Urik ma mushak kousamba lihin li tloloho nombok limu laha lere ira.

37 Am or ihi pasir telemba Oliv siyok ormu sira. Urik ma ol orin tiyandari ondo ma undahi ambu ol or urik li heyendari ondon li hishiowehe limu rupkapshira. Uhu wasilakak hi Avui Wasilakahin

limu hauowera.

³⁸ Uhu limu mbara,

◆ Halanak Avui Wasilaka ma or hi orhik tawa king oton armek or uka. Nir Avui Wasilaka or hevenik linda oton nimu hauowekuwa. Waprupshi orhi nga nor halashiwak nimu waphimbiji linduwa. ◆ *Buk Song 118:26*

³⁹ Hako Farisi lal ma nindik li sihi Jisasin limu sawera, ◆ Tisa, mirin tiyanda tondon kwambuk mbanak erem li mbawan li halaka. ◆

⁴⁰ Hako Jisas ormu mbara, ◆ Jirin amu sawenduwa. Os mayam li si nahi, sunja tondo nga avak hi Avui Wasilakahin hauowekwa lir. ◆

Jisas Jerusalemik fehe manjik or holoho tlari

⁴¹ Jisas am or ihi Jerusalemik or layikuri ambek or sihi kuyanga laka oson ormu heyera. Or heyehe orok fehendanjik or tlaha

⁴² normu mbara, ◆ Jerusalemik fehenda jirin, ji halashinak Avui Wasilaka waphimbiji orhi jirik si nakuri os jimuhalara. Os ji lakurikop masa. Hako ter osmu wanyinduwa. Unak mbeek ji heyekwa ambu sir.

⁴³ Kumak wutari jiji avak li raha awun li hongoho talayantlehe arangokwa lir.

⁴⁴ Uhu li raha jir nga jikisi jiji nga li jiji kava indingok li nakwa jir. Uhu yanga jihin er nga kavak li narakokwa sir. Mberem ushiwak? Jir mbeek ma or Avui Wasilaka jirin jelyakmbaha tahandan heyenda ambu jir. ◆

Jisas ma ol ya lerawun tempel akak larin or jilakria ermberi

(Mt 21:12-17; Mk 11:15-1; Jn 2:13-22)

⁴⁵ Urik Jisas or ihi tempel aka os inyik li washi arangondari mishi orok ormu layira. Uhu ma ol orok lihi mbele mbelen ewerik li frungawuri ondon or jilakrialaha normu ermbera.

⁴⁶ Uhu normu mbara, ♦Jekamba Avui Wasilakahik karem li kayehendari sir, ♦Aka anhi anin li sawenda aka sir. ♦Hako ter jir os jimu uwak hirnyanda ma lihi aka hom osmu nanduwa, ♦karem ormu mbara.

⁴⁷ Uhu ermba ermbak tempel aka orok mashi jivin ormu sawendara. Hako mashi Moseshin sawendari ma ondo nga bikpris ondo nga Judama lida lihi ondo nga Jisasin li mandingormekuri nombon limu oweioweiheyera.

⁴⁸ Hako ma musha mendek Jisas sawendari mashin li misihi orin li rupshiri osik mbeek orin li mandingormekuri nombo las li heyekurik nari ambu sir.

20

Jisasin limu silira, ♦Lawe mbashihindak lerawu oson mi landu? ♦

(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

¹ Nindi las wolok Jisas tempel akak or layihi mashi jivi Avui Wasilakahin or owesawerik bikpris ondo nga mashi Moseshin sawendari ma lal nga Judama lida lihi lal nga limu tara.

² Uhu orin limu silira, ♦Mir sawenak ni misi. Lawe mbashihindak lerawu oson mi landu? ♦

3 Urik ormu mbara, ♦Os mbele las jirin a siliwan armek ji sawenak a misi nahi, an nga vai sawenak ji misikwa sir, lawe or mbashihindak lerawun a landu.

4 Jon man fak or tolofalendari oto lawe mbashirik lerawun or lar? Avui Wasilaka mbashirik mo ma misambik fehe mbashirik lerawu oson lari or? ♦

5 Urik lihi ambek limu mbara, ♦Mberem ni mbakwa ambu re. Os ni mba, Avui Wasilaka mbashirik lerawu oson ormu lara, karem ni mba nahi, avak or mba, ♦Mberem ushirik orin ji tiyakurin ji halar? ♦ karem mbakwa ora.

6 Hako os ni mba, ma misambik fehenda mbashirik lerawu oson ormu lara, karem ni mba nahi, ma rondo avak nirin li sunjakom loho ormbekwa ola. Mberem ushiwak? Jon oto profet oria, karem hishinda ola. ♦

7 Karem li hishihi limu mbara, ♦Nir ni hishiwa kom. ♦

8 Urik ormu sawera, ♦An ngana, mbeek jirin a sawekwa ambu nir, ma or anin mbashihindak lerawu toson a lawan. ♦

Sauheima os noumashama hala ishirik ma kava ondo hiniyin li ori

(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

9 Jisas sauheimak ormu sawera, ♦Ji misi. Ma lar wain nowe las or laha ma lalhi tavak or halashihi yanga home lasik ormu i lira.

10 Undarik wain siji ondo am li nivikuri wolok si narik noumashama oto ornjik lerawun landari ma lar or mbashirik wain nowen washilindari man or heyeye ornjik lal or nimba laharakmbaha

ormu ira. Hako ma ol nowe orok landari ma ondo orin li jihi li mbashirik tapas ormu ira.

11 Urik noumashama ornjik lerawun landari ma anandi lar nga nor mbashirik ormu ira. Urik or er nga li jihi kavak er li naha li mbashirik tapas indik ormu ira.

12 Urik lar er nga nor mbashirik ormu ira. Urik or er nga li jihi li ermberik ormu tulura.

13 Urik noumashama ormu mbara, ♦Ter mberem avai uku? Avak jikisi anhi tor a rupshindan a mbashinak or inak mashi orhin avak li misikwa lir.♦

14 Hako ma ol nowe orok landari ma ondo jikisi orhi oto rarik li heyehe lihi ambek limu mbara, ♦Noumashama jikisi orhi indingo ormu tanduwa. Ka ni i orin jimandingormehe mbele mbele orhi ondon hiniyin ni oka.♦

15 Karem li mbaha orin hikriyok li tololongo lalayihi orin limu mandingormera.

Wa, jir mberem ji hishindu? Noumashama oto ma ondon mberem orvai uku?

16 Avak or taha ma kava ondon or mandingormehe nowe oson ma anandi lalhi tavak or hakwa sir.♦ Jisas karem or mbarik ma ondo mashi oso li misihi limu mbara, ♦Erem or uwan or hala.♦

17 Karem li mbarik Jisas lirin or heyehe ormu mbara, ♦Mberem ukurik jekamba Avui Wasilakahik karem li kayer?

♦Sunja ma ol akan unda ondo, kava, karem li hishihi li ormberi sir. Hako wahau, angop wormbonawa hom maifuk ormu sinduwa.♦

Buk Song 118:22

¹⁸ Ji misi. Ma ol sunja heye orok takatukuyiwa avak havan tle kwa lir. Unak os sunja oso ma lalhi heyek si raka nahi, si mandingormekwa lir. ♦

¹⁹ Jisas karem or mbarik mashi Moseshin sawendari ondo nga bikpris ondo nga li misihi limu hishira, ♦ Jisas sauheimak or sawewa nirin or sawewa sir. Wain nowe oson washilindari ma ondo nirin olmu heimanduwa. ♦ Karem li mbaha orin li tolokmbaha limu hishira. Hako hulaima nokopman li ajeri osik os limu halara.

*Takis yan Sisarin hakwa on mo wahau?
(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)*

²⁰ Uhu bikpris nga mashi Moseshin sawendari ondo nga Jisasin mandingormekuri nombon limu li hishira. Uhu ma lal li mbashirik limu ira. Li ihi karem limu haimba handambara, ♦ Nir Jisashi mashin misikwak ni rawa nir. ♦ Erem li mbanak mashi las or mbanak li heyehe nombo orok malakama Romik fehe orhi tavak Jisasin li kotim ukmbahan.

²¹ Li ihi Jisasin limu silira, ♦ Tisa, nir angop ni heyenda mir. Mashi mihi wornak si nawak mainome nom sawenda mir. Ma amber hi ngashi nga hi ngashi ambu nga nakremkop sawenda mir. Mashi omendinga os Avui Wasilakahik nanda nom sawenda mir.

²² Hako mberem mi hishindu? Nir takis yan Sisarin ni hakwa oso jivik nakwa os mo wahau?

²³ Hako Jisas os orin li oweioweiheyeyehe orin li kotim ukurik li mbari oson angop or heyeri sir.

24 Uri osik ormu mbara, ♦Ya las ji hanak a heye. Fumunyava lawehi nga hi lawehi nga ya torok si wandu? ♦Urik limu mbara, ♦Sisarhi vria. ♦

25 Urik ormu mbara, ♦Wa, mbele mbele ol Sisarhi ondo indik orin ji haka. Hako mbele mbele ol Avui Wasilakahi ondo indik orin ji haka. ♦

26 Karem mbarik li misihi li lishnyafaha mayam er limu sira. Uhu mbeek mashi las orin li haimba handambaha orin li kotim undahik nari ambu lir.

Sadyusi lal ma ol hahandari indik li usahakurin Jisasin li siliri

(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

27 Judama lal Sadyusi lira. Lir karem hishinda lir, ma ol hahanda ondo mbeek indik usahakwa ambu lir.

28 Ma ondo Jisasik li taha orin limu silira, ♦Tisa, Moses mashi las karem nirin or kayeri osa, ♦Os ma lar nokoplaha jikisi nga nor na number or hashinak maha orhi lar mumbla oson or owehe jikisi nga fri nawa tlavuji oto sanje laka or hahanda orhik nakwa ri. ♦

29 Hako mas mahasanje 7-pelak nahandari lir. Uhu sanje laka or nokoplaha jikisi nga nor na number, er hari ri.

30 Ushirik maha orhi mu mumbla oson owera. Uhu or hashirik

31 orhi hindiyashi mu mumbla oson owera. Uhu or er nga ormu hara. Karem uhu mahasanje 7-pela ondo amber nokove oson li laha jikisi nga li na number er limu harakora.

32 Urik nokove oso nga er simu hara.

33 Hako avak mi mbanak ni misika. Kumak ma ol hahanda indik li usahana wolo nokove

oso lawehik si naku? Mahasanje 7-pela amber nokove oson lari ola. ♦

³⁴ Karem mbarik Jisas mu sawera, ♦Ma ol ter liwa olmu nokoplaha hulasinduwa.

³⁵ Hako ma ol Avui Wasilaka or mbanak indik usaha ermba ermbak or nga likwa ma ondo mbeek hulasihi nokoplakwa ambu lir, wahau.

³⁶ Lir mbeek indik hakwa ambu lir. Avui Wasilaka or mbanak indik li usaha avak jikisi orhik li naha ensel orhi hom nakwa lir.

³⁷ Hako hi os mi awarikandak ukrurik Moses or heyehé nor kayeri oson ji hishika. Oso er nga nirin si mukunak ni heyekwa sir, ma ol hahanda indik usahakwa oson. Avui Wasilaka orhinjik karem or mbari osa, ♦An God Abraham, Aisak, Jekop lihi God anira. ♦

³⁸ Mashi os or mbari oso mu nirin kormbak mukunduwa. Avui Wasilaka mbeek ma ol hahanda lihi God ambu ri, wahau. Or God ma ol linda lihi God oria. Misokome orhik or heyewa, ma amber olmu er linduwa. ♦

³⁹ Jisas mashi oson or mbarik mashi Moseshin sawendari ma lal li misihi limu mbara, ♦Tisa, mashi mihi jivina. ♦

⁴⁰ Karem li mbarik Sadyusi ondo Jisasin mbele lal nga li silikurin olmu ajera.

Krais lawehi jikisi ri?

(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

⁴¹ Urik Jisas lirin ormu silira, ♦Mberem ushiwak karem li mbandu, Krais Devithi nirambarak nakwa ri?

⁴² Ji misi. Devit orhinjik karem or mbari sir.

♦Avui Wasilaka ormu Wasilaka anhin karem sawera.

43 ♦ Mir tapmama anhik lika. Ushinak wutari mihin avak a halashinak mihi siyok sikwa lira. ♦

Buk Song 110:1

44 Ji misi, os Devit orhinjik or mbar, Kraiss Wasilaka anhi ria, karem or mbari sir. Os erem si na nahi, mberem ushiwak Kraiss nirambara Devithi, karem li mbandu? ♦

Mashi Moseshin sawendari ma kavakavan undari lir

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 11:37-54)

45 Urik ma amber li misirik Jisas orin tiyandari man ormu sawera,

46 ♦ Ji auheyeka, ol mashi Moseshin sawenda ma ondon. Lir unda hom ji uwa hala. Lir kowe hombelakan li falehe li ikwan rupshinda ola. Uhu ma tirsanda mishik li inak ma lirin li heyeye li makshitakshikwan rupshinda ola. Uhu os li lotu unda mishik li layihi maifuk li lerenda kawu orok li likwan rupshinda ola. Uhu hiyawu wasilakan li unda mishik li ihi malakama linda mishik li lihi akwan li akwan rupshinda ola.

47 Uhu nokove ol mumblak wahayandan li haimba handambaha mbele mbele lihin landa ola. Uhu os Avui Wasilakan li sawewa wolo mashi hombelakak li sawenak ma li misihi li mba, tondo ma jivi tolira, karem li mbakmbaha unda ola. Hako os Avui Wasilaka hulaima nokopman or heyembakmbaha or mbahanda wolo lir avak nomorawu wasilaka menden kishakwa lir. ♦

21

Mumbla las Avui Wasilakan ofan si hari
(Mk 12:41-44)

¹ Jisas tempel akak or lihi nor heyerik ma ol ya nga nahandari ma ondo li raha ofa lihin olmu bokis orok orمبرا.

² Or lihi nor heyerik mumbbla kava las si raha ya frijip bokis orok simu orمبرا.

³ Urik Jisas mu mbara, ❖Omendingak jirin amu sawenduwa. Mumbbla kava toso ya wasilaka mendek hawa sir. Ya op si hawa ovro ma anandi ondo hawan tikriwa sir.

⁴ Mberem ushiwak? Sir mbeek ya lal nga aka sihik wawa ambu sir. Ya kanda op wawa, ambehoma, op simu ormbewa. Hako ma ol ya mushak ormbewa ondo laLondonom li ormbewa lir. Lal lihi olmu akak wanduwa.❖

*Jisas nomorawu lakak talakurin or saweri
(Mt 24:1-21; Mk 13:1-19)*

⁵ Urik orin tiyandari ma lal li taha tempel aka oson li heyehe limu mbara, ❖Sunja jiwawavi tondo nga mbele mbele tol li laha Avui Wasilakan li handa tondo nga li toloho aka toson armek li ushindak nimu heyenduwa.❖

⁶ Urik Jisas mu mbara, ❖Ome sira. Hako jirin amu sawenduwa. Mbele mbele tol ter ji heyewa tondo avak li taha li jilatarvlalanak takakwa lir. Mbeek ji heyenak indik erem nakwa ambu sir.❖

⁷ Urik Jisasin limu silira, ❖Tisa, mbele wolo mendek nomorawu oso si talanak ni heyeku? Mbele os masmas talanak ni heyehe ni mba, ❖Nomorawu osmu talakwak pasir nanduwa,❖ karem ni mbaku?❖

⁸ Urik Jisas mu mbara, ♦Ji auheyeka. Ma musha avak hi anhik li otle raha karem mbakwa ola, ♦An Kraisa anira. ♦Uhu karem mbakwa ola, ♦Mbele mbele os talakwa osmu talanduwa. ♦Hako lirin ji tiyawa hala.

⁹ Uhu kumak avak ji misinak yanga yangak awun ukwa lir. Unak maintama nga auhukwa nga ji misikwa sir. Hako oso wolo ji ajewa hala. Mbele mbele ondo masmas talakwa lir. Hako misambi nga lersuwu nga mendek fri nakwa, os akrik. ♦

¹⁰ Uhu mashi lal nga ormu sawera, ♦Kraha lasik fehe hovok kraha lasik fehe nga anajikwa lir. Malakama yanga lasik fehe hovok malakama lasik fehe nga anajikwa lir.

¹¹ Unak nenawu wasilaka yanga yangak er nga jikwa sir. Unak kuyanga lal erenghanak kuyanga lal kavamisikwa lir. Unak lersuwu yok mbele mbele apsham apshamhi li nanak ji heyehe ji ajekwa osa.

¹² Hako mbele mbele nomorawu ondo li tala namber, avak jirin li tolo laha ihi os li lotu unda akak malakamahi misokomek jirin li kotim uhu krawuk li owekwa oja, anin ji tiyanda osik. Uhu kavakavak jirin ukwa ola.

¹³ Hako os erem li uwa wolo mashi anhin lirin ji saweka.

¹⁴ Hako jir wawu musha mushak ji hishiwa hala, mashi os lirin ji sawekwan.

¹⁵ Mberem ushiwak? Mashi os ji sawekwa avak a sauhakwa sir. Uhu hishiyarindan jirin a hakwa sir. Unak ma ol jirin kotim uwa ondo mbeek

mashi las jirin mbakwa ambu lir.

¹⁶ Avoko nijava jiji nga mahasanje jiji nga kraha jihik fehe nga naimble jiji nga jirin wu-tarihi tavak li hanak jiji lal avak li mandin-gormekwa jir.

¹⁷ Jir anin ji tiyanda osik ma amber hom jirin wapkava hishikwa lir.

¹⁸ Hako masikukwa jiji lar mbeek kavak nakwa ambu ri. Avui Wasilaka angop or heyetakonda lir.

¹⁹ Uwa osik kwambuk ji sitambanandanak ermba ermbak linda oso avak jihik si naka. ♦

²⁰ Uhu Jisas mashi las nga ormu mbara, ♦ Os awun unda ma Jerusalem li talayantlenak ji heye nahi, karem ji hishika, ♦ Yanga toso avak kavak nakwa sir. ♦

²¹ Erem si nawa wolo provins Judiak linda ma telembak li tulu ika. Unak ma ol Jerusalemik linda ma yanga oson halaha yanga lasik li tulu ika. Ma ol Jerusalem hikriyok linda ondo Jerusalemik li layiwan li halaka.

²² Oso wolo Avui Wasilaka kavakavan li unda wasan ormu hakwa wolo sira. Unak mashi os jekamba orhik li kayehendari osmu omek nakuwa.

²³ Kavasumba, nokove ol masamnomok nawa nga jikisakrin mukhawa nga mberem livai tulu? Nomorawu wasilaka mendek misambi torok si nanak waplelena Avui Wasilakahi Judamahik nakwa osa.

²⁴ Unak wutari li talaha lal li jimandingormehe lal yanga yangak li laha i oweshinak orok li

lihi lerawu havakavan lakwa lira. Ushihi Judama ambu ondo olmu Jerusalemin hiniyinhongo likuwa. Uhu ihi nom os Avui Wasilaka mbahanda wolok si nanakop halakwa lir. ♦

*Ma Jikisi Avui Wasilakahi indik or takwa wolo
(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)*

²⁵ Jisas ormu mbara, ♦ Oso wolo mbele mbele apsham apshamhi ta niyaka tashingraha hik nakwa sir. Unak ma misambik fehe wavu lihi avak kavak nakwa sir. Uhu li misinak solwara er nga si mbunyanak wavu musha mushak li hishihi ajekwa lir.

²⁶ Lersuwu yok nenawu si jinak mbele mbele wasilaka ondo avak li lishirinak ma misambik fehe mbele mbele ol misambik talakwan li hishihi aje mendekwa lir.

²⁷ Unak oro wolok ma amber li heyenak Ma Jikisi Avui Wasilakahi lersuwu avisha lasik or ese sihi kwambu orhi nga ukruharanda orhi nga rakakwa ri.

²⁸ Mbele mbele kando li talanak ji heye nahi, ji rupshihi ji sitambanaka. Mberem ushiwak? Avui Wasilaka jirin armek or ukwa wolo osmu pasir nanduwa. ♦

*Mi fik oson ji heye ji hishiyarika
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)*

²⁹ Uhu Jisas sauheima las lirin ormu sawera, ♦ Mi fik oso nga mi anandi ondo nga ji heyeka.

³⁰ Am li shorngo hanyiwak ji heyehe karem mbanda jir, ta am or jikwa wolok osmu nanduwa.

³¹ Uhunda hom erema. Mbele mbele ondo talanak ji heyehe karem ji hishika. Avui Wasilaka orhi man or arangoshinak li likwa wolo osmu pasir nanduwa.

³² Omendingak jirin amu sawenduwa. Ma tol ter liwa lal li ha namber, mbele mbele ondo talakwa lir.

³³ Misambi nga lersuwu nga mendek nakwa vri. Hako mashi anhi mbeek mendek nakwa ambu sir. ♦

³⁴ Jisas mashi lal nga ormu sawera, ♦ Jir auheyeka. Avak uku kavan ji aha ji ambaram-basiwan ji hala. Uhu mbele mbele tol misambik fehendanjik ji hishombashiowewan ji hala. Las avak erem ji una nindik Wasilaka tumsar or tanda ngashi.

³⁵ Os or tawa wolo ma misambik fehe lar mbeek tulu ikwa ambu ri.

³⁶ Ermba ermbak ji auheye ji lika. Uhu os mbele kava las jihik talawa wolo Avui Wasilakan ji sawenak kwambun or hashinak kwambuk ji sika. Unak Ma Jikisi Avui Wasilakahi indik or tawa wolo kwambuk er ji sika, ♦ karem ormu mbara.

³⁷ Jisas tempel aka orok mashin sawendari ri. Uhu niri wolo yanga os telemba Oliv orok nandari orok or ihi wandari ri.

³⁸ Urik nursumbu mendek ma amber tempel aka orok mashi orhin li misikurik tandari lir.

22

Judas Jisasin Judama lida lihi tavarenjek or

hakurik or mbari

(Mt 26:1-5; 26:14-16; Mk 14:1-2,10-11; Jn 11:45-53)

¹ Hiyawu Pasovan li undari wolo am pasir simu nara.

² Bikpris ondo nga mashi Moseshin sawendari ma ondo nga Jisasin li mandingormekuri nombon limu oweiweiheyera. Hako hulaima nokopman li ajeri osik mbeek kormbak mbari ambu lir.

³ Urik Laulaka sunguwavu Judas Iskariothik ormu layira. Or ma 12-pela Jisasin tiyandari lar oria.

⁴ Ushirik nor ihi bikpris ondo nga ma ol maifuk sihi tempel akan washilindari nga limu anasawera, nombo nombo os Jisasin tavarenje lihik or hakurin.

⁵ Urik ma ondo orin li rupshihi ya lal orin li hakurik limu mbara.

⁶ Urik Judas kolok nombo las ormu lasara. Unak ma mendek li nanak tlembak Jisasin tavarenje lihik or hakurik ormu nikishira.

Jisasin tiyandari ma frijip akwan fri hundujeri

(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Jn 13:21-30)

⁷ Hiyawu Pasovan li undari wolok am simu nara. Oso wolo sipsip jikisi lar li jihi bret yis ngashi ambun li andari wolo sira.

⁸ Karem ukurik Jisas Pita fre Jonin normu mbara, ♦Shi ihi akwa mbele mbele ondon shi hundujeka.♦

⁹ Urik frimu silira, ♦Wa, mbeyok shi ihi akwan shi hundujekmbaha mi hishindu?♦

10 Urik ormu sawera, ♦Yanga Jerusalemik shi layika. Shi layinak ma lar ukun awuk or tarmu kisha inak shi heyekwa ri. Unak orin shi tiya ihi aka os or layiwa mishik er nga shi layika. Uhu aka mashaman karem shi saweka, tisa karem mbawari,

11 ♦An nga anin tiyanda ma nga hiyawu Pasovan ni akwa mishi mbei? ♦

12 Karem shi silinak aka heyeyok shirin or lalawuhu os ni akwa mishi las wasilakak nandan or mukushinak shi heyekwa sir. Orok akwan shi hundujeka. ♦

13 Karem mbashirik fri i fri heyeri mbele mbele os or sawerik fri misiri hom er nari sir. Urik akwan frimu hundujera.

Jisas bret nga wain uku nga orin tiyandari man or hari

(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1 Ko 11:23-25)

14 Am li akuri wolok si narik Jisas orin tiyandari ma nga limu lira. Uhu lirin ormu sawera,

15 ♦Nomorawun a kisha namber, an jir nga hiyawu Pasova toson ni akwan amu rupshi mendenduwa.

16 Jirin amu sawenduwa. Akwa roso kas kumak indik a akwa ambu nir, wahau. Vai kumak yanga os Avui Wasilaka ma orhin or arangoshinak li likwa oso kormbak si talanakop a akwa nir. ♦

17 Karem or mbaha wain uku kas hambiyak or ngoroho laha Avuin armek or sawehe lirin ormu mbara, ♦Kaso jihi ambek tenjer tenjer ji aka.

18 An jirin amu sawenduwa. Wain uku toson indik a akwa ambu nir. Vai Avui Wasilaka ma

orhin or laha or arangoshinak li likwa wolok si nanakop a akwa nir. ❖

¹⁹ Karem or mbaha bret las or laha Avui Wasilakan armek or sawehe or toltavaha orin tiyandari man ormu hara. Uhu normu mbara, ❖Kaso maome anhi kasira. Jirin si jelyakmbaha os amu handuwa. Os a uwak ji heyewa hom kumak erem ji uhu anin ji hishioweka. ❖

²⁰ Am li arakoshihi wain uku kas hambiyak or ngoro laha os mas Avui Wasilakan or saweri hom or uhu ormu mbara, ❖Wain uku kaso suma akri sira. Fi anhi jirnjik amu ngorokwa sira, ushinak jirin si jelyajehen.

²¹ Hako ji heyeka, ma or anin wutarihi tavarenjek hakwa ma oto or an nga nakrem shimu linduwa.

²² Ma Jikisi Avui Wasilakahi oto nombo os mas Avui Wasilaka mbahanda hom tiyaha hakwa ri. Hako ma or orin wutarihi tavarenjek hakwa oto avak kavak nakwa ria. ❖

²³ Karem or mbarik orin tiyandari ma ondo lihi ambek limu mbara, ❖Lawe mende or erem uku? ❖

Jisasin tiyandari ma limu mbara, ❖Lawe maifuk siku? ❖

²⁴ Uhu orin tiyandari ma mainkwambuk limu mbara, ❖Lawe wasilakak naha maifuk siku? ❖

²⁵ Urik Jisas ormu sawera, ❖Malakama misambik fehe ondo jinomkanom li mbashiwak ma lihi siyok sinda lir. Hako lir ma ol lihi siyok sinda

ma lirin li heyehe lirin armek li mbakmbaha hishinda lir.

²⁶ Hako jir erem ji nawa hala, wahau. Ma or jihi nindik malakamak sikwak hishiwa ma oto or halaha ma or ma anandihi siyok sinda hom or naka. Uhu ma or maifuk sikwak hishiwa ma oto or halaha ma or ma anandihi siyok sinda ma hom or naha ma anandin or jelyaka.

²⁷ Misambi torok malakama ondo men li lihi mbawak lerawun landa ma ondo akwan laharawak anda lir. Hako anin ji heyeka. An mbeek malakama ondo li unda hom a unda ambu nir. An men lerawun landa ma hom a naha jirin amu jelyanduwa.

²⁸ Mbele mbele anin oweiweiheyekurik talari wolo jir an nga nakrem ni sindari jira. Jir mbeek anin halanda ambu jir.

²⁹ Uwa osik Avui anhi or mbashihindak malakamak a naha hulaima nokopman a arango washilikwa hom an nga jirin a mbashinak malakamak ji naha hulaima nokopman arango washilikwa jir.

³⁰ Uhu kuyanga os hulaima nokopman a arangoshinak li likwa mishi orok jir avak an nga nakrem ji lihi aha malakamak ji naha kraha 12-pela Israelik fehe ondon washilikwa jir. ♦

Jisas Pita orin or halakurin or mbari
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jn 13:36-38)

³¹ ♦ Saimon, Saimon, mir misika. Avui Wasi-laka avak or halashinak Laulaka jirin oweiwei-

heyekwa ri. Os wit sijin li narkashihi wit ome nom li landa hom.

³² Hako angop mirnjik Avuin a saweri mir, os anin mi hishiowenda mbeek mendek nakwa ambu sir. Ushinak indik anhi mi tawa wolo, anhi man mi saunjelyashinak kwambuk li sika. ❖

³³ Urik Saimon mu mbara, ❖Wasilaka, an mir nga nakrem krawuk shi ihi nakrem shi hakwa shir. ❖

³⁴ Urik Jisas mu mbara, ❖Pita, mirin amu sawenduwa. Ter nirik aptoko mba number, mir avak hindi nalmingrip anin mi heyenda ambu, karem mbakwa mira. ❖

³⁵ Uhu Jisas orin tiyandari man ormu mbara, ❖Os a mbashirik lerawu anhin ji lakmba iri wolo jir mbeek ya nga mbele mbelen wolonda kowe nga kumba ari nga laha iri ambu jir. Hako oso wolo am mbele las frunguri oj? ❖ Urik limu mbara, ❖Wahau. ❖

³⁶ Karem li mbarik ormu sawera, ❖Hako ter jirin a sawekwa karem. Ma ol ya nga nawa er nga li laha ika. Uhu ma ol mbele mbelen wolonda kowe nga nawa er li laha ika. Uhu ma ol bainat nga nawa ambu kousamba lihin li laha inak li frungawushinak bainatin li frungawuka.

³⁷ Mberem ushiwak? Jekamba Avui Wasilakahik karem li kayehendari osa, ❖Ma li heyenak kavakavan unda ma hom nakwa ri. ❖ Jirin amu sawenduwa. Jekamba Avui Wasilakahik li kayehendari oso avak omek anhi talakwa sir. ❖

38 Urik limu mbara, ♦Wasilaka heyeka. Nir bainat frijip kavria. ♦Urik ormu mbara, ♦Ambe-homa. ♦

*Jisas telemba Olivik Avui orhin or saweri
(Mt 26:36-46; Mk 14:42)*

39 Uhu Jisas yanga oson or halaha telemba Olivik ormu lawura, os ermba ermbak or undari hom. Urik orin tiyandari ma er nga orin limu tiya ira.

40 Am telemba orok li lawuhu ormu sawera, ♦Jir Avuin ji saweka. Las avak jeikayenda jihik si talanak ji takatukuyinda ngashi. ♦

41 Ushihi lirin or halaha kandakar nga homek ormu ira, os ma sunjakombe li ermbenak si ihi kornaha si rakandari ambe hom. Uhu Avui orhin ormu sawera,

42 ♦Avui, wavu mihi sira. Nomorawu os anhik talakwan laha ormbekwa om? Hako an mbawa hom uwa hala. Os mi hishiwa hom uka. ♦

43 Urik ensel lar hevenin or hala rakaha orin ormu jelyara.

44 Jisas wavu orhi kava mendek er si narik kwambuk Avuin ormu sawera. Urik tloravi fi hom maome orhik si rasaha misambik simu ngororakara.

45 Avuin or saweshihi orin tiyandari mak or ta heyeri olmu suknyara. Mberem ushirik? Warje mende nga li holori osa.

46 Urik lirin ormu sawera, ♦Mberem ushiwak ji suknyandu? Ji usaha Avuin ji saweka. Las avak jeikayenda jihik si talanak ji takatukuyinda ngashi. ♦

*Judas Jisasin wutarihi tavarenjek or hari
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jn 18:3-11)*

⁴⁷ Jisas mashi oson or mbari halanganga ma musha mendek limu rara. Ma 12-pela ol Jisasin tiyandari lihi lar Judas karem li ushandari oto nombon or mukuhu limu rara. Or taha pasir or sihi Jisasin ormu makshitakshira.

⁴⁸ Hako Jisas ormu silira, ♦Judas, os mi makshitakshiwa nombo orok Ma Jikisi Avui Wasilakahin ma kavahi tavarenjek mimu handu? ♦

⁴⁹ Karem or mbarik orin tiyandari ma ol orok siri ondo mbele mbele os talakurik narin li heyehe limu mbara, ♦Wasilaka, tondo nga ni anajikwa on? ♦

⁵⁰ Urik lihi lar bainatin or laha ma or hetprisnjik lerawun landari ma lar mambla orhi mama yokon ormu shinjesera.

⁵¹ Hako Jisas ormu mbara, ♦Ambehom. Erem uwa hala. ♦ Uhu ma otohi mamblan or haitolorik os si nandari hom indik simu nara.

⁵² Uhu Jisas bikpris nga maifuk sihi tempel akan washilindari ma nga Judama lida lihi ol orin tolokmba rari ondon ormu mbara, ♦An hirnyanda ma, karem ji hishihi bainat nga kombe nga jimu laharandu?

⁵³ Ermba ermbak jir nga nakrem tempel aka orok ni liri wolo mbeek anin ji tolokurik undari ambu jir. Hako ter erem ji ukwa wolok osmu nanduwa. Unak kwambu Laulakahi lerawu si lakmbahan. ♦

*Pita Jisasin or heyenda ambu, karem or mbari
(Mt 26:57-58,69-75; Mk 14:53-54,66-72; Jn 18:12-18,25-27)*

54 Karem or mbarik orin li tolo laha li ihi hetprishi akak limu laha ira. Urik Pita lirin ormu lundiya ira.

55 Urik akanivi kormba orok li lihi hindiya limu lira. Urik Pita er nga normu lira.

56 Urik hetprisnjik lerawun landari nokove las Pita hi ukruri mishi orok or lirik si heilataleshihi simu mbara, ♦Ma roto Jisas nga yanda ma toria.♦

57 Hako sirin or mblarnaha ormu mbara, ♦Wahau te. An orin a heyenda ambu nir.♦

58 Kandakar nga nambek li lihi ma lar orin or heyehe normu mbara, ♦Mir ngana. Mir or nga yanda ma mira.♦ Hako Pita ormu mbara, ♦Wahau te. An mbeek orin tiyanda ma ambu nir.♦

59 Ushihi kandakar nga nambek li lihi ma lar mu kwambuk mbara, ♦Omendinga sira. Ma roto Jisas nga yanda ma toria. Or nga Galilik fehenda ri.♦ Urik Pita mu mbara,

60 ♦An mashi os mi mbawa oso amu hisha mendenduwa.♦ Karem or mbari halanganga aptoko mu mbara.

61 Urik Wasilaka or tormblehe Pitan ormu heyera. Urik Pita indiyok ormu hishira, ♦Ter nirik aptoko nor mba namber, hindi nalmingrip mir avak anin mi heyenda ambu, karem mbakwa mira.♦ Karem Jisas or mbari mashi oson ormu hishira.

62 Uhu hikriyok or layihi havahavan ormu tlara.

Jisasin li okolehe li jiri
(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

⁶³ Urik ma ol Jisasin tolori ma ondo orin li okolehe orin limu jira.

⁶⁴ Uhu koutakri lasik misokome orhin li ishi arangoshihi limu silira, ♦Os mir profet nahi, sawenak ni misi, lawe or mirin jindu?♦

⁶⁵ Uhu mashi kavakava anandi lal nga limu orin mbara.

Jisasin Judama lida lihi li tirsandari mishik kotim ukurik li laha iri
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Jn 18:19-24)

⁶⁶ Ta am or tasarik Judama lida lihi ondo nga mashi Moseshin sawendari ma ondo nga bikpris ondo nga limu talandirsara. Uhu li mbashirik Jisasin lihik li laha irik limu mbara,

⁶⁷ ♦Kolak sawenak ni misika. Mir ma or Avui Wasilaka ngamashihindak hulaima nokopman jivinakmbaha nor mbahanda ma mir mo wahau? ♦Urik ormu mbara, ♦Os a sawewa, mbeek mashi anhin ji misindahi ambu.

⁶⁸ Uhu os a siliwa, mbeek anin ji sawendahi ambu.

⁶⁹ Hako kumak avak ji heyenak Ma Jikisi Avui Wasilakahi oto Avui orhi or kwambu ngashi orhi tapmama yok likwa ri.♦

⁷⁰ Urik lir amber limu silira, ♦Mir mihinjik Avui Wasilakahi jikisi, karem mimu mbandu?♦ Urik ormu mbara, ♦Os ji mbawa ome sira.♦

⁷¹ Urik limu mbara, ♦Ambehoma. Mbeek ma lal ni mbanak li taha ma roto mbele mbele os

or undan sawekwa ambu lir. Os ormu orhinjik sawewak nimu misinduwa. ❖

23

Jisasin Romik fehe malakama Pailathik li laha ihi kotim uri

(Mt 27:1-2,11-14; Mk 15:1-5; Jn 18:28-38)

¹ Uhu Judama lida lihi nga bikpris nga mashi Moseshin sawendari ma nga aka oson li halaha Jisasin li laha Pailathik limu ira.

² Uhu orin limu haimba handambaha jira, ❖ Nir ni heyewa, Jisas toto nirin haihanda owehe mbafirimbanda ria. Or mbeek takis yan Sisarin ni hakwa ambu, karem mbanda ri. Uhu ortonom king Avui Wasilaka kamashihindak hulaima nokopman jivinakwa ma ri, karem mbanda ri. ❖

³ Karem li mbarik Pailat mu Jisasin silira, ❖ Mir king Judamahi om? ❖ Urik ormu mbara, ❖ Os mi mbawa homa. ❖

⁴ Urik Pailat bikpris ondo nga ma ondo nga ormu sawera, ❖ An a heyewa mbeek mbele las or uwak kavak nawak a heyewa ambu sir. ❖

⁵ Karem or mbarik mainkwambuk limu mbara, ❖ Wahau te. Or ermba ermbak yanga yangak or ihi mashin sawenda ri. Yanga Galilik sishi raha provins Judia nga Jerusalem nga or ihi Romik fehe gavmanin li jihi tukru ermbekmbaha mbanda ri, ❖ karem limu mbara.

Jisasin Herothik li kotim uri

⁶ Karem li mbarik Pailat ormu silira, ❖ Ma toto Galilik fehenda or mo? ❖

⁷ Karem or silirik limu mbara, ♦He, Herot arangonda mishi orok fehe ria.♦ Karem li mbarik or misihi or mbashirik Herothik orin limu laha ira. Oso wolo Herot Jerusalemik or taha liri wolo sira.

⁸ Herot Jisasin or heyehe ormu rupshi mendera. Mberem ushirik? Mbele mbele ol or undari angop li mbarik or misindari osa. Hako or ome mbeek Jisasin heyendari ambu ri. Undari osik Jisasin am or heyehe mbele las ma undahi ambun or unak or heyekmbaha ormu hishira.

⁹ Karem or hishihi mashi musha mushak Jisasin ormu silira. Hako Jisas mbeek mashi las orin saweri ambu ri.

¹⁰ Urik bikpris nga mashi Moseshin sawendari ma ondo nga orok li sihi Jisasin mainkwambu mendek limu mbara.

¹¹ Urik Herot nga awun undari ma orhi nga Jisasin li okolehe malakama falendari kowe las orin limu faleshira. Uhu nor mbashirik indik Pailathik orin limu laha ira.

¹² Herot fre Pailat mas wolo wutarik nandari vri. Hako Jisasin fri oweiweiheyeri wolo frimu ananaimbletolora.

Pailat mbashirik Jisasin miandok li tirikmba uri (Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jn 18:38–19:16)

¹³ Pailat bikpris nga Judama lida lihi nga hulaima nokopma ondo nga nor usharik li talandirsarik

¹⁴ ormu mbara, ♦Mberem ushiwak ma roton indik anhihik ji laharandu? Ma roto man mbaskashiwak awun li unda, karem mbawa jir.

Hako an orin a heyewa mbeek erem nanda mak a heyewa ambu ri.

¹⁵ Herot er nga tos a hishiwa hom or hishihi nor mbashiwak orin indik anhik jimu laharanduwa. Ji misika. Ma roto mbeek mbele las or uwak kavak nawa ambu sir. Uwa osik mbeek a mbashinak hakwa ambu ri.

¹⁶⁻¹⁷ Men a wokoro ho na mbashinak ikwa ri. ♦23:16-17

¹⁸ Karem or mbarik ma amber mainlaka lakak jihi limu mbara, ♦Jisasin mandingormeka. Uhu Barabasin halashinak or talaka. ♦

¹⁹ Barabas oto gavman nga Jerusalemik li sihi anantlehe awun undari ma lar oria. Uhu man or jimandingormerik krawuk li oweri ri.

²⁰ Urik Pailat mu lirin indiyok sawera, ♦Jisas avak a halashinak ikwa ri. ♦

²¹ Hako mainlaka lakak li jihi limu mbara, ♦Oton miandok tirika. Uhu orin mandingormeka. ♦

²² Urik Pailat indiyok ormu silira, ♦Mberem ushiwak? Mbele mende os or uwak kavak nawak ji heyew? An mbeek os or uwak kavak nawa las a heyewa ambu nir. Uwa osik a mbanak men sembe hakwa ambu ri. Men a wokoro ho na halashinak ikwa ri. ♦

²³ Hako ma ondo Pailat Jisasin miandok or tirikmbaha li ukmisihi Pailathi mashin li misikurik nari ambu lir.

²⁴ Urik Pailat os li mbari hom or ukurik ormu mbara.

23:16-17 **23:16-17:** Saveman lal karem hishinda lir, mashi las er nga karem li kayeri sir, ♦Pailat oto asama asama ermba ermbak Judama hiyawu wasilakan li undari wolo krawuk sindari ma lar or halashirik talandari ri. ♦

²⁵ Karem mbaha Barabas or awun uhu man mandingormerik krawuk li owendari oton or halashirik ormu ira. Ushihi os li mbari nombo hom Jisasin awun undari mahi tavak ormu hara.

Jisasin miandok li tiriri

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jn 19:17-27)

²⁶ Awun undari ma ondo Jisasin li laha ihi ma lar nombok limu heyera. Ma oto Jerusalemik or ikmbaha tari ria. Hi orhi Saimon, yanga Sairinik fehe ri. Uhu orin li toloho miando oson tavanje orhik li hauoweshirik or kishaha Jisasin or tiyaha ormu ira.

²⁷ Urik ma musha mendek er nga li tiya irik nokove musha olmu ornjik tlaholo ira.

²⁸ Hako Jisas or tormble heyehelirin ormu sawera, ♦ Jerusalemik fehe nokove jirin. Jir anjik tlawa hala. Jir nga jikisi jihi nga jihinjik ji hishi ji tlaholoka.

²⁹ Nomorawu wasilaka avak jihik talakwa osa. Oro wolok jir karem mbakwa jir, ♦ Nokove ol jikisi nga nanda ambu ondo li rupshika. Nokove ol jikisin mukhanda ambu ondo li rupshika. ♦

³⁰ Erem si nawa wolo ma amber avak telemba wasilaka nga awarikanda nga karem mbakwa lir, ♦ Telemba jir, nirin mblikisha arangoshinak ni hawa. ♦

³¹ An mi semben heimawa anin os limu ya kavak nanduwa. Erem li uwa osik jir mi hatlan heimawa jirin avak kavak li nakwa jir, ♦ karem ormu mbara.

³² Oso wolo kavakavan undari ma lap er nga li mandingormekmbaha li laha iri vri.

³³ Uhu kuyanga lasik limu ira. Hi sihi telemba masikhavamba, karem li ushandari sira. Li ihi yanga orok lirin miandok limu tirira. Jisasin li tirishihi, lar tapmama orhi yok, lar tava ashi orhi yok, karem limu tirira.

³⁴ Urik Jisas mu mbara, ♦Avui, kavakava lihin laha ermbeka. Lir mbeek yawur hishiwa ambu lir, tos ter anin li uwa roson.♦ Urik ol awun undari ma ondo kowe orhin li laha satuk limu ormbera, kowe orhi oson li humasi lakmbahan.

³⁵ Urik ma amber li tirsia li si heyerik Judama lida lihi olmu Jisasin okole mbara, ♦Or ma anandin jelyanda ri. Hako os or Kraiss, Avui Wasilaka kamashindak taha hulaima nokopman jiv-inakunda mak or na nahi, orhinjik or jelyaka.♦

³⁶ Awun undari ma ondo pasir li sihi lir er nga orin li okolehe wain uku jeseng andari kas orin hakurik limu ura.

³⁷ Uhu limu mbara, ♦Os mir king Judamahik mi nanda nahi, wa mihinjik jelyaka.♦

³⁸ Urik miando orok mashi las masiknuku orhik li oweri karem, ♦King Judamahi toria.♦

³⁹ Urik ma kava op er nga li tiriri lar Jisasin or okolehe normu mbara, ♦Mir ma or Avui Wasilaka kamahanda om te. Unda osik mihinjik jelyaha shir nga jelyaka.♦

⁴⁰ Hako lar mashi oson or misihi ormu orin ngriara, ♦Mir Avui Wasilakan ajewa ambu om? Mir nga an nga nomorawu os or kishawa hom shimu kishanduwa.

⁴¹ Hako nomorawu oson shi kishawa oso kavakava os shi undanjik os shimu kishanduwa. Os shirin li mandingormewa, lir jivin uwa lir. Hako ma roto, wahau. Or mbeek mbele las or uwak kavak nawa ambu sir. ❖

⁴² Uhu normu mbara, ❖ Jisas, os malakamak mi nawa wolo, mir anin hishika. ❖

⁴³ Urik Jisas mu orin sawera, ❖ Omendingak mirin amu sawenduwa. Mir ter an nga hevenik shi likwa mir. ❖

Jisas or hari

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jn 19:28-30)

⁴⁴ Ta am komek or sirik kolok er si krinyaha simbalesik misambin er simu tangna arangora. Er si naha ihi homi avi li mbandari wolok si narik indik simu harara.

⁴⁵ Hako si hara namber, kowarmba os tempel akak li fengfakashirik wahandari oso nindi nindi hom er simu frehe larakara.

⁴⁶ Urik Jisas ormu Avui orhin ushara, ❖ Avui, masakome anhi os mihi tavak amu halanduwa. ❖ Karem or mbaha er ormu hara.

⁴⁷ Urik ma or maifuhu awun undari ma oto oson or heyehi hi Avui Wasilakahin or hauowehe normu mbara, ❖ Omendinga sira. Ma roto ma worna ma toria. Or mbeek musa las nga nawa ambu ria. ❖

⁴⁸ Urik ma amber ol orok talandirsari ondo os Jisasik nari oson li heyehi limu tlaholoho indiyok yanga lihik limu ira.

⁴⁹ Hako Jisas ma orhi ondo nga nokove ol orin tiyaha provins Galilin halaha rari ondo nga homek li sihi os orhik talarin limu heyera.

Jisashi maninimban sunja akak li oweri
(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jn 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Judama lar yanga orok lindari ri. Hi orhi Josep. Kuyanga Arimateak fehe ri. Or ma jivi ma worna ma ri. Uhu Judama lida lihi lar oria. Hako or mbeek lida ome lal Jisasin li mandingormekurik li mbari hom mbari ambu ri. Or Avui Wasilaka orhi man or arangoshinak li likwan nikishindari ria.

⁵² Undari osik Jisashi maninimban or mbashinak or laha ikmbaha Pailathik ormu ira. Or i silirik

⁵³ Pailat or mbashirik Jisashi maninimba os miandok warin ormu lafakara. Uhu kouavisha lasik or hevehe mawak or ewekurik ormu laha ira. Sunja aka las li tlohondari mawa oso mbeek ma lar li ewe number.

⁵⁴ Fraide homirik Jisasin ormu wakor owera. Oso wolo Sabatik si na number, Judama mbele mbelen li hundujendari wolo sir.

⁵⁵ Nokove ol Galilin halaha Jisas nga tari ondo Josepin li tiya ihi mawa os Jisasin or oweri mishin limu heyera.

⁵⁶ Uhu li heyeshihi indiyok aka lihik li ihi mbele mbele ol arme kuvasahandari nga wel uku ondo nga limu hundujera. Hako Sabat wolok si nashirik lo os si mbandari hom limu halashi wandara.

24

Jisas indik or usahari
(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jn 20:1-10)

¹ Am Sande nursumbuk si narik nakove ondo mbele mbele arme kuvasahandari ol li hundujeri ondon li laha mawak limu ira.

² Uhu li i heyeri sunja os mawan li arangondari mbeek orok wari ambu sir, wahau. Angop li tembe haieweri sir.

³ Hako li layi li heyeri maninimba Jisashi mbeek orok wari ambu sir.

⁴ Ushirik wavu musha mushak limu hishira, ♦Maninimba orhi mbeek wandasa?♦ Uhu li heyeri ma frijip kouavisha kulurvlarin fri falehe opmu orok sira.

⁵ Urik li aje mendehe li maruknyaha misambik limu rakara. Hako ma frijip ovro lirin frimu sawera, ♦Mberem ushiwak ma or liyawan ma ol hahandan li wakor owenda mishik ji lasakmba randu?

⁶ Angop usahawa ri, mbeek torok wawa ambu ri. Jir avak mashi os mas Galilik or lihi nor sawehenda mashin indik ji hishika.

⁷ Jirin karem saweri ri, ♦Ma Jikisi Avui Wasilakahi oto ma kavahi tavak li hashinak miandok li tirikwa ri. Hako wak or waha niri frijip fri ishinak avak indik usahakwa ri,♦ karem mbari ora.♦

⁸ Karem fri mbarik mashi os Jisas sawendarin indik limu hishira.

⁹ Uhu mawan li halaha indiyok limu ira. Li ihi ma 11-pela Jisasin tiyandari ondo nga ma anandi ondo nga mbele mbele os orok li heyerin limu sawerakora.

¹⁰ Nokove ondo Maria Makdalak fehenda nga Joana nga Maria Jemshi nijava nga nokove ome

lal er nga, karem nari lir. Lir mbele mbele ol mawak li heyerin aposel ondon limu sawera.

¹¹ Hako lir mbeek mashi lihin misiri ambu lir.

¹² Hako Pita or usaha mawak ormu shirinya ihi mawan ormu wantloko malera. Uhu nor heyeri kowe ol orin li hevehe eweri nom olmu orok wara. Urik or lishnyafaha wavu musha mushak or hishihi indik akak ormu ira.

*Ma frijip Jisasin nombo os yanga Emeusik li indari nombok fri heyeri ri
(Mk 16:12-13)*

¹³ Os nokove ondo mawak li iri wolo Jisasin tiyandari ma frijip yanga Emeus os Jerusalem nga kandakar nga homek nandari mishi orok ikurik frimu ira.

¹⁴ Fri ihi mbele mbele ol orok talarin nombok frimu anasawe ira.

¹⁵ Fri anasili anasawe irik Jisas frihi nindik or talaha frir nga nakrem limu ira.

¹⁶ Hako frir mbeek, or Jisas, karem hishiri ambu vri.

¹⁷ Urik ormu fririn silira, ♦Mbele shi mba indu? ♦ Karem or mbarik fumunyava frihi nga holondari mende hom frimu heye sira.

¹⁸ Hako frihi lar Kliopas ormu mbara, ♦Ayo, mir mbele mbele tos ter Jerusalemik talawan heyewa ambu om? ♦

¹⁹ Karem mbarik Jisas fririn ormu silira, ♦Mbele kas orok talawan? ♦ Urik frimu orin sawera, ♦Mbele mbele os Jisas Nasaretik fehehik talawan shimu mbanduwa. Or profet lar

oria. Lerawu wasilakan or laha mashi Avui Wasilakahin kormbak misokome Avui Wasilakahi nga hulaima nokopmahi misokomek sawendari ri.

²⁰ Urik bikpris nga lida nihi nga Romik fehe malakamahi tavak orin li harik or mbashirik orin miandok li tirishirik ormu hara.

²¹ Mas karem ni hishiri ora. Jisas orto Avui Wasilaka kamashihindak ma Israelik fehen jiv-inakmbaha tari ma ri, karem ni hishiri ora. Hako angop li mandingormeshirik hari ri. Uhunda ter niri nalmingrip olmu induwa.

²² Hako nokove lal nursumbu mendek mawak li ihi mbele mbele os orok li heyewan li mbawak ni misihi wavu musha mushak nimu hishinduwa.

²³ Li ihi li heyewa maninimba orhi mbeek orok wawa ambu sir. Hako ensel ome frijip orok fri sihindak fri sawewak li misiraha li sawewa karem, ♦Or angop indik usahawa ri.♦

²⁴ Uwak nihi ma lal mawak li ihi li heyewa mbele mbele os nokove ondo li mbawa hom er nawa sir. Hako orin li heyey namber.♦

²⁵ Urik Jisas fririn ormu sawera, ♦Shir yarinda ambu shir. Mashi os profet mas li sawendari oson hishanda osh?

²⁶ Avui Wasilaka kamashinak hulaima nokopman jivinakwa ma oto nomorawu lakan or kishanakop, Avui Wasilaka or mbashinak malakamak nakwa ria.♦

²⁷ Karem or mbaha mashi Moseshi nga profet ondo li mbahandari mashi amber nga orok orin mbahandari mashi maintontlo sihin fririn ormu owesawera.

28 Am li ihi kuyanga os fri ikurik fri iri mishik pasir limu nara. Hako Jisas kar nga nor ikmba uri ri.

29 Urik fri mba toloho frimu mbara, ♦Mir avak shir nga lika. Ta am or layiwak krinyakwak naw.♦ Karem fri mbaha frir nga akak nakrem limu layira.

30 Uhu am li akurik Jisas bret las or laha or toltavaha Avui Wasilakan armek or sawehe normu fririn hara.

31 Erem or urik orin frimu heyekrahakorora. Urik kolok er or wanyishirik mbeek indiyok fri heyeri ambu ri.

32 Urik frihi ambek frimu mbara, ♦Omendinga sira. Os nombok ni rawa wolo maintontlo os jekamba Avui Wasilakahik nandan or sawewak wavu shihi er usawa sir.♦

33 Karem fri mbaha kolomalok fri usaha indik Jerusalemik frimu ira. Fri ihi fri heyeri aposel 11-pela ondo nga Jisasin tiyandari ma anandi lal nga nakrem orokop limu tirsira.

34 Uhu fririn limu sawera, ♦Omendinga sira. Wasilaka angop usahawa ri. Uwak Saimon angop or heyewa ri.♦

35 Urik frir nga mbele mbele ol nombok talarari ondon fri sawe frimu mbara, ♦Os bretin or toltavawa wolokop, kormbak orin shimu heyekrahakorowa.♦

*Jisasin tiyandari ma Jisasin li heyeri
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Jn 20:19-23)*

³⁶ Jiasin tiyandari ma ondo li lihi li maimbari nindik Jisas tumsar or talasihi ormu mbara, **◆Waphimbiji anhi osmu jihik nanduwa.◆**

³⁷ Karem or mbarik lir mangamba lar li heyer, karem mbaha li lishnyafaha limu ajera.

³⁸ Urik ormu sawera, **◆Mberem ushiwak ji lishnyafaha wavu musha mushak ji hishindu?**

³⁹ Kumba tava anhin ji heye. An mu talanduwa. Maome anhin ji tolo heyeka. Mangamba mbeek maome nga hava nga nanda ambu lir. Hako an maome nga os a naha siwak jimbu heyenduwa. **◆**

⁴⁰ Karem or mbaha kumba tava orhin lirin ormu mukura.

⁴¹ Urik limu rupshi mendera. Hako wavu lihi mbeek namtaskop hishiri ambu lir. Urik ormu mbara, **◆Jir akwa lal nga nawa oj?◆**

⁴² Urik foome lar li suwurin limu hara.

⁴³ Urik or laha nor arik limu heyera.

⁴⁴ Uhu lirin ormu mbara, **◆Os jir nga na liri wolo angop karem a saweri jir. Mbele mbele os maskop jekamba Moseshi nga profethi nga Buk Songik anin li kayehendari ondo omek talakwa lira.◆**

⁴⁵ Uhu maintontlo os Avui Wasilakahi jekambak nandarin armek li hishikmbaha

⁴⁶ lirin ormu sawera, **◆Mashi Avui Wasilakahi karem mbahandari osa. Ma or Avui Wasilaka kamashinak hulaima nokopman jivinakwa ma oto nomorawun kishakwa ri. Uhu niri frijip fri ishinak mawan or halaha indiyok usahakwa ri.**

⁴⁷ Mashi oson mas Jerusalemik sishihi yanga yanga amber hom li laha sawe ikwa lir. Unak

hulaima nokopma kavakava ol li undan li halaha sunguwavu lihin li tormblenak Avui Wasilaka kavakava lihin or laha ermbekwa lir. Avui Wasilakahi mashi karem mbahandari sir.

⁴⁸ Hako jir mbele mbele ol talarik ji heyenda ondon ji sawe ika.

⁴⁹ Ji misi. Masikome Avui Wasilakahi jirin or hakmbaha nor mbahanda oton avak a halashinak jihik takwa ri. Avak torok er ji lihindanak Avui Wasilaka kwambu orhin ji laha jivai ika. ♦

*Avui Wasilaka Jisasin hevenik or lalawuri
(Mk 16:19-20; Ap 1:9-12)*

⁵⁰ Karem or mbashihi orin tiyandari man or laha yanga Betanik limu ira. Am Betanik li ihi tavan or lalawuhu Avui Wasilaka lirin armek or ukmbaha ormu sawera.

⁵¹ Karem or sawerakoshihi hevenik ormu lawura.

⁵² Urik kumbambongon li huvuhu orin li lotu uhu li rupkapshihi indiyok Jerusalemik limu ira.

⁵³ Uhu ermba ermbak tempel akak li lihi hi Avui Wasilakahin limu hauowera. Unda kasira. Ambehoma.

clxi

Mashi Avui Wasilakahi
The New Testament in the Mende Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Mende long Niugini

Copyright © 2005 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Mende

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

fb64f048-1609-51b3-bdee-648d1b3723fe